

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

DIVADELNÍ FAKULTA

Dramatická umění

Teorie a kritika

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**MICHAL DOČEKAL – UMĚLECKÝ ŠÉF ČINOHRY
NÁRODNÍHO DIVADLA**

BcA. Anna Smrčková

Vedoucí práce: PhDr. Radmila Hrdinová

Oponent práce: doc. Mgr. Daniela Jobertová, Ph.D.

Datum obhajoby: 14. 6. 2017

Přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2017

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

THEATRE FACULTY

Dramatic arts

Theory and Criticism

DIPLOMA THESIS

**MICHAL DOČEKAL – ARTISTIC DIRECTOR OF DRAMA
AT THE NATIONAL THEATRE**

BcA. Anna Smrčková

Supervisor: PhDr. Radmila Hrdinová

Opponent: doc. Mgr. Daniela Jobertová, Ph.D.

Date of Presentation: 14. 6. 2017

Academic Degree to be Obtained: MgA.

Prague, 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem magisterskou práci na téma

MICHAL DOČEKAL – UMĚLECKÝ ŠÉF ČINOHRY NÁRODNÍHO DIVADLA

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucí práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne .....

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Poděkování

Chtěla bych velice poděkovat PhDr. Radmile Hrdinové za její ochotu, podněty, cenné rady a odborné vedení této diplomové práce.

Za veškerou pomoc děkuji také zaměstnancům Archivu Národního divadla na Anenském náměstí a pracovníkům Institutu umění – Divadelního ústavu v Praze.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá působením Michala Dočekala na pozici uměleckého šéfa Činohry Národního divadla v Praze. První kapitola se věnuje Dočekalovým uměleckým začátkům a jeho významným pracovním zkušenostem. Druhá kapitola mapuje situaci v Národním divadle po roce 1989 a zabývá se otázkou, co funkce uměleckého šéfa ND znamená a jaké předpoklady by měl člověk, který ji vykonává, plnit. Na základě detailní analýzy a výzkumu se dále pokouším postihnout nejdůležitější okamžiky Dočekalova šéfovského období. V jednotlivých kapitolách reflektuji jeho koncepci, režijní a herecké osobnosti, vedlejší aktivity souboru i kauzy, s nimiž se musel Dočekal jako šéf vypořádat.

Abstract

This diploma thesis focuses on Michal Dočekal's role as Artistic Director of Drama at the National Theatre in Prague. The first chapter deals with Dočekal's artistic beginnings and his significant work experience. The second chapter charts the situation at the National Theatre after 1989 and examines the role of Artistic Director and what abilities should such a person have in order to fulfil this role. On the basis of a detailed analysis and research I then endeavour to describe the most important moments of Dočekal's reign as the chief. In the following individual chapters I examine his philosophy, directorial and actors' personalities, subsidiary activities of the company and also the issues Dočekal, as Director, had to deal with.

OBSAH

ÚVOD.....	9
1. MICHAL DOČEKAL PŘED VSTUPEM DO NÁRODNÍHO DIVADLA	11
1.1 Umělecké začátky.....	11
1.2 Divadlo Komédie	14
2. NÁRODNÍ DIVADLO.....	18
2.1 Národní divadlo po roce 1989.....	18
2.2 Funkce uměleckého šéfa	25
2.3 Okolnosti jmenování Michala Dočekala	28
3. MICHAL DOČEKAL V NÁRODNÍM DIVADLE.....	30
3.1 Konceptce Michala Dočekala	30
3.2 Režijní osobnosti	33
3.2.1 Michal Dočekal	33
3.2.2 Ivan Rajmont	35
3.2.3 Jan Nebeský.....	37
3.2.4 Lucie Bělohradská	38
3.2.5 Jan Antonín Pitínský	39
3.2.6 Vladimír Morávek.....	41
3.2.7 Jiří Pokorný	42
3.2.8 Martin Čičvák	44
3.2.9 Zahraniční režiséři	46
3.2.10 Daniel Špinar.....	48
3.2.11 Vliv režisérů na Dočekalův soubor.....	50
3.3 Herecký soubor	53
3.4 Speciální projekty.....	63
3.4.1 Projekt Bouda.....	63
3.4.2 Scénická čtení	67
3.4.3 Hostování v zahraničí	68
3.5 Národní divadlo v době šéfování Michala Dočekala	70
3.6 Michal Dočekal – umělecký šéf Činohry Národního divadla	74
ZÁVĚR.....	79

ÚVOD

Tématem této diplomové práce je působení Michala Dočekala na pozici uměleckého šéfa Činohry Národního divadla v Praze (dále jen Činohra ND, případně ND). Dočekal tuto funkci vykonával třináct divadelních sezón (2002 / 2003 – 2014 / 2015) a stal se tak jednou z klíčových postav v novodobých dějinách činoherního souboru. Každou éru uměleckého šéfa je žádoucí hodnotit až po jejím uplynutí. ND má vzhledem ke své historii v rámci tuzemské divadelní sítě unikátní postavení. A to i co se týče přístupu a vnímání jeho pozice ze strany veřejnosti. O jeho smyslu bylo a stále je vedena řada debat, diskuzí, pravidelně vznikají polemiky o tom, co je úkolem této scény (respektive sítě scén). Cílem práce není na tyto otázky odpovědět, ale pokusit se v patřičných souvislostech nahlédnout na jedno z nejpodstatnějších období v moderní historii Činohry ND. Diplomová práce netvoří portrét osobnosti Michala Dočekala, ani jeho režijní práce, ale soustředí se na celé období, kdy byl Dočekal v čele souboru, a zaměřuje se na podstatu šéfovské pozice s důrazem na specifičnost ND. Zatím neexistuje vysokoškolská práce, která by se Dočekalovým působením komplexně a podrobně zabývala. Dosavadní odborná reflexe zahrnuje pouze kritiky a recenze k jednotlivým inscenacím v denním tisku (nutno poznamenat, že s enormním množstvím faktických chyb) nebo texty a studie v divadelně zaměřených periodikách.

První kapitola práce je věnována Dočekalově profesní kariéře před nástupem do ND. Zásadní uměleckou zkušeností pro mladého režiséra byla angažmá ve Spolku Kašpar a poté v Divadle Komédie. Jelikož Dočekal v obou divadlech působil jako umělecký šéf, podkapitoly kladou vzhledem k tematickému vymezení práce a její struktuře důraz na celkový profil divadel, nikoli na Dočekalův režijní rukopis.

Následující část seznamuje čtenáře se dvěma obdobími ND, která Dočekalovi předcházela. Charakteristika fungování souboru pod Ivanem Rajmontem a Josefem Kovalčukem se zaměřuje především na dramaturgické linie, po nichž se divadlo ubíralo. Podkapitola *Funkce uměleckého šéfa* se snaží definovat, jaké vlastnosti a předpoklady by měl mít člověk, jenž toto povolání vykonává. A také poukazuje na odlišnosti vycházející z institucionalizovaného charakteru ND, na něž umělečtí šéfové

jiných divadlech nemusí brát zřetel. Poslední podkapitola mapuje okolnosti a podmínky jmenování Michala Dočekala do funkce.

Třetí a zároveň nejrozsáhlejší kapitola detailně reflektuje Dočekalovo šéfovské období. Úvod kapitoly předkládá koncepci, jež Dočekal při nástupu do ND prezentoval svým spolupracovníkům. Jelikož umělecký šéf především zodpovídá za dramaturgický plán a umělecké směřování divadla, další tři podkapitoly se věnují režijním osobnostem, které se souborem opakovaně pracovaly, dramaturgicko – režijnímu směřování divadla a rovněž i personálním změnám týkajícím se herecké části souboru.

U jednotlivých režisérů, inscenací i hereckých osobností jsem vycházela ze své vlastní divácké zkušenosti, kritických ohlasů a dlouhotrvajícího výzkumu. Podkapitola *Speciální projekty* popisuje nejdůležitější program, jenž Činohra ND mimo svůj základní repertoár nabízela. Závěrečné části se zabývají několika kauzami, o nichž Dočekal ze své pozice musel rozhodovat, jež výrazně ovlivnily chod souboru a shrnují zásadní kroky, které Dočekal ve své funkci učinil.

K vyhledávání informací mi jako zásadní zdroj posloužil Archiv Národního divadla, kromě elektronické verze jsem využila tiskové zprávy, almanachy k jednotlivým sezónám či přehledy zahraničních zájezdů uložené v Archivu ND na Anenském náměstí v Praze. K získání potřebných informací mi posloužily recenze k inscenacím, rozhovory s Michalem Dočkalem, a také Virtuální studovna Institutu umění – Divadelního ústavu v Praze.

Příloha diplomové práce obsahuje přehled premiér v Divadle Komedie v sezónách 1994 / 1995 – 2001 / 2002 a přehled premiér Národního divadla Praha v sezónách 2002 / 2003 – 2014 / 2015. V podkapitole *Režijní osobnosti* uvádím za jednotlivými inscenacemi pro lepší čtenářskou orientaci vždy pouze rok premiéry. Jednotliví režiséři a režisérky jsou řazeni podle data narození. V podkapitole *Herecký soubor* jsem se inscenace rozhodla uvádět bez konkrétní datace (většinu jich zmiňuji v předchozích částech práce).

1. MICHAL DOČEKAL PŘED VSTUPEM DO NÁRODNÍHO DIVADLA

1.1 Umělecké začátky

Michal Dočekal se narodil 7. 4. 1965 v Praze. Jeho matka pracovala v Ústřední lesnicko-zemědělské knihovně, kde zajišťovala nákup nových knih, jeho otec byl zaměstnán v reklamním oddělení Obchodu průmyslovým zbožím. V letech 1985 - 1990 studoval režii na Katedře činoherního divadla DAMU. Hlavním Dočekalovým pedagogem byl Evžen Sokolovský. Obor dramaturgie pod vedením Evy Knotkové absolvovali Eva Baráková, Gojko Čelebič, Vítězslav Kudláč a Kateřina Lošťáková. Herecký ročník, který vedli Jiří Klem, František Němec, Daniela Kolářová a Regina Rázlová, tvořili Markéta Anatasová, Eva Čížková, Václav Čížkovský, Iveta Elmanová, Kamil Halbich, Pavel Chalupa, Monika Marková, Patrik Jílek, Šárka Marková, Jindřich Kalina, Mario Kubec, Dagmar Olivová, Lucie Pospíšilová, Marek Sýkora, Markéta Potužáková, Jakub Špalek a Alexandra Zikešová. Dočekalovou první absolventskou inscenací byla hra Georga Büchnera *Dantonova smrt* (prem. 17. 5. 1989, Divadlo DISK), druhou hra Williama Shakespeara *Večer tříkrálový aneb cokoli chcete* (prem. 9. 2. 1990, Divadlo DISK). Během studia Dočekal hostoval v Divadle na okraji (dnes A Studio Rubín). Nejprve si zahrál v inscenaci Ondřeje Pavelky *Hořký Maxim* (prem. 12. 11. 1986) podle předlohy Maxima Gorkého, poté v Čechovově *Višňovém sadu* (prem. 26. 2. 1987) u režiséra Petra Kolihy. V tomto divadle se Dočekal potkává mj. s herci Alenou Štréblovou, Jiřím Štrěblem, Viktorií Čermákovou a dramaturgyní Kateřinou Šavlíkovou, s nimiž později spolupracuje v Divadle Komédie.

V roce 1990 spoluzaložil nezávislý divadelní soubor *Kašpar je mrtvý* (podle básně francouzského básníka Hanse Arpa). Mezi další zakladatele patřili herci Jakub Špalek, Pavel Langer a Dočekalův ročníkový kolega z FAMU Jan Hřebejk. Později byl název zkrácen a ustanoven na Spolek Kašpar. Pro první inscenaci *Cyrano* (prem. 3. 7. 1991) si umělecký šéf souboru Jakub Špalek pronajal Divadlo K (dnes známé pod názvem Divadlo Komédie), jež bylo tehdy spolu s Divadlem ABC a Divadlem Rokoko součástí Městských divadel pražských. Inscenace měla velký úspěch, díky kterému ředitel divadla Jan Vedral nabídl souboru prostor Divadla Rokoko.¹ Kašpar

---

¹ SOPROVÁ, Jana. Kašpaři – nová posametová generace. *Divadelní průvodce MDP* 1. 4. 2016.

zde hrál následující dva roky. Dočekalovou první profesionální režii po skončení studia bylo nastudování hry Ivana Klímy *Ministr a anděl* (prem. 20. 4. 1991, Malé divadlo – Aréna) ve Státním divadle F. X. Šaldy v Liberci.

První Dočekalovou prací pro Spolek Kašpar byla inscenace *Vychovatel* Jacoba M. R. Lenze (prem. 4. 12. 1991). Dočekal zde dále nazkoušel inscenace *Katynka* Heinricha von Kleista (prem. 1. 4. 1992), *Carský večírek aneb Ruská ruleta* s použitím textů N. V. Gogola a V. Vysockého (prem. 29. 12. 1992), v jednom večeru uvedené texty Arthura Schnitzlera a A. P. Čechova *Zelený papoušek / Na hlavní silnici* (prem. 17. 12. 1992), *Kníže Honzík* J. Ch. Krügera (prem. 31. 1. 1993) a *Doña Juana* Tirso de Moliny v úpravě Heřmana Byliny (prem. 15. 9. 1993). Od října 1994 získal soubor do celoročního pronájmu Divadlo v Celetné. V té době – i když divadlo nemělo dotaci (systém grantů s celoroční činností nepočítal) – zde kromě Kašparu hrály soubory divadel DISK, Misery loves Company, CD 94 a Pohybové studio 22. Pro Spolek Kašpar uvedl Dočekal v Celetné jedinou inscenaci *Clavijo* J. W. Goetha (prem. 9. 3. 1994). Ke své tehdejší tvorbě poznamenal: *„Zatím jsem měl štěstí v tom, že jsem dělal věci, které se mi líbily a líbily se i ostatním v divadle. Určitě mám nějaké leitmotivy, tíhnu k textům poetičtějším a klasičtějším. Mám sklon být si dramaturgem, protože vycházím hodně z osobních pocitů. Baví mě sdělovat věci tak, aby jim nebyl a priori podsunut jednoznačný význam. Vzrušuje mě nejednoznačnost situací.“*²

V lednu roku 1994 nahradil Jakuba Špalka na pozici uměleckého šéfa souboru. Tento krok komentoval slovy: *„Naše výměna nebyla motivována ničím jiným, než tím, že Jakub byl po čtyřech letech unavený. Je to vlastně administrativní věc, která nenese nic dramatického. Samozřejmě po půl roce nezávislého či spíše divokého existování potřebujeme uspořádat finance a udělat si výhled na delší dobu, protože poslední půlrok jsme žili opravdu z týdne na týden.“*³ Ve vedení souboru však zůstal necelého půl roku. V květnu 1994 totiž proběhl konkurz na nové umělecké vedení Divadla K, v němž zvítězil projekt režisérů Michala Dočekala a Jana Nebeského. O svém odchodu ze Spolku Kašpar prohlásil: *„S Jakubem jsme se nerozešli, prostě jsem jen dostal chuť ten konkurz udělat a vyzkoušet něco jiného. Vyšlo to, a tak jsem se chopil příležitosti. V Kašparovi jsem znal lidi hlavně ze školy a já nabyl po čase*

---

² JUNGMANNOVÁ, Lenka. *Pro-gram* 2. 3. 1994.

³ ŠTĚPÁNOVÁ, Karola. *Pražská sezóna 1992 / 93. Lidové noviny* 27. 1. 1994.

dojmu, že určité jejich možnosti se – alespoň pro mě – vyčerpaly, a proto jsem teď tady. [...] Pro mě je to příležitost pracovat na středně velké scéně, která myslím odpovídá mým záměrům. Na otázku, zda nové vedení ví, pro koho chce hrát, odpověděl: „Nejspíš pro mladé. Tohle publikum je nejmobilnější, otevřené, schopné víc vnímat i problematické hry. Čili nechceme se zaměřovat na oddechový repertoár, ale spíš zkoušet experimentovat.“⁴

---

⁴ OVSÍKOVÁ, Jana. Chceme hrát pro otevřené publikum. *Práce* 18. 10. 1994.

1.2 Divadlo Komédie

S příchodem Dočekala a Nebeského se prostor v pasáži Vlasty Buriana vrátil k názvu Divadlo Komédie.⁵ V té době zde hostovala divadla Semafor (vystěhované z paláce Alfa) i Činoherní studio Ústí nad Labem. Zároveň zde probíhal mezinárodní taneční projekt *Příběhy k neodvyprávění*. Dočekal byl uměleckým šéfem souboru oficiálně jmenován 1. 7. 1994. Nová sezóna byla zahájena inscenací odstupujícího šéfa souboru Jaroslava Gillara *Půlnoční večeře* (prem. 27. 9. 1994). Za tři měsíce se pak do Divadla Komédie přenesly inscenace *Dona Juana* a *Clavijo*, jež Dočekal připravil ještě se Spolkem Kašpar. A Jan Nebeský zde uvedl *Hamleta* (prem. 24. 10. 1994), jenž původně vznikl pro prostor Roxy.

Komédie se prezentovala hlavně netradičním pojetím klasických dramatických textů a hledáním originální dramaturgie. Na uměleckém směřování divadla se kromě Dočekala a Nebeského podíleli dramaturgové Vít Kremlička, Kateřina Šavlíková a Daria Ullrichová. Nové tvůrčí vedení si za svůj slogan zvolilo „Maminko, můj hrách KVETE“, což je citace posledního verše starokorejské básně o chlapci, který zaléval svůj hrách tak pečlivě a s láskou, až mu jednoho dne vykvetl a kvetl. Divadlo Komédie pod vedením Michala Dočekala uvedlo třicet premiér⁶ (dvacet osm na jevišti Divadla Komédie, jedna v prostorách Nejvyššího Purkrabství Pražského hradu, jedna v prostorách Vyšehradu), Michal Dočekal z nich režíroval třináct. Deset inscenací režíroval Jan Nebeský, šest inscenací vytvořili hostující režiséři (Jiří Pokorný, David Czesany, Viktorie Čermáková, Robert Russell, Irena Perclová a Jan Antonín Pitínský), jednu autorskou inscenaci nazkoušel herec David Prachař.

První Dočekalovou inscenací v Divadle Komédie byla hra Ferdinanda Raimunda *Alpský král a nelida* (prem. 15. 3. 1995), následoval text Leonida Andrejeva *Ten, který dostává políčky* (prem. 30. 10. 1995). Proud ruské dramatiky podpořil Dočekal

---

⁵ Název Divadlo Komédie vznikl v roce 1950 a původně náležel divadlu ve Stýblově pasáži na Václavském náměstí. Nové veseloherní divadlo, jak se sál ve Stýblově pasáži jmenoval, bylo právě pod tímto jménem - Divadlo Komédie - připojeno k Městským divadlům pražským. Po čtyřech letech se však toto Divadlo Komédie přestěhovalo do Pasáže Vlasty Buriana, kde sídlí dodnes. V roce 1991 byl prostor zrekonstruován a otevřen pod názvem Divadlo K (posléze psáno Divadlo Ká).

⁶ Kompletní přehled premiér z Dočekalova šéfovského období v Divadle Komédie je obsažen v příloze č. 1.

hrou A. P. Čechova *Tři sestry* (prem. 15. 11. 1996) a textem A. N. Ostrovského *Les* (prem. 28. 2. 2001). Podstatnou část dramaturgie tvořila „shakespearovská linie“, v jejímž rámci uvedlo divadlo pět Shakespearových her. Kromě již zmiňovaného *Hamleta* Jana Nebeského režíroval Dočekal *Kupce benátského* (prem. 5. 5. 1997), *Krále Leara* (prem. 14. 11. 1998), *Sen noci svatojánské* (prem. 2. 2. 2002) a *Zkrocení zlé ženy* (prem. 16. 9. 2000). Velký divácký i mediální ohlas zaznamenala inscenace hry Christophera Marlowa *Tragická historie o doktoru Faustovi* (prem. 26. 7. 2001). Dočekal ji umístil do podzemního prostoru sálu Gorlice na pražském Vyšehradě. Poslední Dočekalovou inscenací byla detektivka Agathy Christie *Deset malých černoušků* (prem. 21. 12. 2001). Divadlo uvedlo čtyři české premiéry, Dočekal nastudoval text P. O. Enquista *Obrázkáři* (prem. 15. 3. 1999), Jan Nebeský *Terezku* Lenky Lagronové, *Dceru vichřice* Calderóna de la Barca, *Martu* Jana Nebeského a Egona Tobiáše a v režii Roberta Russella se za osobní účasti autora hry Toma Stopparda uskutečnila premiéra *Arkádie*.

V recenzích se v souvislosti s Dočekalem a Divadlem Komédie nejčastěji objevují slova či sousloví typu: netradiční pojetí klasiky, nadčasovost, invence, osobité a moderní zpracování hry nebo nekonvenční či netradiční ztvárnění. Opakovaně jsou zmiňovány významové posuny i osobité interpretace postav a situací a také fakt, že se nehraje v historických, nýbrž v současných kostýmech. Mezi nejvýraznější „časoprostorové posuny“ patřily inscenace *Krále Lear* (přelet bojového letadla v pozadí, panelákové pokojíčky, Edgar bydlící v kontejneru na odpadky a závěr umístěný do psychiatrické léčebny) nebo *Sen noci svatojánské*, jenž režisér zasadil do rozbombardovaného Londýna čtyřicátých letech 20. století. Velký prostor a kladné hodnocení mají rovněž herecké výkony. Například Miloš Mejzlík (Antonio) a Ladislav Mrkvička (Šajlok) v *Kupci benátském*, Zdena Hadrbovcová jako Selma Lagerlöfová v *Obrázkářích* či David Matásek (Petruccio) a Alena Štréblová (Kateřina) ve *Zkrocení zlé ženy*. Recenzenti kladou důraz nejen na představitele hlavních rolí, ale i na souhru celého ansámblu.

Divadlo Komédie nabízelo různé doprovodné programy; módní přehlídky, scénická čtení, adventní večery, studentské divadelní dílny a výstavy členů souboru i hostujících výtvarníků. Všechny tyto aktivity dokazují, že vedení divadla šlo o víc než jen o divadlo v klasickém smyslu slova. Komédie se snažila o vytvoření místa živé tvorby, setkávání umělců z různých oborů a generační výpověď současného mladého

člověka. V angažmá divadla byli herci Dana Batulková, Viktorie Čermáková, Emma Černá, Jan Dolanský, Zuzana Geislerová, Zdena Hadrboľcová, Jiří Klem, Václav Knop, Petra Lustigová, Václav Mareš, David Matásek, Miloš Mejzlík, Miroslav Moravec, David Prachař, Saša Rašilov, Linda Rybová, Alena Štréblová, Jiří Štrébl, Lucie Trmíková, Martin Učík, Zdeněk Vencel a Viola Zinková.

Komedie se účastnila festivalů u nás i v zahraničí. Divadlo hostovalo na festivalech Divadelní Nitra 1995 (*Hamlet*), Mezinárodní festival Plzeň 1996 a Trialogos Talin 1999 (*Konec hry*), MESS Sarajevo 1997 (*Sonáta duchů*), Mezinárodní festival Plzeň 1998 (*Hamlet – part 2*) a Mezinárodní festival Plzeň 2001 (*Tragická historie o Doktoru Faustovi*). Zároveň poskytovala Komedie zázemí hostujícím tuzemským i zahraničním souborům. V letech 1998, 2000, 2001 tu hostovalo Městské divadlo Lublaň, v letech 1996-2001 se konal Pražský divadelní festival německého jazyka. V roce 1996 zde proběhl festival Slovenského divadla v Praze. Divadlo pravidelně sloužilo k hostování mimopražských inscenací národní přehlídky České divadlo.

Divadlo Komedie během této éry získalo dvanáct nominací na Cenu Alfréda Radoka, sedm z nich proměnilo. V roce 1994 to byl jako první herec David Prachař za roli Hamleta ve stejnojmenné inscenaci. O dva roky později obdrželo divadlo cenu pro Divadlo roku. Další rok ji dostaly dramatička Lenka Lagronová s textem *Terezka* (Hra roku), a také herečka Lucie Trmíková, která ztvárnila ústřední postavu. V roce 1998 pak cenu za Hru roku obdržel Tom Stoppard za text *Arkádie*. Dvojnásobného úspěchu se dočkala inscenace *Tragická historie o doktoru Faustovi*. Cenu získali za roli Fausta David Prachař a za scénu Petr Matásek. Inscenace navíc obdržela v roce 2001 Cenu Divadelních novin.

Během svého působení v Komedii hostoval Michal Dočekal i v dalších divadlech. Začátkem roku 1998 pracoval v Naivním divadle v Liberci na jevištním ztvárnění tří balad (*Svatební košile, Vodník, Štědrý večer*) Karla Jaromíra Erbena z *Kytice* (prem. 30. 3. 1998). V roce 1999 režíroval v Klicperově divadle v Hradci Králové *Večer tříkrálový* Williama Shakespeara (prem. 22. 5. 1999) a *Námluvy, Svatba a pak Výročí* A. P. Čechova (prem. 9. 10. 1999). Hostování mimo domácí scénu komentoval slovy:

„Když režírují v Komedii, tak je to pro mě z mnoha důvodů těžší. V Hradci Králové se cítím jako v lázních. Je skvělé, když můžete na dva měsíce vystoupit ze svého soukromého i profesního života. V Hradci nemusím po zkoušce do kanceláře a úředničit. Práce na objednávku mi vyhovuje, vyzkoušel jsem si to už u Kytice v libereckém Naivním divadle. Nemůžu samozřejmě mít k zadanému titulu averzi, ani mi nesmí být lhostejný. Ale taková objednávka z vás sejme jistou zodpovědnost – neručíte za výběr titulu. A mám pak pocit větší svobody v přístupu k inscenaci.“⁷

O rok později režíroval v DISKU *Vojcka* Georga Büchnera (prem. 30. 3. 2000). V roce 2001 Dočekal pracoval na třech dalších scénách. V pražském Divadle Ungelt uvedl hru Donalda Churchilla *Na ocet* (prem. 18. 1. 2001) a v Činoherním studiu Ústí nad Labem nazkoušel drama Marka Ravenhilla *Shopping and Fucking* (prem. 5. 10. 2001). Ve stejném roce režíroval v Divadle J. K. Tyla v Plzni operu Josefa Bohuslava Foerstra *Bloud* (prem. 14. 4. 2001).

Michal Dočekal jako umělecký šéf Divadla Komédie nastartoval několik tendencí, na které pak navázal v ND. Už v Komedii začal naplňovat svoji představu o moderním evropském divadle. Dramaturgii vytvářely vedle současných textů také klasické tituly, které však byly inscenovány a interpretovány svébytným způsobem. Další společný rys tvořila bohatá nabídka doprovodných programů a akcí, jejichž hlavním účelem bylo udělat z divadelního prostoru živé, kulturní místo.

Dočekalův soubor od července 2002 vystřídal v Divadle Komédie nový provozovatel, Pražské komorní divadlo vedené režisérem Dušanem D. Pařízkem.

---

⁷ TICHÝ, A. Zdeněk. Režisér Dočekal: Nové české hry nelze měřit Hamletem. *Mladá Fronta DNES* 21. 5. 1999.

2. NÁRODNÍ DIVADLO

2.1 Národní divadlo po roce 1989

Koncem roku 1989⁸ se prvním porevolučním šéfem Činohry ND stal režisér Ivan Rajmont (nar. 1945), jenž do funkce nastoupil po dosavadním šéfovi Milanu Lukešovi (nar. 1933). V této době se výrazně změnil způsob zazírání na ND, vyvstávala touha ho znovu definovat, znovu se hledala jeho tzv. idea (přesto nikdo nebyl a prakticky dodnes není schopen tento pojem přesně definovat a naplnit), idea toho, jak by mělo ND vypadat a kam by mělo směřovat. Hledal se nový společenský smysl, požadavky na uměleckého šéfa byly zkrátka neujasněné. A jelikož se celá výměna odehrála velmi rychle, nebyl čas hledat jinou osobnost. Nakonec byl zvolen právě Rajmont, jenž zde již třikrát pohostinsky působil⁹, a který k angažování v ND stejně směřoval. V této době bylo totiž rozjednáno, že se stane kmenovým režisérem souboru. Nicméně právě proto, že režisér neprocházel žádným výběrovým řízením, nemusel předkládat svůj program ani koncepci. Po listopadu bylo potřeba rozhodně vybudovat nový repertoár. V nově vzniklých společenských podmínkách a politické situaci již nebylo potřeba reagovat na otázky reflektující komunistický režim, poslání divadla se měnilo, čímž se zcela logicky změnila i jeho dramaturgie. Proměna spočívala především k návratu ke klasickým titulům a potřebě splatit „dluh“ dosud zakázaným autorům (např. Václav Havel či Josef Topol¹⁰). Dramaturgy Radmilu Hrdinovou, Jaroslava Krále a Radoslava Lošťáka postupně vystřídali Otakar Roubínek, Johana Kudláčková, Roman Císař, Kateřina Šavlíková a Miloslav Klíma.

Při Rajmontově šéfovském období se výrazně proměnil herecký soubor. V roce 1990 z angažmá odešli Jana Hlaváčová (nar. 1938, v ND od roku 1965) a Luděk Munzar (nar. 1933, v ND od roku 1957). O dva roky později odešel herec Bořivoj Navrátil (nar. 1933, v ND od roku 1961) a v roce 1993 herec Petr Kostka (nar. 1938,

---

⁸ Oficiální jmenování proběhlo 7. 12. 1989.

⁹ Vítězslav Nezval: *Milenci z kiosku* (prem. 18. 9. 1975, Laterna magika), Robert Patrick: *Kennedyho děti* (prem. 7. 9. 1978, Laterna magika) a A. N. Ostrovskij: *Deník ničemy* (prem. 23. 3. 1989, Nová scéna).

¹⁰ *Zahradní slavnost*. Nová scéna, prem. 26. 4. 1991, režie Vladimír Strnisko. *Sbohem Sokrate*. Stavovské divadlo, prem. 12. 10. 1991, režie Jan Kačer.

v ND od roku 1974). Naproti tomu do souboru přišli herci převážně mladé a střední generace z malých, studiových divadel. V roce 1990 do angažmá z brněnského Divadla na provázku nastoupil Miroslav Donutil (nar. 1951) a z Divadla na okraji přišla Eva Salzmannová (nar. 1958). Ve stejném roce se členkami souboru staly Jana Preissová (nar. 1948) a Zuzana Bydžovská (nar. 1961), jež přestoupily z Divadla Na zábradlí. O tři roky později ze stejné scény přišel Ondřej Pavelka (nar. 1955).

V roce 1991 přibyla Činohře ND studiová scéna Divadlo Kolowrat. Hrabě Jindřich Kolowrat - Krakovský uzavřel s ND smlouvu o pronájmu Kolowratského paláce, jenž je se sousední budovou Stavovského divadla provozně spojen podzemní chodbou. Roční symbolické nájemné tvořila jedna koruna. První premiérou v novém prostoru se stala v Rajmontově režii hra Felixe Mitterera *Návštěvní doba* (prem. 2. 12. 1991). Divadlo Kolowrat znamenalo pro ND důležitý zlom, protože získalo studiovou scénu, do té doby žádný takový laboratorní prostor nemělo.

V lednu roku 1994 se ředitelem ND stal Jiří Srstka, jenž vystřídal Jindřicha Černého. Ivan Rajmont byl ve funkci do roku 1997, soubor pod jeho vedením odpremiéroval padesát sedm inscenací, sám jich režíroval čtrnáct.¹¹ Rajmontovou první inscenací v nové funkci byla hra A. P. Čechova *Strýček Váňa* (prem. 12. 9. 1990, Nová scéna), titulní roli Ivana Vojnického hrál čerstvý člen souboru Miroslav Donutil. Média dále zaujaly Rajmontovy inscenace *Divoká kachna* (prem. 25. 3. 1993, Stavovské divadlo) nebo *Cymbelín* (prem. 29. 5. 1995, Stavovské divadlo). U dramatu Henrika Ibsena upozorňovala tehdejší kritika na vytvoření nového překladu Františka Fröhliche, u dramatu Williama Shakespeara byl vyzdvihován výkon Ladislava Freje, který ztvárnil titulní roli. Unikátní postavení na

---

¹¹ A. P. Čechov: *Strýček Váňa* (prem. 12. 9. 1990, Národní divadlo), William Shakespeare: *Jak se vám líbí* (prem. 21. 3. 1991, Nová scéna), Felix Mitterer: *Návštěvní doba* (prem. 2. 12. 1991, Divadlo Kolowrat), Heinrich von Kleist: *Katynka z Heilbronn* (prem. 7. 2. 1992, Stavovské divadlo), Jaroslav Hilbert: *Falkenštejn* (prem. 7. 5. 1992, Národní divadlo), Euripides: *Médeia* (prem. 9. 12. 1992, Divadlo Kolowrat), Henrik Ibsen: *Divoká kachna* (prem. 25. 3. 1993), Carlo Goldoni: *Sluha dvou pánů* (prem. 22. 9. 1994, Národní divadlo), Karel Steigerwald: *Nobel* (prem. 17. 11. 1994, Stavovské divadlo), William Shakespeare: *Cymbelín* (prem. 29. 5. 1995, Stavovské divadlo), Georges Feydeau: *Nebožka panina matka / Leona si pospíšila* (prem. 10. 11. 1995, Stavovské divadlo), A. P. Čechov: *Višňový sad* (prem. 16. 5. 1996, Stavovské divadlo), Pavel Kohout: *Kyanid o páté* (prem. 10. 12. 1996, Divadlo Kolowrat), F. M. Dostojevskij: *Běsi* (prem. 26. 3. 1997, Stavovské divadlo).

repertoáru si vybuodovala komedie Carla Goldoniho *Sluha dvou pánů* (prem. 30. 6. 1994, Stavovské divadlo). Hlavní roli vytvořil Miroslav Donutil, inscenace se hrála dvacet dva let a dosáhla neuvěřitelných 600 repríz. Velký ohlas zaznamenal také *Faust* režiséra Otomara Krejči (prem. 13. 9. 1997, Stavovské divadlo), jenž se touto inscenací vrátil po více než po třiceti letech ke spolupráci s Činohrou ND. Krejča vycházel z překladu dramaturga Karla Krause, pro kterého tato inscenace rovněž znamenala návrat do ND. Hlavní dvojroli Básníka / Fausta a Komika / Mefista ztvárnili Jan Hartl a Boris Rösner, scénografii vytvořil Josef Svoboda. Kromě Návratu Krejči a Krause se uskutečnil ještě jeden velký návrat. V květnu roku 1990 byla čestnou členkou ND jmenována herečka Vlasta Chramostová (nar. 1926).

Ikonickou inscenací Rajmontova období se stala dramatinizace románu Aloise a Viléma Mrštíkoviých *Rok na vsi* (prem. 15. 4. 1993, Národní divadlo). Inscenace v úpravě a režii Miroslava Krobota byla v roce 1993 odměněna Cenou Alfréda Radoka a pomyslně navázala na legendární inscenaci Miroslava Macháčka *Naši furianti* z roku 1979 (prem. 13. 3. 1979, Tylovo divadlo).

V srpnu roku 1997 vystřídal Ivana Rajmonta na šéfovské pozici teoretik a dramaturg Josef Kovalčuk (nar. 1948). Tehdejší děkan brněnské JAMU byl jmenován ministrem kultury Pavlem Tigridem již v roce 1995.¹² Na přípravu koncepce měl téměř dva a půl roku. V Činohře ND působil jako dramaturg od roku 1996. Jeho premiérovým počinem v nové funkci byla spolupráce s Johanou Kudláčkovou na adaptaci Dostojevského *Běsů* (prem. 26. 3. 1997, Stavovské divadlo, r. Ivan Rajmont). K dramaturgům Johaně Kudláčkové a Miloslavu Klímovi, kteří v divadle působili už před Kovalčukovým jmenováním, přibyl Jan Hančil. Ideovou náplní nového vedení byla snaha „vztahovat vědomí lidí k hodnotám českého jazyka, české kultury a připomínat kontinuitu těchto hodnot. Úkolem Činohry tedy bude vyslovit naši jedinečnou zkušenost z existence malého národa, a jelikož ve světě převažují tendence ke kulturní globalizaci, mělo by ND mít co nabídnout i mladým lidem, kteří

---

¹² Rada Národního divadla do konkurzního řízení oslovila kromě Kovalčuka a Rajmonta také režiséra Otomara Krejču a dramaturga Slovenského Národního divadla Martina Porubjaka.

si své češství dostatečně neuvědomují.“¹³ Uvádění české dramatiky se stalo zásadní linií.

První skupinu této české linie tvořily klasické dramatické texty. *Paličova dcera* Josefa Kajetána Tyla (prem. 9. 10. 1997, Národní divadlo, r. Petr Kracik), *Éra Kubánkova* Františka Ferdinanda Šamberka (prem. 22. 2. 1999, Stavovské divadlo, r. Otto Ševčík), *Maryša* Aloise a Viléma Mrštíkových (prem. 11. 11. 1999, Národní divadlo, r. Jan Antonín Pitínský), *Smrt Hippodamie* Jaroslava Vrchlického (prem. 22. 10. 2000, Národní divadlo, r. Josef Průdek), *Hadrián z Římsů* Václava Klimenta Klicpery (prem. 8. 2. 2001, Národní divadlo, r. Ivo Krobot) a *Lucerna* Aloise Jiráska (prem. 15. 11. 2001, Národní divadlo, r. Vladimír Morávek). Druhou skupinu zastupovaly dramaturgické zpracování významných děl naší literatury. *Romance pro křídlovku* Františka Hrubína (prem. 28. 11. 1997, Stavovské divadlo, r. Ivo Krobot) dramaturgovali Ivo Krobot a Josef Kovalčuk. Dramaturgické zpracování *Obsluhoval jsem anglického krále* (prem. 19. 11. 1998, Národní divadlo, r. Ivo Krobot) vytvořili Ivo Krobot a Petr Oslzlý. *Markétu Lazarovu* (prem. 14. 3. 2002, Národní divadlo, r. Jan Antonín Pitínský) dramaturgovali Marek Horoščák, Jan Antonín Pitínský a Josef Kovalčuk.

Pro nového uměleckého šéfa bylo podstatné stát „u zrodu nových dramatických textů, které by svým zakotvením v nadosobním mravním řádu nastavovaly zrcadlo dnešnímu životu jednotlivců i společnosti.“¹⁴ Rozvoj české dramatické tvorby byl od počátku hlavním pilířem tohoto období. Kovalčuk ho chtěl realizovat vytvořením „jakési permanentní dramaturgické dílny, kde by širší okruh dramatiků, dramaturgů a divadelníků hledal a rozvíjel možnosti dramatické tvorby. [...] Formy práce této dílny budou pestré: od diskuzních setkání přes veřejná a neveřejná čtení, soustavnou dramaturgickou spolupráci s přizvanými autory až ke scénickým náčrtům nebo možnostem studiového uvedení.“¹⁵ Na repertoár byla nasazena řada původních českých textů. Například *Olga a ďábel* Přemysla Ruta (prem. 9. 10. 1997, Divadlo Kolowrat, r. Lucie Bělohradská) *Smlouva* Arnošta Goldflama (prem. 14. 10. 1999, Divadlo Kolowrat, r. Arnošt Goldflam), *Rodinné sídlo* Zdeňka Jecelína (prem. 27. 3. 2002, Stavovské divadlo, r. Ivo Krobot) a hra *Švejkův vnuk...a slavnější než děd?*

---

¹³ PRAŽAN, Bronislav. Činohra Národního divadla má nového šéfa. *Týdeník Rozhlas* 25. 8. 1997.

¹⁴ ERML, Richard. Obrozenec smutné postavy. *Mladá Fronta DNES* 29. 6. 2002.

¹⁵ PRAŽAN, B. Op. cit.

Luboše Baláka (prem. 25. 4. 2002, Stavovské divadlo, r. Ondřej Pavelka). Poslední dva jmenované texty vzešly z dramatické soutěže, již nechalo ND vypsát.

Vedle české linie bylo pro toto období typické pravidelné nasazování shakespearovské dramatiky, v každé sezóně byl uveden minimálně jeden titul. Na repertoár byly postupně uvedeny hry *Othello* (prem. 22. 1. 1998, Stavovské divadlo, r. Ivan Rajmont), *Antonius a Kleopatra* (prem. 12. 6. 1999, Národní divadlo, r. Ivan Rajmont), *Mnoho povyku pro nic* (prem. 16. 9. 1999, Stavovské divadlo, r. Enikő Eszenyiová), *Hamlet* (prem. 20. 12. 1999, Národní divadlo, r. Ivo Krobot), *Komedie omylů* (prem. 30. 9. 2000, Stavovské divadlo, r. Enikő Eszenyiová) a *Večer tříkrálový* (prem. 26. 9. 2001, Stavovské divadlo, r. Enikő Eszenyiová). Zahraniční tvorbu pak prezentovaly dramaturgie slavných světových děl. Román Michaila Bulgakova *Mistr a Markétka* dramaturgovali Jan Hančil a Oxana Meleškina-Smilková (prem. 20. 5. 1999, Stavovské divadlo, r. Oxana Meleškina-Smilková) a román *Idiot* F. M. Dostojevského zdramaturgoval Josef Kovalčuk (prem. 28. 6. 2001, Stavovské divadlo, r. Ivo Krobot).

Kovalčukova éra byla poznamenána hledáním silné režijní osobnosti, což vyplývá také z toho, že sám Josef Kovalčuk nebyl režisér, nýbrž dramaturg. Klíčovou režisérskou osobností tohoto období prakticky zůstal Ivan Rajmont, který zde nastudoval osm inscenací.¹⁶ Dalším kmenovým režisérem byl jmenován Ivo Krobot, jenž vytvořil šest inscenací.¹⁷ Zpočátku se ale vracel ke svým už jednou nazkoušeným titulům. *Romanci pro křídlovku* Františka Hrubína režíroval v roce 1979 ve Státním divadelním studiu v Praze (prem. 21. 5. 1979), spoluautorem dramaturgie byl v obou případech vedle režiséra Josef Kovalčuk. Román Bohumila Hrabala *Obsluhoval jsem anglického krále* předtím Krobot nastudoval dokonce třikrát. Autory dramaturgie pro

---

¹⁶ William Shakespeare: *Othello* (prem. 22. 1. 1998, Stavovské divadlo), Eugene O'Neill: *Cesta dlouhým dnem do noci* (prem. 14. 5. 1998, Stavovské divadlo), Daniil Gink, F. M. Dostojevskij: *Můra* (prem. 21. 5. 1999, Divadlo Kolowrat), William Shakespeare: *Antonius a Kleopatra* (prem. 12. 6. 1999, Národní divadlo), Conor McPherson: *Na cestě duchů (The Weir)* (prem. 3. 2. 2000, Stavovské divadlo), Hugo von Hofmannsthal: *Kristinčin návrat* (prem. 13. 5. 2000, Stavovské divadlo), John Osborne: *Komik* (prem. 22. 2. 2001, Stavovské divadlo) Aischylos: *Oresteia* (prem. 18. 6. 2002, Stavovské divadlo).

¹⁷ František Hrubín: *Romance pro křídlovku* (prem. 28. 11. 1997, Stavovské divadlo), Bohumil Hrabal: *Obsluhoval jsem anglického krále* (prem. 19. 11. 1998, Národní divadlo), Antonín Přidal: *Noc potom* (prem. 22. 4. 1999, Stavovské divadlo), V. K. Klicpera: *Hadrián z Římsů* (prem. 8. 2. 2001, Národní divadlo), Jaroslav Seifert: *Ruce Venušiny* (prem. 23. 9. 2001, Národní divadlo), Zdeněk Jecelín: *Rodinné sídlo* (prem. 27. 3. 2002, Stavovské divadlo).

Činoherní klub (prem. 25. 5. 1989), Klicperovo divadlo v Hradci Králové (prem. 16. 2. 1995) a Městské divadlo v Mostě (prem. 1. 12. 1995) byli Petr Oslzlý a Ivo Krobot. Patrná byla snaha o kontinuitu ve spolupráci s hostujícími režiséry. Jan Antonín Pitínský režíroval tři inscenace zaměřené na česká témata a tragické ženské osudy, maďarská režisérka a herečka Enikő Eszenyiová nastudovala tři Shakespearovy komedie. Zatímco *Mnoho povyku pro nic* byla chválena především pro nasazení a energii souboru, u zbylých dvou inscenací recenzenti zmiňovali především schematičnost a obdobné režijní postupy (přenos děje do naší současnosti). „*Eszenyiová opět předvádí, v čem je její síla i slabost. Dovede vymyslet skvělé gagy a stejně je tak nadužívat, až se stávají nudnými. Umí situace bleskově potočit, nahlédnout z úplně jiného úhlu, ale také trapně pomrkat na diváka, že je to jenom „jako“. Její režie dělají dojem, že žádný z nápadů nezahodí, a na některých si zvláště zakládá. Jistě je pro herce inspirací pro svou otevřenost, hravost a neortodoxnost, ale také se s ní nevyhnou nebezpečí literárnosti, prázdné stylizace a jisté komediální schematičnosti. Posílené ještě navíc jakousi až urputnou snahou po aktualizaci.*“¹⁸

Kovalčukovo období ostře shrnuje článek Richarda Ermla nazvaný *Obrozenec smutné postavy*, autor v jeho závěru píše: „*Nezbývá než opakovaně zalitovat někdejšího rozhodnutí Rady Národního divadla a tehdejšího ministra kultury Pavla Tigrida, kteří dali důvěru Josefu Kovalčukovi. Neboť on se minul s dobou i se smyslem své funkce. Na rozdíl od politických pragmatiků moci zůstal ke škodě divadla věrný svým programovým slibům až do úplného konce. Chceme-li přece jen hledat v Kovalčukově účinkování jakýkoliv pozitivní smysl, pak musíme konstatovat, že se mu paradoxně povedlo zpochybnit jméno instituce, které ho tak neblaze inspirovalo: Národní divadlo.*“¹⁹

Z dnešního pohledu je již možné konstatovat, že oba porevoluční šéfové ND neuspěli. Ivan Rajmont, úspěšný režisér Činoherního studia v Ústí nad Labem a Divadla Na zábradlí, i Josef Kovalčuk, spoluzakladatel HaDivadla, zůstali v dobách minulých. Když Rajmont nastupoval, měl rozvolněné všechny hranice. Probíhaly celostátní diskuze o smyslu a poslání ND, divadlo se navíc potýkalo s výrazným odlivem diváckého zájmu. Nasazování klasických titulů podporovalo Rajmontův cíl

---

¹⁸ PATEROVÁ, Jana. Hlavně nezahodit žádný nápad.... *Lidové noviny* 5. 10. 2001.

¹⁹ ERML, R. Op. cit.

vytvořit repertoár nezatížený politickými souvislostmi. Patrná byla také jeho snaha vytvořit divadlo, které by přirozeně obstálo v konkurenci ostatních domácích scén, divadlo bez předem definované výjimečnosti. Rajmont chtěl tento předem daný rys překonat, šlo mu o to, aby ND muselo onu výjimečnost svojí tvorbou dokázat a potvrdit. S tímto pomyslným otevřením se nejrůznějším vlivům souvisí také příchody již výše zmíněných herců. Dříve byly tyto postupy odsuzovány, z dnešního pohledu jsou považovány za jednoznačný přínos Rajmontovy éry. Vzhledem ke svým představám o podobě souboru změnil umělecký šéf i dosavadní způsob angažování. Do této doby platil princip trojího hostování a bylo naprosto nemyslitelné, aby poměrně mladý herec, jenž přišel z oblastního divadla a získal hlavní roli (např. Miroslav Donutil ve *Strýčkovi Váňovi*). Všechny tyto nové skutečnosti vedly k proměně charakteristického vnímání ND a měly rovněž vliv na odchod dlouhodobě angažovaných herců. Rajmontovi se sice do jisté míry povedlo překonat bariéry provincialismu, soubor začal jezdit na zájezdy, ale všechny tyto kroky souvisely spíše s nově vzniklou politickou situací, nikoli se samotným postavením ND a kvalitou jeho tvorby. Otevření se evropským vlivům znamenalo přirozený důsledek pádu železné opony.

Josef Kovalčuk měl situaci oproti Ivanu Rajmontovi o poznání těžší. Devadesátá léta kromě politických změn totiž znamenala odliv diváckého zájmu, jenž se nevyhnul ani do té doby často vyprodanému ND. A na rozdíl od polistopadové euforie postupně opadlo i nadšení pro herecké osobnosti i divadlo jako takové. A především se s mnohem větší naléhavostí objevila nutnost nové dramaturgické profilace. Kovalčukovým záměrem bylo přinášet současnou reflexi české otázky i velká témata světové klasiky, při pohledu na nasazované tituly se mu tento cíl zdánlivě dařil. Na druhé straně se většina inscenací potýkala s nejasnou inscenační či koncepční vizí a nepříliš přesvědčivým interpretačním klíčem. Pokus o spojení tradičního a moderního divadla, které chtěl šéf Činohry ND uskutečnit, příliš nevyšel. Kovalčukova éra se s potřebami divadla výrazně minula.

Vzhledem k dalším kapitolám práce je nutné poznamenat, že všechny inscenace z Kovalčukova šéfovského období měly derniéru do června 2004.

2.2 Funkce uměleckého šéfa

V současném českém divadelním prostředí je obecná definice uměleckého šéfa velice obtížná. V každém divadle se totiž povinnosti spadající pod tuto pozici mírně liší. Umělecký šéf je v pomyslné hierarchii obvykle přímo podřízený řediteli, zároveň je bezprostředním nadřízeným celého tvůrčího ansámbly (herci, režiséři, scénografové či kostýmní výtvarníci). Společně s ředitelem divadla, umělecko-provozním šéfem, vedoucím produkce (příp. vedoucím obchodního oddělení), tajemnicí provozu, hlavním ekonomem a dramaturgem (či dramaturgickým týmem) spoluvytváří vedení divadla. Umělecký šéf se podílí na přípravě dramaturgických plánů, vybírá a oslovuje režiséry, přijímá nové posily souboru, oslovuje hostující umělce, má zásadní slovo při obsazování jednotlivých titulů a schvaluje hrací plán. A především by měl souboru vtisknout osobitou tvář, program a umělecké směřování.

Z podstaty funkce je možné definovat několik vlastností, jež jsou k výkonu této práce nutné. Umělecký šéf je vůdčí osobností souboru, a to nejen profesně, ale také lidsky. Jeho morální a občanské postoje vytvářejí celkový obraz souboru a reprezentují postoje jeho členů. Příkladem jsou různá prohlášení, případně manifesty týkající se politického i společenského života. A stejně jako jsou podstatné umělecké kvality uměleckého šéfa – vlastní vytváření inscenací (režijní práce / dramaturgická práce, manažersko – provozní záležitosti) - je důležitá i jeho schopnost komunikovat s médii a publikem. Osoba jmenovaná do této funkce by měla mít dostatečné pracovní zkušenosti a jisté renomé. Na základně uměleckých či manažerských výsledků v jiných divadlech, je možné posoudit, zda bude případný kandidát schopen danou pozici vykonávat.

Osobnost, jež soubor vede, by měla být schopná svoje rozhodnutí obhájit nebo minimálně podložit pádnými argumenty. Dalším důležitým faktorem je vysoká míra psychické odolnosti. Každý nový šéf se nejprve musí vypořádat s očekáváními, která jsou na něj po zvolení do funkce kladena. Člověk odpovídající za umělecký chod divadla by také měl být schopný nejen přijmout, ale především vyřešit všechny případné problémy i neúspěchy. Tento post by měla zastávat osobnost s empatií a citem pro umění a ideálně pro své spolupracovníky. Umělecký šéf by měl být vůdčí typ s konkrétní koncepcí, kterou se snaží během svého funkčního období naplnit.

Svoje vize o dramaturgickém plánu i proměnách souboru by měl být schopen postupně uskutečňovat. Od uměleckého šéfa se očekává jasné vymezení stylu divadla, k němuž směřují všechny kroky (včetně přijetí nových spolupracovníků nebo naopak podání výpovědí těch stávajících), a ty by měly by být činěny v jednotném duchu. Jelikož je koncepce budoucího směřování divadla tvořena pro konkrétní soubor, musí člověk stojící v jeho čele svoje spolupracovníky výborně znát. Měl by zohlednit všechny podmínky (typ a věk jednotlivých herců, jejich možnosti) a ideálně jim nabídnout prostor proto, aby se mohli dále rozvíjet (u herců například dbát na rovnoměrné vytížení souboru, nabízet jim různé protiúkoly, nechávat je zkoušet s různými režiséry a umělci). Stejně dobře musí znát kontext daného města, pro které tvoří repertoár a jeho obyvatele, potencionální diváky. U ND je tento faktor velmi obtížné určit, neboť definice ideálního diváka je dodnes předmětem řady diskuzí a sporů.

Funkce uměleckého šéfa Činohry ND má oproti jiným divadlům řadu specifík. Národní divadlo je příspěvkovou organizací České republiky, jejím formálním zřizovatelem je Ministerstvo kultury. V době šéfovského období Michala Dočekala se tedy jednalo o vícesouborové divadlo se čtyřmi scénami (Národní divadlo, Stavovské divadlo, Nová scéna a Divadlo Kolowrat), i proto je akcent uměleckého šéfa kladen především na manažerskou práci. Umělecký šéf by měl všechny tyto scény nejen umělecky naplnit, ale i technicko – provozně řídit. Kromě hlavní pracovní náplně se jedná o „rozmístění“ repertoáru do jednotlivých budov a vytváření koncepce doprovodných programů. Podstatným úkolem je vymezenou specifikou každé budovy udržet, vytváření dramaturgického směřování jednotlivých budov je jeden ze základních a dlouhodobě trvajících strukturálních problémů ND. Jednotlivé divadelní budovy totiž nemají jasně určené směřování. Umělecký šéf Činohry ND si musí vybojovat svoji pozici k dalším třem souborům (Opera ND, Balet ND a Laterna magika²⁰). A to jak v čistě provozních záležitostech (plánování zkoušek, rozvržení premiér), tak také musí v rámci struktury divadla vybojovat pro svůj soubor dostatečné ekonomické podmínky.

---

²⁰ Laterna magika fungovala od roku 1992 jako samostatná příspěvková organizace. Od 1. 1. 2010 se soubor opět stal součástí ND pod uměleckým vedením Zdeňka Prokeše.

Na rozdíl od jiných divadel jsou třeba brát v úvahu obrovské nároky, se kterými se držitel této funkce musí vypořádat. Tyto nároky vyplývají z již výše zmiňované ideje ND (jakou funkci má divadlo plnit, v čem se tato idea liší od ostatních divadel, co má být nasazeno na repertoár, kdo je cílová divácká skupina). Umělecký šéf navíc navazuje na bohatou historii, obecnou představu o ND a na svého předchůdce. Veškeré změny se musí přizpůsobovat ohromnému provoznímu kolotoči, správní komplikovanosti i ekonomickým možnostem celé instituce. Umělecké plány podléhají řadě faktorů a úkolem uměleckého šéfa je jim nepodlehout a vyrovnat se s nimi. Osoba odpovědná za umělecké i provozní výsledky ND musí být schopna velmi přesně definovat svoje cíle a nároky, které bude po svém souboru požadovat.

Pro Michala Dočekala bylo ND třetím angažmá, kde zastával pozici uměleckého šéfa. Spolek Kašpar i Divadlo Komédie spojovala komorní, téměř až přátelská atmosféra. Vedení tedy spolupracovalo pouze s herci, jež si samo zvolilo. Při vzniku a realizaci dramaturgického plánu nemuselo dělat prakticky žádné ústupky. Provozní stránka Spolku Kašpar byla do velké míry ovlivněna nízkým rozpočtem, na druhou stranu mělo vedení prakticky neomezené možnosti při skladbě repertoáru. Divadlo Komédie pak mělo na rozdíl od Spolku Kašpar navýšené finanční prostředky. V obou případech se jednalo o generační divadlo, které nenavazovalo na žádnou tradici, nebylo ovlivněno úspěchem či neúspěchem předchůdců. Historie obou divadel vznikala současně s každou premiérou, tvořil se úplně nový repertoár a nová umělecká etapa.

2.3 Okolnosti jmenování Michala Dočekala

Ještě před nástupem na pozici uměleckého šéfa Činohry ND zde Dočekal režíroval dvě inscenace. Obě dvě v komorním prostoru Divadla Kolowrat. *Vyhnaní* Jamese Joycea měli premiéru 18. 11. 1994 a na repertoáru se udrželi čtyři sezóny. V kritických ohlasech byl vyzdvihován výkon hostující Aleny Štréblové. Ještě většího úspěchu dosáhly *Šťastné dny* Samuela Becketta (prem. 2. 2. 1998). Inscenace přinesla Národnímu divadlu Cenu Alfréda Radoka, kterou za roli Winnie získala herečka Iva Janžurová. Dočekal tak pracoval pouze v komorním prostoru a nedostal možnost vyzkoušet si režii na velkých jevištích.

Jmenovací dekret převzal budoucí šéf 3. 1. 2001, Dočekala navrhla Rada Národního divadla jako vhodného kandidáta ministroví kultury již počátkem prosince, ale Pavel Dostál jeho potvrzení odložil kvůli chystané změně statutu ND. Podle jeho nové podoby (platné od 22. 12. 2000, respektive 1. 1. 2001) bude šéf souborů místo ministrem kultury jmenován přímo ředitelem divadla. Ředitel Jiří Srstka v této souvislosti oznámil, že bude výběr Rady respektovat. Šéf Činohry ND se v závěrečné fázi vybíral ze tří kandidátů – kromě Dočekala to byli herec činoherního souboru Boris Rösner a filmový producent a ředitel Městského divadla v Karlových Varech Čestmír Kopecký. Šlo již o třetí kolo výběrového řízení. Rovněž v předcházejícím kole posuzovali členové rady projekt tří zájemců, o místo uměleckého šéfa usilovali režiséři Michael Tarant, Juraj Deák a Vladimír Morávek, Rada se však na žádném z nich neshodla. Podle předsedy Rady Národního divadla Milana Lukeše se nyní rozhodovalo mezi „konzervativním“ a „radikálním“ řešením. *„Michal Dočekal poskytuje přiměřené záruky akcelerace k progresivnímu evropskému domu“, míní. K naplnění těchto představ má podle Lukeše Dočekal spolupracovat se špičkovými evropskými režiséry.*²¹

Josef Kovalčuk se ke svému nástupci vyjádřil následovně: *„Michal Dočekal je předním režisérem mladší - střední režiséřské generace a v čele Divadla Komédie toho udělal hrozně moc, vtiskl mu velice výraznou podobu. Byl jsem rád, že se stal jedním z kandidátů a nakonec kandidátem úspěšným na místo, které v tuto chvíli zastávám já. V mezidobí, kdy on bude připravovat své šéfovské období, budeme velice úzce*

---

²¹ ERML, R. Op. cit.

spolupracovat. Mezi námi nejsou žádné rozpory. Je to člověk, který je velmi dynamický. A tuhle dynamiku Národní divadlo potřebuje. A je to člověk velmi otevřený, který ve svém programu uvažuje nejen o rozměrech českých, ale i evropských. Evropský rozměr, ve kterém se snaží uvažovat, může být výrazným přínosem pro práci Národního divadla.”²²

Michal Dočekal byl sice jmenován ještě Jiřím Srstkou, ale nastoupil a pracoval až pod novým ředitelem Danielem Dvořákem. Oficiální jmenování proběhlo 1. 7. 2002. Dosavadního ředitele Státní opery Praha si pro následující funkční období vybral ministr kultury Pavel Dostál. Tato změna zároveň způsobila předčasné odstoupení šéfa Opery ND Josefa Průdka a šéfa Baletu ND Vlastimila Harapese. Dvořák totiž na jejich posty přivedl Jiřího Nekvasila a Petra Zusku. Při příchodu Michala Dočekala stálo ND na počátku celé nové epochy. Tato výměna znamenala pro divadlo historický moment, přerod, který měl nastat již na podzim roku 1989.

---

²² TICHÝ, A. Zdeněk. Co očekáváte od Dočekala? *Mladá Fronta DNES* 16. 3. 2001.

3. MICHAL DOČEKAL V NÁRODNÍM DIVADLE

3.1 Koncepce Michala Dočekala

V březnu roku 2001, tři měsíce před oficiálním jmenováním, vyšel s Michalem Dočkalem v Mladé Frontě DNES rozhovor Zdeňka A. Tichého s názvem *Nemůžeme být pořád v předklonu*. Budoucí umělecký šéf se v něm vyjádřil nejen k období Josefa Kovalčuka, ale především k dalšímu směřování ND: „Člověk musí na startu na své předchůdce pohlížet kriticky. Protože kdyby to nedělal, tak by se – ve vsí úctě a vážnosti – těžko mohl dostat dál. Sám sebe by odsoudil do role pouhého pokračovatele něčeho, co už je rozběhnuté. A taková úloha by pro mě byla zbytečná. Člověk v sobě musí dokonce jistou míru nespokojenosti a kritičnosti žít. Bezesporu je pravda, že doktor Kovalčuk otevřel Národní, jak „cizokrajným“ režisérům, tak i tvůrcům jako je Pitínský nebo bude Morávek. A na to v jistém smyslu navazovat budu. Třeba navážu i na téma české otázky, které bylo současným vedením Národního divadla tak – alespoň slovně – akceptováno. Ale chtěl bych to trochu pootočit a nabídnout české hry zahraničním režisérům. Bylo by zajímavé, kdyby česká tematika byla viděna zvenku.“²³

Dále v rozhovoru zhodnotil stav hereckého souboru a představil svoje plány týkající se nejen vnitřní struktury divadla, ale hlavně své představy udělat z ND kvalitní evropskou scénu. „V žádném případě se do Národního divadla nedá jít s tím, že všechny nebo většinu vyhodíte a začnete jakoby znova. [...] Jsou tady dobří herci, často vynikající. Jen to není vždy k vidění. Jsem s mnohým nespokojen, ale v divadle nemůže být nikdo spokojený, protože divadlo je neuspokojující zaměstnání. Někdy půjde třeba o změny, kterých si divák příliš nevšimne. Třeba o způsob reprízování, kde by se dalo zkombinovat blokované a repertoárové uvádění některých inscenací. Zároveň uvažuji o doplnění souboru tak, aby ho bylo možné využít v celé šíři a aby utáhl repertoár dvou, respektive tří scén. [...] Kroků, které chystám, musí být celá řada. Neexistuje jeden, o němž by se dalo říci: To je cesta, která dovede Národní divadlo do Avignonu! I když tam směřujeme. Za čtyři roky bude Národní divadlo hrát v Avignonu.“ Závěrem Dočekal upozornil na potřebu komorní scény. „Jsem

---

²³ TICHÝ, A. Zdeněk. Nemůžeme být pořád v předklonu. *Mladá Fronta DNES* 16. 3. 2001.

*přesvědčen, že v současném komorním prostoru Národního divadla – v divadle Kolowrat vznikly skvělé inscenace většinou moderních, v Česku dosud neuvedených textů. Po deseti letech se však možnosti divadla Kolowrat, přece jen je to spíš pro divadlo upravená půda než skutečné divadlo, vyčerpaly. A přitom tu potřeba hrát v komorním prostoru je potřeba herecká i dramaturgická. Divadlo Komédie je v takovém pomyslném trojúhelníku mezi Stavovským a Národním a v souvislosti s magistrátem s připravovanou transformací pražské divadelní sítě mne napadla tato možnost, jednání o ní probíhají.*²⁴

Při zahájení nové divadelní sezóny 2002 / 2003 představil Dočekal svoje budoucí plány. V úvodu tiskového materiálu nazvaném *Národní divadlo jako divadlo* napsal: *„Národní divadlo by především mělo být skutečně první českou scénou, určovat trendy, inspirovat, vybízet ke srovnání. Ale mělo by také přesahovat význam regionu, obzvlášť v době, kdy Česká republika směřuje do Evropské unie. Od ND se též oprávněně očekává, že bude především pečovat o českou dramaturgiu a kultivovat autorské zázemí. Neznamená to nutně povinnost uvést nějaký konkrétní počet českých her. Ale je zapotřebí s dramaturgií mluvit, inspirovat je, oslovovat, organizovat scénická čtení, zprostředkovat autorům kontakt s praktickými divadelníky, ale i se současnými zahraničními autory. Národní divadlo se nemůže spokojit se svou historickou úlohou, musí přinášet témata, otevírat se moderním trendům, ale zároveň nesmí rezignovat na tradici, se kterou je svázáno, jaká je to tradice? Národním divadlem prošli takoví režiséři jako například Honzl, Frejka, Krejča, Macháček, kteří ve své době dělali divadlo ryze moderní. Protože prostě dělali divadlo. A to je vždycky nejpodstatnější. Národní divadlo má být divadlem.*²⁵

Dočekal zároveň přestavil tři hlavní proudy, kterými by se Činohra ND měla v následujících letech ubírat. Dramaturgie je formulovaná v systému řad (edic), z nichž každá bude určena konkrétní divácké skupině. Páteř repertoáru má tvořit proud pojmenovaný jako *Velká řada*, jehož cílem je sledovat velké klasické tituly světové i domácí dramaturgie. Druhou linii tvoří skupina *Moderní drama*, do níž spadají texty autorů, kteří výrazně ovlivnili moderní světové divadlo, dále současné zahraniční hry. Naplnění této linie spatřuje Dočekal v konfrontaci s úspěšnými zahraničními texty

---

²⁴ Op. cit.

²⁵ Tisková zpráva Národního divadla Praha - Zahájení sezóny 2002 / 2003.

(rovněž i konfrontaci se zahraničními inscenacemi uváděných textů, formou tzv. dvojjazyčných projektů). A také ve snaze získat žijící zahraniční dramatiky ke konkrétní spolupráci s Národním divadlem. Speciální místo pak mají v této skupině současné české hry. „*Národní divadlo jako instituce má povinnost vytvářet podmínky pro vznik a uvádění toho nejlepšího z nově vznikajících původních českých dramatických textů. Za tímto účelem je zřízen post lektora pro českou dramaturgii, kterého se ujímá Marek Horoščák. Cílem je vybudovat platformu pro vznik nových textů pro Činohru Národního divadla, tj. umožnit autorům spolupráci s dramaturgií divadla a případné uvedení na jedné ze scén Národního divadla.*“²⁶ Třetí linii koncepce tvoří tzv. Projekty, jejichž inscenační záměr či provozní podmínky přesahují rámec běžného repertoáru.²⁷

S nástupem Michala Dočekala se logicky pozměnil dramaturgický tým souboru. Z Kovalčukovy éry zůstal Jan Hančil. Novými členkami se staly dramaturgyně Daria Ullrichová, s níž Dočekal spolupracoval v Divadle Komedie, a Lenka Koliňová Havlíková působící předtím v ústeckém Činoherním studiu či brněnském Hadvadle, kde se zaměřovala hlavně na uvádění původních textů, hostovala také v pražském A Studiu Rubín i Divadle Komedie. V sezóně 2004 / 2005 posílila dramaturgický tým Iva Klestilová Volánková. V sezóně 2007 / 2008 nahradil Jana Hančila dramaturg Martin Urban. V sezóně 2011 / 2012 byla přijata Marta Ljubková. Poslední změnou byl o rok později odchod Lenky Koliňové Havlíkové, kterou vystřídal dramaturg Jan Tošovský. S tímto generačně blízkým obsazením se proměnila koncepce a smysl dramaturgie. Zásadním rozdílem oproti minulým éram byl autorský vklad jednotlivých členů dramaturgického týmu. Zároveň se jednalo o skupinu osobností, které začaly o poslání dramaturgie uvažovat jinak, zabývaly se její funkcí v širším kontextu, nešlo jim jen o vytváření jednotlivých sezón, vytváření repertoáru a vymýšlení titulů.

---

²⁶ Op. cit.

²⁷ Viz podkapitola *Speciální projekty*.

3.2 Režijní osobnosti

3.2.1 Michal Dočekal

Michal Dočekal vytvořil jako umělecký šéf dvacet šest inscenací.²⁸ Prvním titulem v nové funkci bylo drama Edmonda Rostanda *Cyrano z Bergeracu* (2002). Inscenace měla premiéru v historické budově ND, čímž Dočekal učinil vstupní programové gesto. Do historické budovy, kde nikdy předtím nepracoval, nasadil klasický titul a dal výrazně najevo, jakým směrem se bude soubor pod jeho vedením ubírat. Do hlavních rolí vybral svoje spolupracovníky z divadla Komédie Davida Prachaře (Cyrano) a Sašu Rašilova (Kristián), čímž upozornil na první výrazné změny v souboru. Celý tento krok vedl k první realizaci Dočekalova pohledu na moderní způsob divadla a jeho vedení; klasický text přizpůsobený vlastní osobitě představě o moderním evropském divadle. První režijní práce nového vedoucího činoherního souboru zcela logicky zaznamenala značný mediální ohlas. *„Inscenace nového šéfa Činohry ND Michala Dočekala rozvíjí linii jeho nápaditých představení v divadle Komédie, kde působil šest let, ovšem nyní s materiálními možnostmi řekněme desetkrát většími. Takže kde dřív mohl jen črtat, je nyní sytá malba, kde se musel omezovat, může se nyní rozmachovat, kde bylo jeviště plné s pěti herci, je jich teď třeba třicet a i kůň by se vešel.“*²⁹ Recenzenti na závěr svých textů zdůrazňují příslib, který *Cyrano z Bergeracu* i jeho režisér pro budoucnost ND znamenají. *„Zdařilé entré Prachaře a Rašilova, stejně jako prostor, který inscenace nabídla bardům souboru, dávají naději, že příznaky tvůrčí krize a oslabení prestiže, jež se v Činohře ND objevovaly v posledních letech, by mohly díky uměleckým, ale i diplomatickým schopnostem nového šéfa souboru brzy pominout.“*³⁰ Či *„Nezbývá než doufat, že moderní pojetí Cyrana, bez vrtošivého ocásku postmoderny, nebylo jen uváženě zvolenou vstupenkou do Národního divadla. Ale spíše příslibem inscenačního trendu, který Činohře postupně napraví pošramocenou pověst.“*³¹ Očekávání vztáhnutá k budoucnosti souboru, které režisér touto inscenací vzbudil, ještě vzrostla. Inscenace

---

²⁸ Kompletní přehled premiér z Dočekalova šéfovského období v ND je obsažen v příloze č. 2.

²⁹ PEŇÁS, Jiří. Širák na hvězdném nebi. *Týden* 4. 11. 2002.

³⁰ PRAŽAN, Bronislav. Cyrano jako svár lásky a smrti, touhy a závazku. *Týdeník Rozhlas* 8. 4. 2002.

³¹ ERML, Richard. Edmond Rostand: Cyrano z Bergeracu. *Reflex* 21. 11. 2002.

se navíc stala jakousi pomyslnou Dočekalovou vlajkovou lodí, neboť se hrála až do června 2014 (derniéra, jež se uskutečnila 26. 6. 2014, byla 236. reprízou).

Další Dočekalovu režijní práci je možné rozdělit na dvě zásadní linie. Tou první je uvádění klasických titulů světové dramatiky. Po *Cyranovi z Bergeracu* následovali například Molièrův *Lakomec* (2004), Shawův *Pygmalión* (2005), drama Williama Shakespeare *Richard III.* (2006) či hra Pierra-Augustina Carona de Beaumarchais *Bláznivý den aneb Figarova svatba* (2012). Neopomenutelnou součástí této linie je inscenování ruských dramatiků: *Revizor* N. V. Gogola (2006), hry A. P. Čechova *Racek* (2011) a *Strýček Váňa* (2013) a *Les* (2014) A. N. Ostrovského. Druhou hlavní linii tvořil současný repertoár. Například drama Sarah Kaneové *Psychóza ve 4.48* (2003), hra Williama Mastrosimoneho *Jako naprostí šílenci* (2003), hra anglického dramatika Williama Nicholsona *Na ústupu* (2005), drama izraelské autorky Hadar Galron *Mikve* (2008), drama Tracyho Lettse *Srpen v zemi indiánů* (2009), hra Lucy Prebbleové *Enron* (2012) či text Elfriede Jelinekové *Co se stalo, když Nora opustila manžela* (2010). Jízlivá variace na drama Henrika Ibsena je mnohými pokládána za nejlepší inscenaci Dočekalova období, titul uvedený na Nové scéně zesměšňující kapitalismus a feminismus podpořil režisér hudebními čísly, která zkomponoval Miloš Orsoň Štědroň. Kateřina Winterová byla za roli Nory nominována na Cenu Thálie a Cenu Alfréda Radoka. Poslední Dočekalovou režii byla hra Mariuse von Mayenburga *Kámen* (2015).

V Divadle Komedie projevil Dočekal výrazný a mnohdy nekompromisní cit pro netradiční úpravy klasiky (a to jak po textové, tak po výtvarně – vizuální stránce), v ND se pokoušel na toto směřování navázat, nicméně v něm pokračoval v umírněnější formě. Dočekalovy inscenace se často vyznačovaly silnými a precizními hereckými výkony (*Jako naprostí šílenci*, *Na ústupu*, *Srpen v zemi indiánů*), jádro sdělení obvykle do velké míry stavěl na okázalosti emocí a hereckého prožitku (*Cyrano z Bergeracu*, *Mikve*, *Kámen*) a často na výrazném scénografickém řešení. Mezi jeho stabilní výtvarníky patří David Marek (*Cyrano z Bergeracu*, *Lakomec*, *Pygmalión*, *Richard III.*, *Revizor*, *Čekání na Godota*, *Bláznivý den aneb Figarova svatba*, *Les*), se kterým spolupracuje prakticky od začátku své kariéry, Martin Chocholoušek (*Srpen v zemi indiánů*, *Co se stalo, když Nora opustila manžela*, *Racek*, *Enron*, *Strýček Váňa*, *Kámen*) a Jan Dušek (*Jako naprostí šílenci*, *Mikve*, *Spaseni*).

Kostýmy k jeho inscenacím nejčastěji vytváří Zuzana Krejzková (*Cyrano z Bergeracu, Jako naprostí šílenci, Lakomec, Pygmalión, Richard III, Revizor, Mikve, Racek, Enron, Strýček Váňa, Les, Kámen*).

Michal Dočekal během svého působení v ND režíroval také v zahraničí. Drama *Mikve* uvedl na scéně bratislavského Divadla Aréna (prem. 8. 10. 2009) i na scéně budapešťského divadla Vigszínház (prem. 10. 10. 2010). V případě maďarské inscenace se prakticky jednalo o kopii inscenace ze Stavovského divadla, vizuální stránka i vzhledem ke stejné kostýmní výtvarnici (Zuzana Krejzková), autorovi scény (Jan Dušek) i koncepci (funkce violoncella, hlášení z reproduktoru) byla totožná. V roce 2011 nastudoval Dočekal v bratislavském Slovenském národním divadle drama Tennesseeho Williamse *Tramvaj do stanice Touha* (prem. 12. 2. 2011). Dočekal se do divadla Vigszínház vrátil v roce 2014, kdy zde režíroval adaptaci románu Michaila Bulgakova *Mistr a Markétka* (prem. 11. 10. 2014).

3.2.2 Ivan Rajmont

Ivan Rajmont (1945 - 2015) zastával v sezónách 2002 / 2003 - 2013 / 2014 pozici kmenového režiséra. Za tu dobu vytvořil pro Činohru ND deset inscenací,³² dvě scénická čtení a jednu benefici. Hned jeho první inscenace, hra Rakušana Arthura Schnitzlera *Duše – krajina širá* (2005), získala Cenu MAX pro nejlepší českou inscenaci německy psaného textu. Rajmontovým nejvýraznějším počinem se v tomto období stalo první zahraniční uvedení hry Toma Stopparda *Rock 'n' Roll* (2007). Premiéra se odehrála v historické budově za přítomnosti autora, později byla přenesena na Novou scénu. Inscenace hry anglického dramatika s českými kořeny, reflektující komunistickou diktaturu v Československu, byla orámována koncertem skupiny The Plastic People of the Universe (v originálním textu končí hra koncertem The Rolling

---

³² Martin Crimp: *Venkov* (prem. 5. 11. 2002, Divadlo Kolowrat), William Shakespeare: *Coriolanus* (prem. 21. 9. 2004, Národní divadlo), Richard Brinsley Sheridan: *Škola pomluv* (prem. 4. 11. 2004, Stavovské divadlo), Arthur Schnitzler: *Duše – krajina širá* (prem. 17. 11. 2005, Stavovské divadlo), William Shakespeare, John Fletcher: *Dva vznešení příbuzní* (prem. 5. 6. 2008, Stavovské divadlo), Jan Vedral: *Staří režiséři – We Got Him!* (prem. 18. 3. 2008, Divadlo Kolowrat), Henrik Ibsen: *Nepřítel lidu* (prem. 26. 2. 2009, Stavovské divadlo), Bertolt Brecht, Kurt Weill: *Žebrácká opera* (prem. 10. 12. 2009, Stavovské divadlo), Jean Paul Sartre: *Špinavé ruce* (prem. 3. 12. 2010, Divadlo Kolowrat), Karel Steigerwald: *Má vzdálená vlast* (prem. 17. 2. 2012, Nová scéna).

Stones na Strahově). Média chválila nejen herecké výkony, ale především výběr textu a samotné rozhodnutí uvést tento titul právě v Národním divadle. „*Rock ´n ´Roll je pro Národní divadlo a českého diváka úspěchem hlavně společenským. Nejsledovanější česká scéna konečně solí rány, které se nezhajily, a my rádi děláme, že nejsou.*“³³ Velmi odlišné názory pak vzbudilo nastudování *Žebrácké opery* (2009). Hra Bertolta Brechta s původní hudbou Kurta Weilla byla uvedena v novém překladu Darii Ullrichové (dialogy) a Jana Tošovského (texty písní). Sám Dočekal přiznal, že nasazení tohoto titulu na repertoár přineslo celou řadu problémů: „*Jsmo činoherní soubor a je to náročné už z provozních důvodů. Velmi drahé je zapůjčení notového materiálu, práva jsou drahá, a také externí orchestr a hudební nastudování.*“³⁴ Rajmontovou poslední režií pro ND byla hra Karla Steigerwalda *Má vzdálená vlast* (2012). Divadlo sice otevřelo téma neschopnosti se vyrovnat s minulostí a možností vidět ji otevřeně, nicméně s rozporuplným výsledkem. „*Režisér Rajmont aranžuje situace, aniž by jim dokázal dodat obrazivost a naléhavost. Spokojí se s prostředky let minulých i s herectvím z rodu levné grotesky. Eva Salzmannová nad tím ční poctivou hereckou snahou o sdělení lidské jedinečnosti Kristy, její morální síly i poznání, že zlomit ji dokáže až nepochopitelná laxnost svobodné vlasti k jejímu osudu. Její postava díky ní opravdu „šustí hedvábím“, zatímco ostatní spíše papírem. Má vzdálená vlast tak bohužel zůstává do značné míry prohranou šancí začlenit Národní divadlo do živé jevištní diskuse o podstatných tématech dneška.*“³⁵

Ivan Rajmont pod Dočekalovým vedením kontinuálně v ND navázal na svou předchozí práci. Přesto se oproti předchozí éře odklonil od klasických titulů a uvítal možnosti vyzkoušet si jiný druh textů i jejich realizace. Je tedy možné konstatovat, že právě Dočekal byl tím, kdo Rajmonta posunul v jeho už tak bohaté kariéře ještě dál.

---

³³ ŠPRICL, Jan. Tenhle Rock ´n ´Roll jsme potřebovali. [online]. [cit. 27. 12. 2016]. URL: <<https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/tenhle-rock-n-roll-jsme-potrebovali/r~i:article:363485/>>.

³⁴ SLADKÝ, Vítězslav. Národní divadlo premiéruje Žebráckou operu s Vojtěchem Dykem. [online]. [cit. 2. 1. 2017]. URL: <<http://www.musical-opereta.cz/narodni-divadlo-premieruje-zebrackou-operu-s-vojtechem-dykem/>>.

³⁵ HRDINOVÁ, Radmila. Pocta Dagmar Šimkové umenšená špatnou groteskou v Národním divadle. [online]. [cit. 2. 1. 2017]. URL: <<https://www.novinky.cz/kultura/259559-pocta-dagmar-simkove-umensena-spatnou-groteskou-v-narodnim-divadle/>>.

3.2.3 Jan Nebeský

Jan Nebeský (nar. 1953) režíroval v ND poprvé v roce 1987, kdy nastudoval hru irského autora Brendena Behana *Rukojmí* (prem. 12. 3. 1987, Nová scéna). Na další spolupráci navázal na podzim roku 2005, když nazkoušel hru Friedricha Schillera *Úklady a láska* (prem. 13. 1. 2005, Stavovské divadlo). V následujících letech se podílel na šesti dalších projektech. Pro Nebeského rukopis jsou typické radikální aktualizace a hledání bouřlivých společenských i kritických paralel s dnešním světem. Jinak tomu nebylo v inscenaci Molièrovy hry *Don Juan* (2008), kde byl hlavní hrdina v podání Miroslava Donutila zpočátku stylizován do podoby Ludvíka XIV. (bílá tvář, dlouhá černá paruka, růžové šaty) a následně oblečen do rudého moderního obleku. Zasazení do současnosti pak o to víc nechalo vyniknout filozofování o morálce i stavu společnosti. „*Představení pochopitelně stojí a padá s výkony Miroslava Donutila a Milana Stehlíka. Herecky dokonalý, záměrný, elegantně vystavěný kontrast. Donutil je velkolepý v postojích, grimasách i gestech, precizní libertin bez zábran. Jeho Don Juan je slizký, uhlazený, zároveň však v nepatrných záchvěvech milující nestárnoucí seladon. Stehlík představuje starého, strohého, unaveného sluhu s lakonickými komentáři. Sganarel je však v nitru vroucí, dojemně bojující za pravdu. Škoda, že ostatní herecké výkony nemají podobnou sílu, jejich dialogy postrádají napětí, gradaci a zdá se, že i vyšší míru soustředění.*“³⁶

Bezpochyby nejvíce pozornosti z celého Nebeského působení v ND ale vzbudila v listopadu 2011 inscenace *Král Lear*. Kritikou chválený opus nicméně bojoval s nesouhlasnými reakcemi publika. Režisér a zároveň autor scény prakticky rezignoval na původní dějovou linku a vytvořil obrazovou koláž na téma stárnutí. Výsledek byl složen ze střípků groteskní stylizace, zpívaných pasáží a obrovského množství narážek na historické události i současné politické dění. Vše dokreslovala působivá hudba Aleše Březiny. Posledním režisérovým projektem byla inscenace nesoucí název *Tartuffe Impromptu! aneb Variace podle slavného Molièrova textu* (2014). ND chtělo zjevně předejít negativním reakcím svých předplatitelů, už

---

³⁶ VOKÁČ, Tomáš. Donutilův Don Juan se divákům nepodbízí. [online]. [cit. 27. 12. 2016]. URL: <http://kultura.zpravy.idnes.cz/donutiluv-don-juan-se-divakum-nepodbizi-f0x-/divadlo.aspx?c=A080317_174303_divadlo_kot>.

pozměněným názvem tak upozorňovalo na nové pojetí klasické předlohy. Inscenátoři se zaměřili na kritiku samotného divadla a herců, k čemuž využili několik improvizovaných pasáží. Ani tentokrát však diváci nenašli pro Nebeského poetiku příliš pochopení a inscenace dosáhla pouhých 16 repríz.

Jan Nebeský přinesl do ND razantní a pro mnoho diváků jistě pobuřující pohled na klasické texty. Inscenace *Krále Leara* pravděpodobně znamenala vrchol jeho tvůrčí práce, pro Činohru ND zase do té doby nemyslitelnou revoluci. V historické budově ND se během Dočekalova funkčního období neobjevila inscenace, která by mezi diváky vyvolala takovou vlnu nevole. V souvislosti s Nebeského režii je však třeba si uvědomit, že pravidelně pracoval se stejným okruhem herců (jeho klíčovými umělci byli David Prachař a Kateřina Winterová), což se se ve výsledku negativně odrazilo na jejich výrazovém projevu. Jednotné herecké prostředky nejčastěji tvořily rychlé střihy groteskních a civilních poloh.

3.2.4 Lucie Bělohradská

Lucie Bělohradská (nar. 1954) byla do ND přizvána Ivanem Rajmontem v letech 1998 a 2001.³⁷ Od roku 2002 pak pro soubor nazkoušela čtyři inscenace. Prvním titulem bylo drama Edny O´Brienové *Virginia (Hra ze života Virginie Woolfové)* (2014). Hlavní roli příběhu anglické spisovatelky, která se rozhodla v padesáti devíti letech dobrovolně ukončit svůj život, ztvárnila Taťjana Medvecká. Následovala hra Tennesseeho Williamse *Sladké ptáče mládí* (2007), text Briana Friela *Listy důvěrné (Leoše Janáčka)* (2009) a hra Stefana Massiniho *Ohlušující pach bílé* (2013) „*Bělohradská staví na své schopnosti dobře spolu s herci vystavět a realisticky gradovat dialogy. Nevyužívá triků a neumocňuje světelnými efekty bílou barvu. Inscenuje bez úprav hru tak, jak ji dramatik napsal. Síla její režie spočívá v tom, že k dramatikovi přistupuje s pokorou, což může v celkovém divadelním kontextu*

---

³⁷ Ingmar Bergman: *Po zkoušce* (prem. 4. 11. 1998, Divadlo Kolowrat), Přemysl Rut: *Olga a ďábel* (prem. 17. 5. 2001, Divadlo Kolowrat).

*působit možná trochu „staře“, v Národním divadle ale nikoliv. Je totiž radost sledovat dobré dialogy z intimní blízkosti a bez zbytečných vnějších efektů.*³⁸

Vyjma *Sladkého ptáče mládí* uvedeného ve Stavovském divadle pracovala Bělohradská pokaždé v Divadle Kolowrat, ani jednou nереžirovala v historické budově. A pomineme-li Williamsův text, zpracovala pro ND tři biografické inscenace. Osudy týkající se silných uměleckých osobností vždy přinesly důraz na text a precizní vytvoření dramatické situace se zaměřením na herecké divadlo. Individuální práce s herci podporuje sílu jejích inscenací. Ta spočívá ve vytvoření intimní atmosféry, která dá vyniknout tématu a divákům nabídne emotivní zážitek.

3.2.5 Jan Antonín Pitínský

Jan Antonín Pitínský (vlastním jménem Zdeněk Petrželka, nar. 1955) spolupracoval do sezóny 2002 / 2003 s Činohrou ND třikrát.³⁹ Po nástupu Michala Dočekala do čela souboru zde vytvořil dalších osm inscenací. Ve všech případech se jednalo o díla české dramatické tvorby inspirované folklorem či vesnickým dramatem, nebo díla s českou historií bezprostředně související. Pitínského nejdéle nasazenou inscenací byli *Naši furianti* (2004), kteří se na repertoáru udrželi dvanáct let a dosáhli 219 repríz. Naopak drama Fráni Šrámka *Zvony* (2006) bylo po necelém roce a 23 reprízách téměř bez povšimnutí staženo. Velký zájem médií pak vyvolala dramaturgie knihy Boženy Němcové *Babička* (2007) ve které titulní roli ztvárnila Vlasta Chramostová. Opuletní inscenaci trvající téměř dvě stě minut výrazně podporovala hudba Vladimíra Franze, kostýmy Jany Prekové a scéna Jana Štěpánka kombinující dobové i moderní motivy. „*Je zajímavé sledovat, jak režie využívá každou příležitost k předvedení odvrácené strany venkovské idylly (ani nemluvě o vlídně ironizující výtvarné stránce). Počínaje zlehčujícími situačními žertíky přes surové zmlácení vlezlého italského nápadníka až po přimyšlený potrat paní Proškové; celý první obraz*

---

³⁸ TILIU, Nina. Intimní blízkost bílé nechává číst z Vincentova smutku. [online]. [cit. 27. 12. 2016]. URL: <<https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/intimni-blizkost-bile-nechava-cist-z-vincentova-smutku/r~i:article:782186/>>.

³⁹ Jaroslav Durych: *Bloudění* (prem. 26. 3. 1998, Národní divadlo), Alois a Vilém Mrštíkovi: *Maryša* (prem. 11. 11. 1999, Národní divadlo), Vladislav Vančura: *Markéta Lazarová* (prem. 14. 3. 2002, Národní divadlo).

ostatně uzavírá výmluvná Barunčina otázka: „Babičko, proč je na světě tolik neštěstí?“⁴⁰

Na konci sezóny 2008 / 2009 nazkoušel Pitínský dramatickou báseň Julia Zeyera *Radúz a Mahulena* (2009) a zahájil s ND čtyřletou spolupráci. Inscenaci doprovodila živá hudba v provedení souboru Collegium 1704, zdvojená projekce z dokumentu německého režiséra *Buena Vista Social Club* (1999) a v závěru Giottiho nástěnná malba, na které Panna Maria a ženy oplakávají mrtvého Krista. Tvůrci se starý archaický jazyk rozhodli upravit do dnešní řeči, což vedlo k lehkému ironickému vyznění. Dramaturgyně Lenka Kolihová Havlíková společně s režisérem pak zásadně změnili celé vyznění hry, když nechali princeznu Mahulenu zemřít. O rok později nazkoušel režisér v komorním prostoru Divadla Kolowrat drama Milady Součkové *Historický monolog* (2010). Ve hře pojednávající o osudu Emila Háchy se v hlavní roli představila Eva Salzmannová, Tomáše Garrigua Masaryka hrál hereččin manžel Karel Steigerwald. Následovala hra Josefa Topola *Konec masopustu* (2011), kterou opět doplňovala hudba Vladimíra Franze. Tvůrčí tým se rozhodl pro velkou stylizaci projevující se hlavně ve výtvarném řešení kostýmů (Jana Preková) i scénografii (Tomáš Rusín). V první polovině jevišti dominovaly obrovský prostor holírny a maškary (studenti 3. ročníku herectví Katedry činoherního divadla) – polonahé unisexové bytosti s šišatými hlavami. Kritika kromě vizuálního konceptu maškar poukazovala hlavně na prvoplánovou symboliku národních barev i jednotlivých postav (modrý Tajemník, červený Předseda, bílý Smrták).

Kombinace lidové tradice a moderní stylizace uplatnil režisér i zatím ve své poslední inscenaci pro ND. *Strakonický dudák aneb Hody divých žen* (2014) Josefa Kajetána Tyla je opět propleten množstvím odkazů a symbolů i aktualizačních prvků. Přílišné střihy mezi jednotlivými polohami (herecké ztvárnění i prostředí jednotlivých dějství) ale vedou k interpretačním nejasnostem. „*V mnohém můžeme inscenaci považovat za vyvrcholení režisérovyh snah o divadelní eklektismus. Žánrový, stylový a časoprostorový rozptyl je tady opravdu nesmírně široký. Otázkou ale zůstává, proč vlastně. V současných „obrazoboreckých“ tendencích divadla se inscenační tradice české klasiky na jedné straně odklání od interpretací v duchu realismu a žánr*

---

⁴⁰ MIKULKA, Vladimír. Babička s Chramostovou ztrácí půdu pod nohama. *Mladá Fronta DNES* 17. 12. 2007.

*báchorky k jistému rozvolnění divadelního jazyka zajisté vybízí. Na straně druhé ale divák pořád očekává nějakou výpověď, která by s ním, ať už jakkoliv, komunikovala.*⁴¹

Kromě *Historického monologu* nazkoušel Pitínský všechny inscenace pro historickou budovu ND. Jan Antonín Pitínský je bezpochyby režisér s jasnou vizí, upřednostňující velké jevištní a obrazotvorné divadlo. Interpretace jeho vesměs klasických textů v sobě mísí specifickou baladičnost a poetičnost, ale také razantní zásahy. Právě tato kombinace však v případě ND nenašla u diváků mnoho pochopení.

3.2.6 Vladimír Morávek

Vladimír Morávek (nar. 1965), jenž byl v letech 1997 – 2005 uměleckým šéfem Klicperova divadla v Hradci Králové a následně Husy na provázku (je jím dosud), patří k nejméně známým režisérům své generace. Na počátku nového tisíciletí spolupracoval s Činohrou ND jednou. Drama Aloise Jiráska *Lucerna* (2001) se hrálo šest let a dosáhlo 131 repríz. V říjnu 2008 došlo k obnovené premiéře a inscenace byla s drobnými změnami v některých alternacích nasazena zpět na repertoár. Morávek pod Dočekalovým vedením nazkoušel dvě inscenace. Prvním titulem bylo drama Williama Shakespeara *Romeo a Julie* (2003). Do hlavních rolí inscenace trvajících bezmála tři a půl hodiny obsadil režisér čtveřici herců. Jako Romeo se představili hostující Pavel Liška, jenž se předtím objevil právě v *Lucerně*, a Jan Budař. *„Romeo Jana Budaře je nejen jiný, ale v mnohém přímo protikladný titulní postavě, jak ji ztělesnil Pavel Liška. První, fyzickým typem vysoký, štíhlý až asketický blondýn, je zadumaný, poněkud prkenně se pohybující snílek a idealista, žijící zcela mimo reálný svět. [...] Pavel Liška je už hereckým typem, zjevem, mluvou, mentalitou spíše absolutním popřením než naplněním „romeovské“ romantické tradice. Je to puberták, který má velký, takřka autistický problém v komunikaci s okolím, s vměstnáním přirozené spontaneity, již Budařův Romeo zřejmě nikdy neměl.*⁴² Julie hrály Kateřina Winterová a hostující Kateřina Holánová. Režisér společně s dramaturgyní Dariou

---

⁴¹ BREDEROVÁ, Tatiana. Švanda goes to Bollywood. Je to ale cesta bez cíle. [online]. [cit. 27. 12. 2016]. URL:<<https://magazin.aktualne.cz/kultura/divadlo/recenze-svanda-goes-to-bollywood-je-to-ale-cesta-bez-cile/r~d4969a5085a311e385ea002590604f2e/>>.

⁴² JUST, Vladimír. Dejte mi loknout! *Týden* 3. 2. 2004.

Ullrichovou zvolili překlad Josefa Topola. Strohá scéna Jana Chocholouška, jejímiž základními barvami byla bílá, černá a červená, dávala vyniknout barevným maskám a kostýmům Zuzany Krejzkové. Leitmotivem inscenace se stala rudá růže. Květiny přibývaly na jevišti spolu se sílící láskou ústřední dvojice. V tragickém závěru byly přítomné ve skleněné rakvi, připomínající pohádku o Sněhurce.

K druhé spolupráci došlo po šesti letech, na konci roku 2014, kdy vznikla inscenace podle textu francouzské režisérky Ariane Mnouchkinové *Dokonalé štěstí aneb 1789. „Porozumění Francouzské revoluci prošlo v posledních dekádách nezanedbatelnými proměnami. Nejenže už není Bůh, ale i marxismus ztratil mnoho ze svého monopolního postavení v naší části světa. V důsledku toho se text Mnouchkinové hraje dnes ve zcela jiném kontextu. Nejsem si jist, zda s tím inscenátoři při své rekonstrukci počítali. Zachovávají Mnouchkinové diegetický pokles o jedno patro při loutkohře, Morávkovi kejklíři však místo rozdvojení herce, často ve zcizujícím ironickém odstupu, se kterým komentují svou roli, předvádějí styl hraní jako vystřižený z Drdových Hrátek s čertem nebo z nějaké nedělní rozhlasové pohádky. [...] Připsané aktualizující paralely k listopadu rovněž nejsou nejšťastnější, včetně juxtapozice Marseillaisy a naší hymny, nebo už tisíckrát provařeného songu paní Marty, jímž se večer pateticky otevírá.”⁴³ Ambice velké show (prvky akrobacie, světelné a zvukové efekty) se změnila v rej scének. Inscenace měla derniéru v červnu 2014 a uskutečnilo se pouhých 18 repríz.*

Morávkova dvojnásobná režijní práce pro ND pokaždé zaznamenala silné reakce. Oba tituly byly uvedeny v historické budově ND, oba v osobitém interpretačním pojetí, nad nímž převládá vizuální působivost výsledného tvaru. Jeho práce otevřela linii, kterou se Činohra ND pod vedením nového šéfa Daniela Špinara ubírá dodnes.

3.2.7 Jiří Pokorný

Jiří Pokorný (nar. 1967) nazkoušel v ND čtyři inscenace a jedno scénické čtení. Bývalý umělecký šéf Činoherního studia v Ústí nad Labem (1993 - 1997) se i se souborem Činohry ND zabýval především současnými texty. Jeho první prací

---

⁴³ ŽÁČEK, Ivan. Revoluce jako ZOO. *Divadelní noviny* 22 / 2014.

byla v březnu 2003 režie hry Ivy Volánkové *Stísněná 22*. Dramaturgyně a autorka, často označovaná jako feministická, rezignovala na tradiční dramatickou strukturu a text pojala jako asociativní sled obrazů, ve kterých se vzájemně proplétá šest dějových linií. Inspirována evakuacemi o povodních v roce 2002 umístila děj na plochu tělocvičny a do jejích jednotlivých kójí situovala komorní příběhy obyvatel. Pokorný o dramatičce prohlásil: „*Já vítám, že jsem stihnul narodit se právě s ní, že s ní mohu sdílet její emoce, představy o světě, spolupracovat na snovém háji, kterým její hry bezesporu jsou. Ona žije a ková svět stejnou měrou, jako on ková ji. Doufám, že až uvidí inscenaci svého textu Stísněná 22, přijde a řekne mi: Jiří, ty neomalená bestie, napsala jsem depresivní kýč a vy jste mi z toho udělali radost!*“⁴⁴ Recenzenti se pozastavovali nad odvážným rozhodnutím uvést tuto hru ve Stavovském divadle, i nad hereckým hledáním a neschopností si s takovýmto typem textu poradit. Světu současných žen a ženskému vnímání světa se Pokorný věnoval i v dalších inscenacích. *Prvotřídní ženy (Top Girls)* (2004) britské dramatičky Caryl Churchillové odehrávající se na fiktivní nadčasové hostině nabídly příležitost pro deset hereček. Obě inscenace vytvořila kostýmní výtvarnice Zuzana Krejzková a scénograf Petr B. Novák. Svě třileté působení v ND zakončil Pokorný odklonem od současných textů, když nastudoval hru Josefa Kajetána Tyla *Krvavé křtiny aneb Drahomíra a její synové* (2005) Historický příběh z 10. století vytvořil režisér z realistických (dobové kostýmy Kateřiny Šteflové, mohutná mahagonová scéna Jana Štěpánka tvořící sídlo a kapli) a stylizovaných (sprchový kout s krvavou skvrnou, umělohmotné stromky) prvky. „*Snaha o parodii ale není důsledná. Původní tragédie je sice zlehčena, přesto nejde o komedii. Vážně míněné promluvy se střídají s parodickými výstupy nejhrubšího zrna. Vzpomeňme scénu, v níž nevinná Velená umírá ve velmi divokých křečích, dlouze se zmítajíc mezi umělohmotnými stromky. Takových míst, připomínajících scény z vánoční besídky, je bohužel vícero. Vzápětí však následuje patetický dialog myšlený zcela vážně. Navíc archaická čeština, sošná gesta, dlouhé promluvy i nefunkční scénografie přispívají k tomu, že se na jevišti po dlouhé chvíle nic neděje a inscenace ztrácí rytmus.*“⁴⁵

---

⁴⁴ Česká tisková kancelář. Stísnění jako převládající pocit [online]. [cit. 27. 12. 2016]. URL: <http://kultura.zpravy.idnes.cz/stisneni-jako-prevladajici-pocit-dqi-/divadlo.aspx?c=A030310_174201_divadlo_vlk/>.

⁴⁵ DOLNÍČKOVÁ, Markéta. Václav v negližé. [online]. [cit. 27. 3. 2017]. URL: <http://www.rozhlas.cz/kultura/portal/_zprava/vaclav-v-neglize--154516>.

Pokorného poslední inscenací bylo v březnu 2010 komorní drama skotského autora Davida Harrowera *Blackbird*, které ND uvedlo v české premiéře v Divadle Kolowrat. V roli bývalé milenecké dvojice excelovali Jiří Štěpnička, jenž byl za svůj výkon oceněn Cenou Thálie, a Jana Pidrmanová. „*Jiří Štěpnička je výjimečný herec. Vědomá stavba role i spontánní, dokonce hraniční fyzické jednání jsou u něj ve vzácné, přirozené jednotě. Všechno, co jeho Raymond říká a dělá, je jako chůze po laně. Spadne, nespadne? Prozradí se? [...] Štěpnička v této roli působí jako workholik, pro kterého je práce způsobem, jak zapomenout. Jako vášnivý muž, který se snaží ovládnout. Ale stále je někde vzadu otevřená možnost, že to všechno jenom hraje. Una Jany Pidrmanové je nebezpečná. I jako dospělá žena lolitkovsky, až perverzně krásná, nervově labilní, nevypočitatelná, agresivní i zranitelná. Žena, před níž muž buď uteče, nebo jí propadne. Jsou to naprosto rovnocenní soupeři. [...] Režie Jiřího Pokorného vede herce do vypjatých situací, ale není tu ani stín prázdného efektu, jen život v určitém extrému, na doraz. O ten by ostatně v divadle mělo jít vždycky. Navíc inscenace překvapivě racionálně ctí žánr thrilleru, udržuje osvědčenými, ale účinnými figly (přišla ho zabít?) diváka v iluzi, že jde někomu o život.*“⁴⁶ Pokornému se podařilo vytvořit inscenaci s mrazivou atmosférou a precizně propracovanými scénami. Režisér, jenž byl zároveň i autorem scény, posadil diváky po obou stranách stísněné obdélníkové místnosti z bílých umakartových desek.

Jiří Pokorný byl do ND pozván jako progresivní tvůrce mladé režisérské generace. Jeho úkolem bylo na jeviště ND přinést současnou dramaturgii. Jednotlivé tituly se kromě inscenace *Blackbird* (inscenované v komorním prostoru) potýkaly s nedůslednou režijní koncepcí a nepřesným interpretačním výkladem, což se nejvíce odráželo v nejistých hereckých výkonech.

3.2.8 Martin Čičvák

Slovenský držitel Ceny Alfréda Radoka v kategorii Talent roku Martin Čičvák (nar. 1975) nastudoval pro Činohru ND čtyři inscenace. *Dobrý člověk ze Sečuanu* Bertolta Brechta (2003) byl pojat jako představení plné skečů a více či méně

---

⁴⁶ RESLOVÁ, Marie. *Blackbird* dokázal, že velké divadlo se nemusí hrát jen na velkých scénách. [online]. [cit. 27. 12. 2016]. URL: <<http://art.ihned.cz/divadlo/c1-41898550-blackbird-dokazal-ze-velke-divadlo-se-nemusi-hrat-jen-na-velkych-scenach/>>.

povedených a hlavně vtipných komentářů. Čičvákova další inscenace *Tisíc a jedna noc – Příběhy z písku* (2005) vydržela na repertoáru necelý rok. Inscenátoři záměrně vynechali postavu Šahrazád a zaměřili se na způsob vyprávění jednotlivých příběhů, devět částí vytvořilo mozaiku orientálního světa. Kladnou mediální odezvu přinesla hlavně inscenace hry Williama Shakespeara *Kupec benátský* (2009), v níž si Shylocka zahrál Jiří Štěpnička. Kritiky chválily Čičvákovo režijní vedení, výklady situací a herecké výkony (Jiří Štěpnička, Igor Bareš, Jan Hájek a Lucie Žáčková). „*Tříhodinová inscenace nabízí několik zajímavých hereckých výkonů - především v postavách Antonia a Shylocka, proti sobě stojících soků, z nichž každý v sobě nese až zběsilou nesnášenlivost vůči druhé straně. Oba herci zvolili jemnou psychologickou drobnokresbu postav bez náznaku karikatury, a přes rozdílnost svých charakterů mají mnohé společné. Oba dokážou sami sebe politovat, ale také ukázat svou aroganci, umíněnost a velikášství.*“⁴⁷ Rakouský scénograf Hans Hoffer umístil děj na sešikmenou plochu, do jejíhož středu zabudoval koridor na vodu. Tvůrci se obešli bez vnější aktualizace, vizuální stránce dominovala kombinace černé a bílé. Další režisérovo nastudování Williama Shakespeara, a po Stavovském divadle také první práce v historické budově, komedie *Zkrocení zlé ženy* (2011), se naopak dočkalo negativních kritických ohlasů. Inscenace byla pojata nikoli jako temperamentní komedie, ale spíše jako estrádní podívaná s ne příliš jasným interpretačním výkladem. Veškeré pokusy o komiku sklouzly do laciných vtipů, jejichž výsledkem bylo místo pobavení především pocit trapnosti. Recenzenti opakovaně upozorňovali na závěrečný monolog Kateřiny (Pavla Beretová v alternaci s Lucií Žáčkovou) a následné výmluvné gesto, kdy vezme manželovu ruku (Igor Bareš) a položí si ji na břicho, čímž naznačí své těhotenství.

Martin Čičvák prošel ND bez většího úspěchu a povšimnutí. V době, kdy zde pracoval, si teprve utvářel svůj vlastní rukopis. A toto osobností tvůrčí hledání se odrazilo i na jeho tehdejších inscenacích.

---

⁴⁷ SOPROVÁ, Jana. *Kupec benátský* (recenze). [online]. [cit. 27. 12. 2016]. URL: <http://www.rozhlas.cz/mozaika/recenze/_zprava/kupec-benatsky-recenze-659028/>.

3.2.9 Zahraniční režiséři

Jak již bylo zmíněno, spolupráce se zahraničními režiséry byla při nástupu Michala Dočekala jedním z klíčových východisek jeho koncepce. Jako první dostal příležitost Brit David Farr (nar. 1969), jenž vytvořil v listopadu 2003 v Divadle Kolowrat inscenované čtení hry Joe Penhalla *Slyšet hlasy*. Další zahraniční spolupráce, tentokrát již na regulérní inscenaci, proběhla s americkým režisérem a kritikem Charlesem Marowitzem (1932 - 2014), jenž nazkoušel Havlovo *Pokoušení* (2004). Inscenace vznikla ve spolupráci s Velvyslanectvím USA. V následující sezóně se do ND vrátila po čtyřech letech Maďarka Enikő Eszenyiová (nar. 1961). Tentokrát však místo Shakespeara vytvořila inscenaci *Vladařka závist aneb Zahradníkův pes* (2005) španělského dramatika Lope Felix de Vega Carpio. Další zahraniční spolupráce se konala v roce 2008, kdy s Činohrou ND pracoval islandský režisér Gudjon Pedersen (nar. 1957), jenž nazkoušel hru *Den naděje*. Rodinné drama odehrávající se v padesátých letech minulého století napsal režisérův krajan dramatik a básník Birgin Sigurdsson. Inscenace vznikla jako koprodukční projekt ND a City Theatre Reykjavik, ND ve své historii uvedlo vůbec první islandský text.

Zásadní zlom přišel v roce 2010, kdy došlo na spolupráci s Robertem Wilsonem (nar. 1941). Americký režisér a výtvarník do té doby v České republice pracoval pouze s Operou ND, kde pod jeho vedením vznikly inscenace *Osud* (prem. 19. 4. 2002, Národní divadlo) a *Káťa Kabanová* (prem. 26. 6. 2010, Národní divadlo). První režii pro Činohru ND se stala v listopadu 2010 hra Karla Čapka *Věc Makropulos*, druhou pak v dubnu 2014 autorský text s názvem *1914*. Obě inscenace byly uvedeny ve Stavovském divadle, klíčovou roli sehrála herečka a operní pěvkyně Soňa Červená. Ta byla hlavní iniciátorkou vstupu Roberta Wilsona do ND, její účast v obou činoherních projektech byla pro režiséra stěžejní podmínkou. Červená se nejdříve představila jako Emilia Marty ve *Věci Makropulos*, poté jako průvodkyně celého příběhu v roli Času v *1914*. Libreto k *1914* napsala s použitím *Osudů dobrého vojáka Švejka* Jaroslava Haška a *Posledních dnů lidstva* Karla Krause dramaturgyně Marta Ljubková. Projekt vznikl v koprodukci ND, Slovenského národního divadla a Divadla Vígsznház v Budapešti. Slovenskou část reprezentoval herec Ján Koleník a maďarskou režisérka a herečka Enikő Eszenyiová.

Wilsonova groteskní stylizace plná hudby a působivého světelného designu přináší pokaždé stejný vizuální koncept. Inscenace zůstala u obrazově zpracovaných historických faktů. Nehledě na výslednou podobu inscenací však nelze vedení divadla upřít možnost, kterou hercům specifické zkoušení a způsob práce jistě přineslo. Jelikož je vizuál inscenací a Wilsonova režijní tvorba prakticky vždy totožná, zůstává otázkou, zda se nestačilo spokojit jen s jednou Wilsonovou spoluprací. Část hereckého obsazení navíc zůstala totožná,⁴⁸ takže unikátní příležitost pracovat se světově renomovaným režisérem dostal poměrně malý okruh herců. Obrovská náročnost projektu způsobila rozložení zkoušení do několika fází. A to ještě nesmíme zapomenout na enormní finanční zátěž, kterou Wilsonův styl vyžaduje. Ekonomická stránka zahrnuje nejen samotné provedení (vizuální podoba inscenací s důrazem na light design), ale i samotný provoz divadla. V době, kdy měly inscenace generální zkoušky, například nebylo z technicko – provozních důvodů možné na jevišti Stavovského divadla hrát. Takto vynucené pauzy přinášejí divadlu samozřejmě velkou finanční ztrátu. A právě finanční náročnost byla hlavním důvodem ostré kritiky. Michal Dočekal spolupráci s Wilsonem obhajoval: *„Národní divadlo si dovolilo abnormálně nákladnou inscenaci. Po všech stránkách. A proč ne. Na druhé straně je ostatní divadelní život, který je s tím neslučitelný. To jistě vzbuzuje animozitu. Tady jsou rozmařilí a my živoříme. Národní divadlo ale má mít takovou možnost a takové finance. [...] Když jsem loni na podzim stál před možností pozvat Wilsona, věděl jsem, že je to chyba v matrixu, která se nebude opakovat. I když jsem věděl, že bude v opeře Káťa Kabanová. V jiných případech jsem neuspěl, a tak jsem po tom logicky skočil, jinak by to nebylo. [...] Tady panuje představa, že naše divadlo není srovnatelné s cizinou, a to není pravda. Jako umělecký šéf můžu všemožně zkoušet všelijak prezentovat ND, ale musím mít veřejnou podporu. [...] Nechali jsme si vnutit, že na to jít do světa nemáme právo a nemáme se s tím obtěžovat. Na to nelze přistupovat. S tím souvisí i otázka nákladnosti. Jestli to stálo za to? Nevím, tři čtyři festivaly to nezhodnotí, nevyváží náklady. Ale my nejsme instituce, která by generovala zisk. Je ale třeba říct: tady se stala důležitá věc – světově proslulý režisér, žijící klasik, což také nese určité vymezení, režíroval českou klasiku. Maxe Reinhardta jsme nepozvali. Tečka.“*⁴⁹ Díky Robertu Wilsonovi a výjimečným podmínkám, za nichž

---

⁴⁸ Kromě hostující Soni Červené v obou titulech hráli Václav Postránecký, Pavla Beretová, Filip Rajmont, Jan Bilas a Milan Stehlík.

⁴⁹ MACHALICKÁ, Jana. Stavovského se jen tak nevzdáme. *Lidové noviny* 29. 1. 2011.

se oba projekty podařilo realizovat, získalo české publikum možnost zhlédnout dvě inscenace světové úrovně. Je však nezbytné si uvědomit, že tento Wilsonův styl byl naprosto předvídatelný a v době, kdy působil v ND, už i lehce zastaralý. Ono pomyslné měřítko „světovosti“ tak do ND dorazilo se značným zpožděním.

V sezóně 2011 / 2012 byl k režii přizván rumunský režisér Gábor Tompa (nar. 1957), jenž inscenoval hru Eugena Ionesca *Nosorožec* (2012). Nepočítáme-li působení makedonského režiséra Aleksandera Ivanovského (nar. 1967) a vytvoření scénického čtení (*Ten hrob je mi malý*, 2015), výčet režisérů ze zahraničí končí. Dvě spolupráce se světově proslulým Robertem Wilsonem je možné považovat za jediné naplnění Dočekalovy představy o světovém vlivu. Při pohledu zpět je nutné konstatovat, že jeho ambice a plány nebyly v tomto ohledu ani zdaleka naplněny.

3.2.10 Daniel Špinar

Absolvent Katedry činoherního divadla DAMU v oboru herectví (2004) a posléze i režie (2008) Daniel Špinar (nar. 1979) se nejdříve podílel na projektu Bouda Bondy. Jeho první regulérní inscenací byl v Divadle Kolowrat text Marguerite Durasové *Anglická milenka* (2007). Pozitivní ohlasy sklídila především trojice herců Jiří Štěpnička, Kateřina Burianová a Vladislav Beneš. Burianová za roli Claire Evansové získala Cenu Komerční banky. O čtyři roky později inscenoval ve Stavovském divadle černou komedii Nicka Whitbyho *Být nebo nebýt* (2011). „*Dan Špinar tvrdí, že i jemu šlo o groteskní pohled na hereckou profesi, jenže zapomněl, že i v tomto případě je třeba dodržet pár pravidel. Třeba vůbec neuznal za vhodné stylově rozlišit, kdy se hraje divadlo na divadle a kdy probíhá vlastní děj. A tak tu není rozdíl mezi tím, když se hraje komedie o Hitlerovi a Hamlet, stejně jako se neliší praví gestapáci od hry na ně. A "civilní" scény se vedou ve stejném duchu. Vše se děje v jedné vytřeštěně parodické rovině a ve jménu toho, že žádný humorný nápad nesmí spadnout pod stůl, takže tempo, které režie nasadí, začne brzo ztrácet dech.*“⁵⁰ Ještě jako hostující režisér uvedl rovněž ve Stavovském divadle hru bratří Čapků *Ze života hmyzu* (2014).

---

⁵⁰ MACHALICKÁ, Jana. Špinarovo být či nebýt v Národním divadle je nedorozumění. [online]. [cit. 27. 12. 2016]. URL: <<http://www.lidovky.cz/spinarovo-byt-ci-nebyt-v-narodnim-divadle-je-nedorozumeni-p3a/>>.

Ta byla na repertoár uvedena s doporučením, aby na ni chodili diváci od patnácti let výše. Špinar zasadil příběhy z animální říše do současného prostředí a oproti jiným výrazným textovým úpravám zde velmi přesně dodržel původní text. Podstatnou dramaturgickou odchylkou zůstaly ironické písně v podání postavy Tuláka (s černými brýlemi, slepeckou holí a kytarou). Scéna i kostýmy (Henrich a Linda Boráros) evokovaly devadesátá léta minulého století. Inscenátoři vytvořili groteskní obraz plný dekadentních motýlů, jepic coby členů sekty či mravenců jako zaměstnanců supermarketu. Přestože byla řada výjevů zábavných a v paralele k současnému světu přesných, celkové sdělení se však ztratilo v jednotlivých vyobrazeních.

Špinar pravidelně spolupracuje i s dalšími divadly napříč celou republikou, řada jeho inscenací získala prestižní ocenění.⁵¹ Paradoxem však je, že žádný z úspěchů se netýkal ND. Do stálého angažmá ND nastoupil Špinar jako kmenový režisér na začátku sezony 2014 / 2015. Jeho prvním nastudováním na nové pozici bylo drama Williama Shakespeara *Othello, benátský mouřenín* (2014), které bylo na rozdíl od jeho dosavadních inscenací pro ND přijato velmi kladně. „*Desdemona, Jago a Othello jsou výrazné, detailně promyšlené postavy s jasnou motivací, které ztvárňují výteční herci – Magdaléna Borová, David Prachař a Karel Dobrý. Neustále je (nejen mezi touto trojicí) na jevišti zpřítomňována hutná atmosféra – ať už milostná, sexuální, či vojácká a bojová. Manipulace, nadřazenost, proměna – od lásky k nenávisti, od moci k úpadku, od krásy k ošklivosti, od radosti k zármutku – zajišťují živost plnokrevné inscenace. [...] Špinar se ani v Othellovi nevzdává své touhy po scénické bohatosti, jen ji naštěstí stále méně zaměňuje za bezúčelnou provokativnost či vytváření „podívané pro podívanou.“* A právě tato inscenace byla jedním z důvodů, proč byl Špinar vybrán jako Dočekalův nástupce.

Špinar byl uměleckým šéfem Činohry ND jmenován v prosinci 2014.⁵² V uzavřeném výběrovém řízení spolu s ním o post usilovali režiséři David Drábek

---

⁵¹ *Vojcek* (prem. 9. 4. 2009, Divadlo na Vinohradech) získal Cenu Alfréda Radoka za Inscenaci roku, inscenace *Anna Karenina* (prem. 27. 4. 2012, Národní divadlo Brno) a *Valmont* (prem. 4. 11. 2011, Národní divadlo Brno) vyhrály Cenu DIVA v kategorii Inscenace roku, *Můj romantický příběh* (prem. 27. 9. 2013, Divadlo Petra Bezruče) získal Cenu Marka Ravenhilla za nejlepší inscenaci současného textu a Tereza Vilišová vyhrála za roli Amy Cenu Thálie.

⁵² Odborná komise složená ze členů Garanční rady Národního divadla (Jiří Šesták, Stanislav Moša, Eva Kejkrtová Měřičková, Milan Uhde, Jan Hančil, Miroslav Krobot, Hana Burešová, zástupcem souboru je herečka Eva Salzmannová) doporučila Špinara řediteli ND Janu Burianovi.

(umělecký šéf Klicperova divadla v Hradci Králové) a Ivan Krejčí (umělecký šéf Komorní scény Aréna v Ostravě). Dočkal Špinarovo zvolení uvítal: „Změna musí přijít, vedu činohru už 12 let a měl by přijít někdo mladší. Gratuluji Danu Špinarovi a přeji mu hodně energie, nápadů a štěstí v realizaci koncepce.“⁵³ Zároveň vzdal čest oběma poraženým kandidátům, protože dle jeho slov „není lehké se do takového soupeření vydat a odhodlat se k němu.“⁵⁴ Daniel Špinar nazkoušel v dubnu 2015 na Nové scéně hru Mikea Bartletta *Zemětřesení v Londýně*. Do funkce uměleckého šéfa Činohry ND nastoupil v září 2015.

3.2.11 Vliv režisérů na Dočkalův soubor

Michal Dočkal převážně oslovoval režiséry s výraznými uměleckými výsledky, ať už v předchozí spolupráci s ND nebo v jiných divadlech. Stabilní oporu mu vytvářel Ivan Rajmont, který zprostředkoval jakýsi spojovník mezi minulou a současnou érou a mohl navazovat na svou předchozí režijní spolupráci se souborem. Vedle renomovaných tvůrců (Jan Nebeský, Jan Antonín Pitínský, Vladimír Morávek) dal Dočkal příležitost režisérům nejmladší generace (Jiří Pokorný, Martin Čičvák, Daniel Špinar). Dlouhodobější spolupráci s týmiž režiséry na jednu stranu přináší možnost se souborem důkladně systematicky pracovat, na druhou vždy hrozí kvůli konkrétnímu tvůrčímu rukopisu nebezpečí jakési předvídatelnosti a opakovatelnosti.

Při pohledu na jména režijních osobností a titulů, které nazkoušely, si nelze nepovšimnout Dočkalovy promyšlené práce s uváděním české klasiky, která do ND organicky patří a žádný umělecký šéf ND se ji nemůže vynechat. Ikonické tituly naší literatury se tak i během Dočkalova období pravidelně objevovaly. Sám Dočkal se jim však vyhýbal, a naopak je dával nastudovat lidem, od kterých očekával razantní názor na českou klasiku. A ne jen povinný hold titulům, které na jeviště ND patří. Za všechny jmenujme inscenace *Babička*, *Radúz a Mahulena* či *Strakonický dudák aneb Hody divých žen* Jana Antonína Pitínského, *Lucernu* Vladimíra Morávka či *Krvavé křtiny aneb Drahomíra a její synové* Jiřího Pokorného. Vynechat nemůžeme ani *Věc Makropulos* Roberta Wilsona a *Ze života hmyzu* Daniela Špinara. Podobným způsobem

---

⁵³ Česká tisková kancelář. Dočkal: odcházím a zůstávám. [online]. [cit. 1. 3. 2017]. URL: <<http://www.divadelni-noviny.cz/docekal-odchazim-a-zustavam>>.

⁵⁴ Op. cit.

přistupoval Dočekal k inscenování děl Williama Shakespeara. Kromě jeho *Richarda III.* sem rozhodně patří *Král Lear* Jana Nebeského, *Romeo a Julie* Vladimíra Morávka, *Kupec benátský* a *Zkrocení zlé ženy* Martina Čičváka. Obě tyto skupiny spojuje viditelná touha texty interpretovat novým, aktuálním způsobem. Výrazně jiné interpretační pojetí se v inscenacích projevuje v několika rovinách. Od drobných textových úprav (*Kupec benátský*, *Romeo a Julie*) až po zásadní změny (*Radúz a Mahulena*, *Král Lear*), jsou to také svébytné výtvarné koncepce (*Krvavé křtiny aneb Drahomíra a její synové*, *Věc Makropulos*, *Ze života hmyzu*).

Vedle pravidelných režijních spoluprací nabízel Dočekal příležitosti i dalším osobnostem, zpravidla úspěšným režisérům; jejich práce pro ND se však ne vždy setkala s úspěchem. David Radok (nar. 1954) se souborem v roce 2012 nazkoušel hru Williama Shakespeara *Troilus a Kressida*. Oceňovaný režisér působící převážně ve Švédsku, jenž se primárně zaměřuje na operní díla, text výrazně upravil a zkrátil. Ambice vytvořit obrazivou monumentální inscenaci ale narazila na nesourodý herecký projev i ne dosti čitelně deklarováný výklad. Další hostující režisérkou se stala Hana Burešová (nar. 1959), vyznačující se žánrovou i stylovou pestrostí, která dosáhla mnoha úspěchů v Divadle v Dlouhé či Městském divadle Brno. S Činohrou ND nastudovala Molièrovu hru *Pán z Prasečkova* (2014) v titulní roli s Václavem Postráneckým. Fraška s hudebními a tanečními čísly za doprovodu barokního uskupení Collegium 1704 vzbuzovala velká očekávání, výsledkem se však byla inscenace s kolísavým tempem i vyzněním. Naopak doslova kasovním trhákem se stala inscenace režisérky Alice Nellis *Audience u královny* (2015). Hlavní roli ve hře britského dramatika Petera Morgana hraje Iva Janžurová, která režijním vedením Alice Nellis dosáhla výrazné kvalitativní proměny svého hereckého stylu. V roli, kde tři hodiny neodejde z jeviště, vytvořila velkou hereckou kreaci. Přestože se jedná o konverzační a lehce bulvární hru s mnoha odkazy na politickou situaci Velké Británie, je inscenace od premiéry prakticky neustále vyprodaná a bezpochyby se stala vděčným repertoárovým titulem.

Všechny tyto příklady jen potvrzují, že uspět v ND rozhodně není snadné. Proto, aby byli hostující režiséři úspěšnější, se musí sejít řada faktorů. Od výběru daného titulu, pochopení textu a jeho důkladné inscenační vize až po porozumění si se souborem a přistoupení na specifické provozní podmínky ND. Kvůli složitému plánování má ND extrémně brzo explikační, potažmo předávací porady, což na

inscenátory klade velké nároky. Režiséři musejí mít přesnou představu o výsledném tvaru s velkým předstihem. Práce dílen se oproti jiným (jednosouborovým) divadlům musí rozložit i mezi Operu ND, Balet ND a Laternu magiku. S včasným konceptem se musí počítat i v souvislosti s marketingovými záležitostmi (propagační materiály do předplatného, tvorba plakátu). A samozřejmě se musí režiséři ND vyrovnat se zvýšenou mediální pozorností a tlakem, který je na jejich práci kladen.

3.3 Herecký soubor

V době, kdy se Michal Dočekal ujímal funkce, měla Činohra ND 48 členů,⁵⁵ 29 mužů a 19 žen. Jádrem souboru tvořila řada výborných hereckých osobností, dlouholetých členů, kteří dostávali příležitosti i v Dočekalově období. Mezi opory patřil od roku 1988 Alois Švehlík (nar. 1939) (Petr Dubský v *Našich furiantech*, Chuck v *Dogville*, Hrabě z Glostru v *Králi Learovi*, Priamus v *Troilovi a Kressidě*, Oldřich Pludek v *Zahradní slavnosti*) a od roku 1979 Václav Postránecký (nar. 1943) (Filip Dubský v *Našich furiantech*, Advokát dr. Kolenatý ve *Věci Makropulos*, titulní role Pána z Prasečkova, Optimista v *1914*). Dále Jiří Štěpnička (nar. 1947), jenž byl v souboru od roku 1974 (Raymond v *Blackbird*, Shylock v *Kupci benátském*, Jona Popoch ve *Strastech života*) či Miroslav Donutil (nar. 1951) (Jakub Bušek v *Našich furiantech*, Hejtman v *Revizorovi*, titulní role Dona Juana, Josef Fura v *Být či nebýt*, Hrabě v *Bláznivém dni aneb Figarova svatba*). Mezi herečkami to byly například Iva Janžurová (nar. 1941), která je v angažmá od roku 1987 a pravidelně vytvářela velké role (Ludmila v *Krvavých křtinách aneb Drahomíra a její synové*, Paní Pražka v *Konci masopustu*, Královna Alžběta II. v *Audienci u královny*), výrazné příležitosti dostávala hlavně v inscenacích Michala Dočekala (Vévodkyně z Yorku v *Richardovi III.*, Šošana v *Mikve*, Vojnická ve *Strýčku Váňovi*, Gurmyžská v *Lese*). Dále Taťjana Medvecká (nar. 1953), mezi jejíž úspěchy patřily titulní *Virginia*, Princezna Kosmopolis v *Prachu hvězd*, Hindi v *Mikve*, Táňa z *Prachu hvězd* nebo Arkadinová v *Rackovi*. Ve stejném roce jako Medvecká, tedy 1975, se členkou divadla stala i Jana Boušková (nar. 1954). Ta se za Dočekala prosadila především jako Millerová v *Úkladech a lásce*, Esti v *Mikve*, Kateřina Stockmannová v *Nepříteli lidu*, Kája v *Prachu hvězd* či Leviva ve *Strastech života*.

---

⁵⁵ Vladislav Beneš, Blanka Bohdanová, Jana Boušková, Kateřina Burianová, Miroslav Donutil, Věra Galatíková, Jan Hartl, Vlasta Chramostová, Jana Janěková ml., Iva Janžurová, Vladimír Javorský, Jan Kačer, Jiří Kodet, Sabina Králová, Radovan Lukavský, Taťjana Medvecká, Jaromíra Mílová, Petr Motloch, Ladislav Mrkvička, František Němec, Jan Novotný, Ondřej Pavelka, Petr Pelzer, Tomáš Petřík, Bronislav Poloczek, Karel Pospíšil, Václav Postránecký, Martin Preiss, Jana Preissová, Alexej Pyško, Boris Rösner, Eva Salzmannová, Michal Slaný, Jitka Smutná, Josef Somr, Rudolf Stärz, Milan Stehlík, Zuzana Šavrdová, Hana Ševčíková, Miluše Šplechtová, Jiří Štěpnička, Alois Švehlík, Johanna Tesařová, Vilém Udatný, Martina Válková, Josef Vinklář, Oldřich Vlček, Kateřina Winterová.

Dočekal zpočátku doplnil především mužskou část ansámblu. Z Divadla Komédie si do ND přivedl čtyři herce mladé až střední generace. David Prachař, David Matásek, Saša Rašilov a Jan Dolanský se velmi rychle stali výraznými tvářemi souboru. David Prachař (nar. 1959) hrál po svém nástupu titulní role v *Cyranovi z Bergeracu* a *Coriolanovi*. Role římského generála mu vynesla v jinak nevýrazném interpretačním pojetí pozitivní ohlasy kritické veřejnosti. „Prachařův Coriolanus není bezcitný egoista jdoucí bezohledně za svým cílem, ale čestný, odvážný a pravdomluvný muž, který si je vědom svých kvalit, jeho slovo platí a nezná kompromisy. [...] Při pohledu na Davida Prachaře má člověk pocit, že Coriolanovi propůjčuje nejen tělo a mozek, ale i duši. Že s ním dýchá, stejně jako umírá.“⁵⁶ Zde se zrodil výrazný posun, když se na jevišti začal čím dál tím více objevovat nový typ hrdiny. Během Dočekalova období se na jevišti představovaly postavy z naší současnosti, i v historických hrách byla divákům nabízena paralela s dnešním světem a možnost se s hrdiny identifikovat. V druhé polovině Dočekalova období ztvárnil Prachař například Trigorina v *Rackovi*, titulní postavu v *Králi Learovi* či Vladimíra v *Čekání na Godota*.

David Matásek (nar. 1963) byl členem Národního divadla poprvé v letech 1991 – 1995, poté odešel do Divadla Komédie. Po svém návratu vytvořil například Le Breta v *Cyranovi z Bergeracu*, Valéra v *Lakomci*, Dr. Jindřicha Foustku v *Pokoušení* či Estragona v *Čekání na Godota*. Matáskův příchod znamenal jiný pohled na herce ND. Do souboru přišel nejen herec oblíbený z filmových a televizních produkcí, ale také hudebník s bouřlivou minulostí.

Saša Rašilov (nar. 1972) se uvedl Kristiánem v *Cyranovi z Bergeracu*, další velké role následovaly (Ferdinand v *Úkladech a lásce*, Chlestakov v *Revizorovi*, Edmund v *Králi Learovi*, Tulák v *Ze života hmyzu*). Jan Dolanský (nar. 1978) debutoval jako De Valvert v *Cyranovi z Bergeracu*, hlavní úlohy pak ztvárnil jako Treplev v *Rackovi* či Troilus v inscenaci *Troilus a Kressida*. Dolanský jako jediný z této čtveřice angažmá opustil (pracovní poměr ukončil k 30. 6. 2014). Michalu Dočekalovi se díky těmto hercům podařilo vybudovat základnu pro výrazné mužské role, repertoár byl do velké míry ovlivněn vytvářením prostoru právě pro tuto čtveřici.

---

⁵⁶ STANISLAVČÍK, Tomáš. Coriolanus je náš člověk. *Pražský deník* 2. 2. 2004.

V roce 2003 nastoupil do souboru Richard Krajčo (nar. 1979). Absolvent ostravské konzervatoře měl za sebou dva roky v Divadle Petra Bezruče v Ostravě, kde na sebe nejvíce upozornil v *Hamletovi* (prem. 15. října 1999). Za výkon dánského královice získal mladý herec Cenu Alfréda Radoka v kategorii Talent roku 2000. Oceňovaná inscenace v režijním debutu překladatele Jiřího Joska měla úspěch u diváků i odborné kritiky. Přestože byl Krajčo v angažmá oficiálně deset let, ztvárnil zde pouze sedm rolí, ani jednu však v historické budově, čtyři nazkoušel pod Dočekalovým vedením. Ve své první sezóně na sebe upozornil jako Hamlet v textu Heinerja Müllera *Hamlet – stroj*.⁵⁷ Dále si zahrál Merkucia v *Romeovi a Julii*, Kleanta v *Lakomcovi*, Levčika v *Černém mléku* a Mladíka v *Prodavači duší*. Krajčovou zásadní rolí byla titulní postava vévody z Glostru v *Richardovi III*. Krajčo zde výborně pracoval s gesty i s mimikou, proměňoval jejich repertoár a vytvořil postavu muže, jehož zuřivost a bezohledné dychtění po moci ho nakonec dovede k prudkému pádu a šílenství. S ND se rozloučil rolí Figara v inscenaci Michala Dočekala *Bláznivý den aneb Figarova svatba*. Z angažmá odešel 31. 10. 2013. S příchodem Richarda Krajča se do Činohry ND dostal do té doby nevyužívaný typ – mladý rebel, populární muzikant. Ve Krajčově angažování v ND lze, podobně jako u Matáska, spatřovat snahu přilákat do hledišť trochu jiný typ diváka. Diváka, který do divadla běžně nechodí, ale který se právě na tyto známé tváře nechá nalákat.

V roce 2004 nastoupily do Činohry ND mladé herečky Petra Špalková⁵⁸ (nar. 1975) a Magdalena Borová (nar. 1981). Špalková svoje herecké kvality potvrdila především v inscenacích Jana Nebeského (Lady Milfordová ve hře *Úklady a láska*, Elvíra v *Donu Juanovi*) a Michala Dočekala (Líza Doolittlová v *Pygmaliónu*, Šira v *Mikve*, Klaudie Roe v *Enron*). Její poslední rolí v angažmá byla v režii Štěpána Pácla Dáša ve hře *Z prachu hvězd*. Herečka ukončila pracovní poměr k 31. 12. 2014. Magdalena Borová, při svém nástupu čerstvá absolventka DAMU (2004) a držitelka Ceny Alfréda Radoka pro Talent roku 2004, se záhy stala jednou z nejvytíženějších hereček souboru. Za působení Michala Dočekala zde nastudovala dvacet dva rolí,

---

⁵⁷ Viz podkapitola *Speciální projekty*.

⁵⁸ Než se herečka stala členkou Národního divadla, hostovala zde v titulní roli Vančurovy *Markéty Lazarové* (prem. 14. 3. 2002, Národní divadlo, r. Jan Antonín Pitínský), dále v roli *Marleny* v Churchilově *Prvotřídních ženách (Top girls)* (prem. 26. 2. 2004, Stavovské divadlo, r. Jiří Pokorný), Karin v Klimáčkově *Hypermarketu* (prem. 13. 6. 2004, Bouda, r. Michal Dočekal) a Terezky v Stroupežnického *Našich furiantech* (prem. 17. 6. 2004, Národní divadlo, r. Jan Antonín Pitínský).

debutovala jako Neteř v *Dobřím člověku ze Sečuanu*. Velké herecké příležitosti dostala hlavně od režisérů Jana Antonína Pitínského (Barunka v *Babičce*, Dorotka ve *Strakonickém dudákovi aneb Hody divých žen*) a Michala Dočekala (Tehíla v *Mikve*, Nina Zarečná v *Rackovi*). V posledním roce Dočekalova šéfování se začala výrazně prosazovat v inscenacích Daniela Špinara (Desdemona v *Othellovi, benátském mouřenínovi* a Grace v *Zemětřesení v Londýně*⁵⁹). Trojici mladých hereček doplnila v roce 2006 absolventka JAMU a bývalá členka brněnského Národního divadla Antonie Talacková (nar. 1978). V Praze nejprve převzala několik rolí (Adéla v *Duše – krajina širá* a Chloe v *Arkádii*). Z nově nastudovaných velkých postav ztvárnila například Miki v inscenaci Michala Dočekala *Mikve, Priju* v Pitínského inscenaci *Radúz a Mahulena* či Princeznu Adrienu v inscenaci Juraje Herze *Deváté srdce*. Ve stejném roce jako Talacková byla přijata Kateřina Holánová (nar. 1977), jež za sebou měla úspěšnou éru v Klicperově divadle v Hradci Králové (Kordélie v *Králi Learovi*, Ofélie v *Hamletovi*, Desdemona v *Othellovi*, Máša ve *Třech sestřích*) a v roce 2005 obdržela Cenu Thálie za roli *Rebbeky Westové* v Ibsenově *Rosmersholmu* (Národní divadlo Brno). S Činohrou ND spolupracovala poprvé v roce 2003, když pohostinsky nastudovala Julii v *Romeovi a Julii* Vladimíra Morávka. Po vstupu do angažmá však hrála v podstatě jen menší, nevýrazné role. Vzhledem k tomu, že oproti svým kolegyním nebyla tak vytížená, se její angažování zdá z dnešního pohledu jako nepochopitelné a nadbytečné.

V sezóně 2005 / 2006 byl do angažmá přijat Igor Bareš (nar. 1966), jenž v ND debutoval rolí Doktora Maurera v inscenaci *Duše – krajina širá*. Bareš, v té době velice populární díky televizním seriálům komerčních stanic, znamenal posílení herců střední generace. Významné role ztvárnil hlavně ve spolupráci s Michalem Dočekalem (Henry Higgins v *Pygmaliónu*, Helmer v *Co se stalo, když Nora opustila manžela*, Ivan Vojnický ve *Strýčku Váňovi* a Nešťastlivec v *Lese*). V roce 2006 obohatila soubor Lucie Žáčková (nar. 1978), držitelka Ceny Thálie pro mladého činoherce do 33 let a Cenu Alfréda Radoka pro Talent roku (oboje 2003). Mezi její velké role se řadí shakespearovské hrdinky pod vedením Martina Čičváka – Porcie v *Kupci benátském* a Kateřina ve *Zkrocení zlých žen*. Pozornost na sebe upoutala jako Grace v inscenaci Miroslava Krobota *Dogville* a jako Esme-mladší / Alice v inscenaci Ivana Rajmonta

---

⁵⁹ Po odchodu herečky Jany Pidrmanové na mateřskou dovolenou převzala Borová roli Freyai, Grace začala hrát Tereza Vilišová.

Rock 'n' Roll. S Michalem Dočkalem nazkoušela stěžejní role Jeleny ve *Strýčku Váňovi* a Heidrun v *Kameni*. V letech 2006 – 2011 byl členem Činohry ND Jan Hájek (nar. 1983), kterému byla v roce 2006 udělena Cena Thálie v kategorii mladý činoherec do 33 let. S Dočkalem nazkoušel velké role Jana a Antonína v inscenaci *Otec / Doma* a *Lena* v inscenaci *Spaseni*. Dále hrál například Bassania v *Kupci Benátském* pod taktovkou Martina Čičváka, ztvárnil také Reynira v inscenaci Gudjona Pedersena *Den naděje*. Angažmá ukončil k 31. 7. 2011.

V únoru 2008 nastoupil čerstvý absolvent DAMU Vojtěch Dyk (nar. 1985), jenž v Činohře ND během studia hostoval v inscenaci *Duše – krajina širá*. Úspěšný hudebník a vycházející televizní idol podpořil linii herců – muzikantů, jejichž úkolem bylo přilákat hlavně mladou generaci. Zásadní se pro něj stala spolupráce s Janem Antonínem Pitínským, pod jehož režijním vedením ztvárnil Radúze v *Radúzovi a Mahuleně* a Macheatha v *Žebrácké opeře*. Během čtyř let v angažmá hrál pouze sedm rolí, soubor oficiálně opustil 31. 1. 2012. Ve stejném roce jako Dyk byla přijata jeho spolužačka Pavla Beretová. Ta o rok později získala Cenu Alfréda Radoka v kategorii Talent roku. Také ona hrála velké role v inscenacích Jana Antonína Pitínského (Mahulena v *Radúzovi a Mahuleně* a Marie v *Konci masopustu*). K jejím dalším rolím se řadí například Kateřina ve *Zkrocení zlé ženy* Martina Čičváka, příležitosti v inscenacích Michala Dočkala získala jako Eliševa v *Mikve* nebo Zuzanka v inscenaci *Bláznivý den aneb Figarova svatba*. V době, kdy v ND začali působit Dyk s Beretovou, zde hostovala jejich další spolužačka z ročníku Jana Pidrmanová (nar. 1985). Pidrmanová převzala roli Tehíly v *Mikve*, v alternaci nastudovala Biancu ve *Zkrocení zlé ženy* a především nazkoušela hlavní roli Uny v inscenaci Jiřího Pokorného *Blackbird*. Po vstupu do angažmá (2012), nazkoušela Julii v inscenaci Hany Burešové *Pán z Prasečkova* nebo Jožku v inscenaci Davida Jařaba *Kvartýr*. Následovala spolupráce s Danielem Špinarem (Larvička v *Ze života hmyzu*, Bianka v *Othellovi, benátském mouřenínovi* a Freya v *Zemětřesení v Londýně*).

Filip Rajmont (nar. 1977), syn herečky Kateřiny Burianové a režiséra Ivana Rajmonta, bývalý člen Klicperova divadla v Hradci Králové (do roku 2005), nastoupil do ND po pěti letech ve svobodném povolání v roce 2010. Nejprve ztvárnil Benvolia v inscenaci Vladimíra Morávka *Romeo a Julie*. Přestože hrál téměř ve třiceti inscenacích, dostával spíše menší role (Číšník v *Revizorovi*, Filch v *Žebrácké opeře*, Soudce v *Bláznivém dni aneb Figarova svatba*, Hrbáč v *Devátém srdci*).

K výrazným hereckým příležitostem patřil Husar v *Konci masopustu* režiséra Jana Antonína Pitínského a ve spolupráci s Robertem Wilsonem Janek ve *Věci Makropulos*.

V srpnu 2011 nastoupil do souboru Radúz Mácha (nar. 1987), který zde hostoval už během posledního ročníku JAMU (Káj ve *Sněhové královně*, Rafael v *Konci masopustu*, Martin v *Devátém srdci*). Po absolutoriu dostával spíše malé role (Hasič v *Nosorožci*, zřízenec Roland v inscenaci *Ohlušující pach bílé*, několik rolí v *Enronu* a *Pánu z Prasečkova*), výjimku tvořil Valér v inscenaci Jana Nebeského *Tartuffe Impromptu! aneb Variace podle slavného Molièrova textu*. Velké role začal znovu dostávat až po odchodu Michala Dočekala z postu uměleckého šéfa (Cukr v *Modrém ptákově*, Tiberge v *Manon Lescaut*, Andrej Prozorov ve *Třech sestřích*, Milivoj ve *Spalovači mrtvol*).⁶⁰

Na začátku sezóny 2012 / 2013 byl přijat Martin Pechlát (nar. 1974), jenž měl za sebou angažmá v Klicperově divadle v Hradci Králové a především úspěšnou éru Pražského komorního divadla v Divadle Komedie. Po příchodu do ND začal ihned dostávat velké role, uvedl se jako Astrov v inscenaci Michala Dočekala *Strýček Váňa*. Následovalo setkání s bývalými kolegy z Pražského komorního divadla, režiséry Dušanem D. Pařízkem (Pechlát se představil jako Hugo Pludek v *Zahradní slavnosti*) a Davidem Jařabem (role Flaschenkopfa v *Kvartýru*). Následovalo přijetí absolventů DAMU Igora Orozoviče (nar. 1984) a Filipa Kaňkovského (nar. 1985). Orozovič do ND přišel z Národního divadla moravskoslezského v Ostravě. Jeho první rolí byl Švanda v inscenaci Jana Antonína Pitínského *Strakonický dudák aneb Hody divých žen*. Dále hrál v inscenacích Daniela Špinara *Ze života hmyzu* (Cvrček a Mravenec) a *Othello, benátský mouřenín* (Cassio), s režisérkou Alicí Nellis nazkoušel roli Johna Majora v *Audienci u královny*.

Další změna proběhla v únoru 2014, kdy se členem souboru stal Karel Dobrý (nar. 1969), v letech 1993 - 2002 člen Divadla Na zábradlí, později spolupracující především s řadou menších a alternativních divadel (Pražské komorní divadlo, Roxy / NoD, MeetFactory, Studio Hrdinů). V ND nastudoval titulní role Vincenta van Gogha

---

⁶⁰ *Modrý pták*. Stavovské divadlo, prem. 19. 11. 2015, režie Štěpán Pácl.

Manon Lescaut. Národní divadlo, prem. 11. 2. a 13. 2. 2016, režie Daniel Špinar.

Tři sestry. Stavovské divadlo, prem. 8. 9. 2016, režie Daniel Špinar.

Spalovač mrtvol. Stavovské divadlo, prem. 15. 12. 2016, režie Jan Mikulášek.

v inscenaci Lucie Bělohradské *Ohlušující pach bílé*, Tartuffa v inscenaci Jana Nebeského *Tartuff Impromptu* a Othella v inscenaci Daniela Špinara *Othello, benátský mouřenín*.

Éra každého uměleckého šéfa je samozřejmě poznamená nejen příchody, ale také odchody, nejstarší herecké generace nevyjímaje. Od roku 1957 do své smrti v roce 2008 byl členem souboru Radovan Lukavský (nar. 1919). V Dočekalově období hrál v pěti inscenacích, jeho poslední rolí byl Komorník v inscenaci Jana Nebeského *Úklady a láska*. V letech 1991 – 2004 byl členem Činohry ND Jiří Kodet (nar. 1937). Po nástupu Michala Dočekala však i kvůli zdravotním problémům už nenazkoušel žádnou roli. Herečka Vlasta Chramostová (nar. 1926) hrála v Dočekalově období v inscenacích Ivana Rajmonta *Coriolanus (Volumnia)* a Michala Dočekala *Pygmalión (Paní Higginsová)*. S jevištěm se rozloučila rolí Babičky ve stejnojmenné inscenaci Jana Antonína Pitínského, z angažmá odešla na konci roku 2010. V letech 1993 – 2005 byla v ND zaměstnána Věra Galatíková (nar. 1938). Její poslední rolí byla inscenace Jiřího Pokorného *Prvotřídní ženy (Top Girls)*. Od roku 1983 až do své smrti v roce 2007 byl členem souboru Josef Vinklář (nar. 1930). Jeho poslední výraznou rolí v Dočekalově období byl Alfréd Doolittle v *Pygmaliónu*. V březnu roku 2010 ze souboru odešla Blanka Bohdanová (nar. 1930), jež byla členkou ND od roku 1966. Jejími posledními rolemi byly již v roce 2003 *Dáma* v inscenaci Jiřího Pokorného *Stísněná 22*, *Paní Kobercová* v *Dobrému člověku ze Sečuanu* v režii Martina Čičváka, v roce 2004 *Petrovna* v inscenaci Jana Kačera *Černé mléko*. V roce 2006 vystoupila v benefici Jana Kačera pod režijním vedením Jana Nebeského. Bohdanová tak ani jednou s Michalem Dočekalem nespolupracovala. Do své smrti v roce 2011 byla členkou Činohry ND Zuzana Šavrdová (nar. 1946), která nastoupila již v roce 1972. Naposledy hrála *Ženu školního inspektora* v inscenaci Michala Dočekala *Revizor* a *paní Hanssonovou* v inscenaci Miroslava Krobota *Dogville*. V roce 2011 ukončil pracovní poměr Karel Pospíšil (nar. 1938), jenž byl v souboru od roku 1995. Herec Bronislav Poloczek (nar. 1939) vstoupil do Činohry ND v roce 1988, jejímž členem byl až do své smrti v roce 2012. Jeho poslední rolí byl *Starý Gobbo* v inscenaci Martina Čičváka *Kupec benátský*. Herečka Kateřina Burianová (nar. 1946), jež byla v angažmá od roku 1991, ukončila pracovní poměr k 31. 12. 2013. Za působení Michala Dočekala nazkoušela téměř dvacet rolí, k těm nejvýraznějším bezpochyby patří role *Violet Westonové* v Dočekalově inscenaci *Srpen v zemi indiánů*, za niž získala Cenu Sazky,

Cenu Alfréda Radoka i Cenu Thálie. V letech 1999 – 2013 byl v angažmá Rudolf Stärz (nar. 1946), jenž při působení Michala Dočekala už hrál pouze menší role. Všechny tyto odchody způsobily absenci výrazných osobností nejstarší generace, což je problém, jenž se souborem táhne už od dob Ivana Rajmonta a Josefa Kovalčuka a trvá dodnes. Oba šéfové totiž stejně jako Michal Dočekal (ani Daniel Špinar) tuto věkovou kategorii nedoplňovali.

Herec Boris Rösner (1951 - 2006) byl v angažmá Činohry ND od roku 1987 do své smrti v roce 2006. První spolupráce s Michalem Dočkalem byla na inscenaci *Cyrano z Bergeracu*, kde ztvárnil de Guiche, přestože jeho vysněnou rolí byl titulní hrdina. Dočekal na toto své rozhodnutí zpětně vzpomínal: „*Byl jsem o něčem přesvědčený. Obsadil jsem pana Rösnera jako de Guiche, který bývá vnímán jako velká a dobrá role, ale hrajte de Guiche, když nehrajete Cyrana, a chtěl jste.*“⁶¹ Rösner se Cyrana nakonec dočkal, v roce 2003 hostoval v inscenaci Petra Kracika v Divadle Pod Palmovkou⁶². „*Tak si teď tak sentimentálně říkám, že kdybych to věděl, aspoň bych mu ke konci života tím Cyranem udělal radost. Určitě by to hrál krásně, o tom vůbec nepochybuju, ale tenkrát jsem to tak vůbec nevnímal. A navíc jsem byl přesvědčenější, že tady bude hrát Leara a podobné role. Říkám to s vědomím toho, co následovalo. Kdyby člověk věděl, jak věci dopadnou, tak by se asi věnoval sázení loterie a vyhrával všechny první ceny. Boris Rösner měl v sobě velký kus romantika, a přestože po Cyranovi toužil, nedal mi to ani stínem najevo, choval se noblesně.*“⁶³ Poslední Rösnerovou rolí byl Harpagon v inscenaci Michala Dočekala *Lakomec*. Herec za titulní roli získal Cenu Thálie, Cenu Alfréda Radoka i Cenu Divadelních novin. Na jaře roku 2015 Rösner před představením *Lakomce* zkolaboval a byl převezen do nemocnice, kde mu byla diagnostikována rakovina. V roli Harpagona zaskočil slovenský herec Emil Horváth (nar. 1945), jenž odehrál 23 repríz, Rösner už se do představení nevrátil. ND se titul rozhodlo v červnu 2006, necelý měsíc po Rösnerovi smrti, stáhnout.

Herečka Jitka Smutná (nar. 1952) byla členkou ND od roku 1990 do 2006, poté odešla do angažmá Městských divadel pražských. Herec Tomáš Petřík (nar. 1969) byl

---

⁶¹ MACHALICKÁ, JANA. Jako když přisednete z motokola na ferari. *Pátek Lidových novin* 19. 2. 2010.

⁶² *Cyrano z Bergeracu*. Divadlo Pod Palmovkou, prem. 26. 9. 2003, režie Petr Kracik.

⁶³ Op. cit.

v ND zaměstnán od jara 1999, od sezóny 2004 / 2005 působil v souboru jako host a v roce 2008 ho opustil definitivně. Petřík dostával velké role ještě před příchodem Michala Dočekala, ztvárnil např. Dona Pedra v inscenaci Enikő Eszenyiové *Mnoho povyku pro nic*⁶⁴ nebo Oresta v inscenaci Ivana Rajmonta *Oresteia*.⁶⁵ Od sezóny 2004 / 2005 začal v souboru hostovat Vilém Udatný (nar. 1969), v ND byl od roku 1996. Jeho poslední větší rolí byl Tybalt v inscenaci Vladimíra Morávka *Romeo a Julie*, s Michalem Dočkalem pak spolupracoval na scénickém čtení *Plebejci zkoušejí povstání*. V roce 2009 odešel Michal Slaný (nar. 1976), který se stal členem činoherního souboru Národního divadla v Brně. Slaný byl v angažmá od roku 2001, mezi jeho velké role patřili Ray v inscenaci Davida Farra *Slyšet hlasy* (za úlohu schizofrenika získal nominaci na Cenu Thálie) nebo Chance Wayne v inscenaci Lucie Bělohradské *Sladké ptáče mládí*.

Největší personální krizi musel Dočekal řešit v létě 2013, kdy kvůli odvolání nového ředitele ND Jana Buriana⁶⁶ hrozil hromadný odchod sedmnácti herců. Mezi odcházejícími členy byli například: Miroslav Donutil, Richard Krajčo, Ondřej Pavelka, Martin Pechlát, Eva Salzmánová, Jan Dolanský, Saša Rašilov či Pavla Beretová. Po dohodě s Michalem Dočkalem nakonec ND definitivně opustili pouze Miroslav Donutil (dále v ND působil jako host v inscenacích *Sluha dvou pánů*, *Věc Makropulos* a *Revizor*) a Richard Krajčo. Krajčova výpověď byla důvodem ke stažení inscenací *Richard III.* (derniéra 4. 10. 2013) a *Bláznivý den aneb Figarova svatba* (derniéra 7. 10. 2013). Při pohledu zpět je však třeba konstatovat, že početné výpovědi byly sice ohlášeny, ale vše bylo především učiněno jako symbolické nátlakové gesto na Ministerstvo kultury. Donutil i Krajčo byli v této době již vázáni jinými uměleckými úkoly natolik, že angažmá jim především komplikovalo další pracovní nabídky a zmíněná situace jim odchod z ND usnadnila.

---

⁶⁴ *Mnoho povyku pro nic*. Stavovské divadlo, prem. 16. 9. 1999, režie Enikő Eszenyiová.

⁶⁵ *Oresteia*. Stavovské divadlo, prem. 18. 6. 2002, režie Ivan Rajmont.

⁶⁶ Viz podkapitola *Michal Dočekal jako umělecký šéf*.

Když v červnu 2015 končil Dočekal své poslední funkční období, měl soubor 46 členů,⁶⁷ 26 mužů a 20 žen. Během svého angažmá a na základě představ o pozici divadla jako repertoárové a ansámblové instituce minimalizoval počet hostujících umělců. Při formování hereckého souboru začal angažováním čtveřice herců (Prachař, Matásek, Rašilov, Dolanský), se kterou se znal osobně i pracovně a v minulosti s nimi slavil úspěchy v divadle Komedie. Další směřování souboru nebylo koncepčně zcela jasné. Patrná byla snaha přivést do ND mladé diváky. Ta se nejvíce odrazila na angažování Davida Matáska, ale především Richarda Krajča a Vojtěcha Dyka. Tato trojice představovala jakýsi nový typ herce – rebela, idol mladé generace. Krajčo a Dyk ale dostali během svého působení pouze dvě velké příležitosti, jinak se jako členové souboru prakticky neuplatnili a oba navíc angažmá opustili. Dočekal dále přivedl několik velice talentovaných hereček (Špalková, Borová, Pidrmanová, Žáčková), ale ne všechny dostaly dostatečný prostor uplatnit se, což zcela jistě souvisí s jejich nemalou typovou podobností. Střední generaci herců pak zastupovali velmi odlišní herci, a to jak svou fyziognomií, tak projevem (Bareš a Dobrý). Podstatným úkolem uměleckého šéfa je aktivovat umělecký soubor a jednotlivým hercům nabídnout různorodé pracovní příležitosti. Svoje stabilní postavení v souboru pravidelně potvrzovali umělci Václav Postránecký, Jiří Štěpnička či Vladislav Beneš a mezi ženami Iva Janžurová, Taťjana Medvecká nebo Jana Boušková.

---

⁶⁷ Igor Bareš, Vladislav Beneš, Pavla Beretová, Jan Bidlas, Magdaléna Borová, Jana Boušková, Karel Dobrý, Jan Hartl, Kateřina Holánová, Hana Igonda Ševčíková, Jana Janěková ml., Iva Janžurová, Jan Kačer, Filip Kaňkovský, Sabina Králová, Radúz Mácha, David Matásek, Taťjana Medvecká, Jaromíra Mílová, Petr Motloch, Ladislav Mrkvička, František Němec, Jan Novotný, Igor Orozovič, Ondřej Pavelka, Martin Pechlát, Petr Pelzer, Jana Pidrmanová, Václav Postránecký, David Prachař, Jana Preissová, Martina Preissová, Alexej Pyško, Filip Rajmont, Saša Rašilov, Eva Salzmannová, Milan Stehlík, Petra Špalková, Miluše Šplechtová, Jiří Štěpnička, Alois Švehlík, Antonie Talacková, Johanna Tesařová, Oldřich Vlček, Kateřina Winterová, Lucie Žáčková.

3.4 Speciální projekty

3.4.1 Projekt Bouda

Zásadním projektem šéfovského období Michala Dočekala se staly projekty Bouda, jejichž základem byly inscenace organizované v nedivadelních prostorech. Podle vedení divadla měly být akce pořádané v závěru sezóny výzvou k otevřenosti a překonávání bariér. Dočekal komentoval celý projekt slovy: *„Zazněla otázka Proč? Domnívám se, že právě v této otázce je důvod projektu Bouda: současné hry vždy patřily k hybným silám divadla už od dob řeckých amfiteátrů nebo shakespearovského Globu. Provokovaly, vzbuzovaly otázky a pak se stávaly klasickými. Bude-li ND vnímáno jako ústav po výtce akademický, jemuž nepřísluší se pouštět na území neprobádaná a nebezpečná, nebude schopno oslovit diváky ani v inscenacích těch nejklaštějších her.“*⁶⁸ Ředitel ND Daniel Dvořák dodal: *„Chceme se víc otevřít širším vrstvám diváků, hlavně mladších, kteří zatím Národní divadlo považují za příliš tradicionalistické.“*⁶⁹ Dočekal projektem zakončil svoji první sezónu ve funkci šéfa Činohry ND. Jeho cílem bylo uvést slavné současné evropské tituly, pro které není v kamenných budovách a repertoáru ND prostor. Navíc chtěl takovouto realizací podpořit svoje plány ohledně potřeby komorní scény.

Bouda I (2003)

Úplně prvním projektem byl partnerský projekt Pražského Quadriennale 2003. Bouda, jedna z mnoha doprovodných akcí 10. ročníku světové výstavy scénografie a divadelní architektury, se konala ve dnech 10. - 26. června na Ovocném trhu. Národní divadlo v jeho rámci uvedlo tři premiéry v České republice dosud neuvedených her tří světových dramatiků. Všechna představení se odehrála v provizorní stavbě situované do tří propojených krychlí, které byly smontované za Stavovským divadlem v Praze. Objekt pro 80 diváků navrhl scénograf Petr Matásek. Bouda zároveň spadala do projektu „Podoby současného dramatu“, jehož hlavním partnerem byla Česká televize. Záštitu nad projektem převzali primátor hl. m. Prahy

---

⁶⁸ Tisková zpráva Národního divadla Praha – Bouda.

⁶⁹ MATĚJKA, Ivan. Činoherní soubor Národního divadla se na tři týdny přestěhuje do Boudy. *Hospodářské noviny* 23. 5. 2003.

Pavel Bém a starosta MČ Prahy 1 Vladimír Vihan. Po skončení projektu byla improvizovaná scéna z dílů používaných k betonování rozložena. První premiérou byl text německého dramatika Heinera Müllera *Hamlet – stroj*.⁷⁰ Následovala hra Angličanky Sarah Kaneové *Faidra (Z lásky)*,⁷¹ událost byla zakončena dramatem rakouského autora Wenera Schwaba *Faust, můj hrudník, má přilba*.⁷² Ke spolupráci byli přizváni tři mladí hostující režiséři. Dramaturgickým pojátkem všech tří her byl žánr in – yer – face dramatiky a variace na slavné antické motivy.

Celý projekt vzbudil bouřlivé reakce. Negativní narážky se v první řadě týkaly finanční stránky a nákladnosti projektu. Kritice vévodily polemiky o tom, co do ND „patří“, co je „tradiční“ a co už ne. Dočkal všem odpůrcům opakovaně vysvětloval, že takové akce jsou pro instituce typu ND stejně jako pro inscenování současných textů nezbytné. *„Dobrá současná hra má omezený záběr – génus loci je v Národním znát, když současnou hru uvedete na prknech Zlaté kapličky, je to vůči ní nefér – nerovná soutěž. Mladá česká dramatička Iva Volánková, kterou teď v Národním divadle uvádíme, nemůže soupeřit s Edmontem Rostandem – to je jako kdybych chtěl boxovat s M. Tysonem – a přitom boxuju docela dobře.“*⁷³ Pozitivní ohlasy naopak vyzdvihovaly výběr textů a snaha přiblížit se velkým evropským divadlům. Nejvíce pozornosti na sebe strhla první inscenace *Hamlet – stroj*. *„Režisér Tomáš Svoboda inscenoval předlohu jako výrazně stylizované divadlo, v němž hlavní roli hraje atmosféra všudypřítomného zmrtnění, mrazivý chlad na hraně smrti. Důležitým prvkem je voda v mnoha skupenstvích a zastavení času. Jakoby se ocitly v márnici či v horkých parách sprch-plynových komor a byly Hamletem oživovány, vystupují jednotlivé postavy ze svých skleněných skříní – rakví. Ze stropu kape chladná voda, mrazivá je i hudba. Charakterům podaným s pečlivostí mechanických strojů vévodí Richard Krajčo jako Hamlet a Kateřina Winterová jako Ofélie.“*⁷⁴

Michal Dočkal obdržel za Projekt Bouda v roce 2003 v italské Pescaře Mezinárodní cenu Ernesta Flaiana a o rok později Cenu Českého literárního fondu.

---

⁷⁰ Česká premiéra 10. 6. 2003, reprízy 11., 12., 13., a 14. 6. 2003, režie Tomáš Svoboda.

⁷¹ Česká premiéra 16. 6. 2003, reprízy 17., 18., 19. a 20. 6. 2016, režie Petr Tyc.

⁷² Česká premiéra 23. 6. 2003, reprízy 24., 25., a 26. 6. 2003, režie Thomas Zielinski.

⁷³ BEDNÁŘOVÁ, Veronika. Zničila nám bouda tradici Národního divadla?. *Reflex* 27. 3. 2003.

⁷⁴ HULEC, Vladimír. Soudobé divadlo v českém svatostánku. *Mladá Fronta DNES* 11. 7. 2003.

Bouda II (2004)

Oproti předchozímu roku doznal celý koncept řady změn. Na repertoáru byla k vidění pouze jediná hra. Vedení souboru zvolilo *Hypermarket*⁷⁵ slovenského dramatika Viliama Klimáčka. Autor získal v roce 2002 v soutěži dramatických textů o Cen Alfréda Radoka druhé místo. Devět představení se odehrálo pod záštitou velvyslance Slovenské republiky Ladislava Balleka a starosty MČ Prahy 1 Vladimíra Vihana. Exteriér i interiér divadla s kapacitou 160 diváků navrhl ředitel ND, a také architekt Daniel Dvořák, tentokrát bylo hlavním stavebním materiálem dřevo. Provizorní scéna tentokrát vznikla přímo na piazzettě u ND. Tento ročník už vzbudil o poznání méně mediálních ohlasů. Přesto autoři článků přiznávají, že přínos Boudy spočívá nejen v možnosti inscenovat v nezvyklém prostoru neobvyklé texty, ale především fakt, že se o celém projektu hojně mluví i píše, čímž ND získalo potřebnou reklamu. Samotná inscenace ale podle mnohých výrazně zaostala za výsledky z minulého roku. „*Problém Dočekalovy inscenace tkví v tom, že navzdory mnoha narážkám a odkazům nevyznívá jako rafinovaná žánrová hra s emocemi, ale spíše budí dvojí podezření. A sice, že je Klimáčkova hra povrchně sepsané dílko neschopné z atributů současnosti stvořit svébytné drama anebo že sám režisér nedokázal zavčas odtrhnout příběh z chmurné reality do bezstarostné atmosféry parodie.*“⁷⁶

Bouda III (2006)

Třetí ročník Boudy se opět uskutečnil na piazzettě u ND a konal se ve dnech 1.- 27. června. Autorem architektonického umístění a řešení byl architekt Luboš Svoboda. Divadelní stavbu opět tvořila konstrukce z lešení, na rozdíl od předchozích ročníků byla stavba doplněna o plášť, kterému dominovalo velké písmeno D.

---

⁷⁵ Světová premiéra 13. a 14. 6. 2004, režie Michal Dočekal.

⁷⁶ ERML, Richard. Viliam Klimáček: Hypermarket. *Reflex* 24. 6. 2004.

Kapacita byla 144 diváků. Novinkou bylo, že se v projektu představily všechny tři umělecké soubory divadla.⁷⁷ Činohra ND přispěla hrou Ivy Klestilové *Hrdinové* s podtitulem *scénická báseň – happening – performance – setkání*.⁷⁸ „*Hrdinové jsou pokusem o extrovertní výpověď o lidech 21. století, o přesycení informacemi, neschopnosti nalézt sebe sama v hluku města, o tom, jak žít a přežít v době, kdy „dneska již znamená včera.*“⁷⁹

Bouda Bondy (2007)

Čtvrtý ročník projektu se konal od 13. – 27. června opět na piazzettě ND a týkal se pouze Činohry ND. Název celého projektu (i inscenace) *Bouda Bondy*⁸⁰ odkazoval na texty a poezii českého spisovatele Egona Bondyho. Michal Dočekal představil projekt komentářem: „*Uvedením textů této výjimečné osobnosti se nesporně naplňuje jeden z hlavních cílů projektu Bouda - uvádět texty a inscenace, které by jinak v Národním (a možná ani v žádném jiném) divadle nebylo možné spatřit. Čili, řečeno slovy Bondyho přítele Hrabala: Učinit nemožné skutečností!*“⁸¹ Každá část byla svěřena jinému režisérovi. *Jednou v noci* připravila Viktorie Čermáková, text *Návštěva expertů* režíroval Daniel Špinar, *Leden na vsi* Jan Nebeský, *První večer s maminkou* soubor Buchty a loutky a text *Bez paměti žilo by se lépe* ve vlastní režii hrál Radim Vašínský z divadla Orfeus. Vše se odehrávalo v kovové konstrukci, v níž se čtyři krátké inscenace hrály současně. Každý divák odcházel s jiným zážitkem, neboť jednotlivá provedení viděl v jiném pořadí. Po skončení každé části skupina diváků přecházela po směru hodinových ručiček na další místo. Na závěr se pak konstrukce otevřela a všechny skupiny se promíchaly, aby společně zhlédly poslední pátou část.

---

⁷⁷ V rámci Mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro 2006 projekt zahájila 1. 6. v 18 hodin světová premiéra opery Lukáše Hurníka (hudba) a Petra Čenského (libreto) *THE ANGELS*, připravená v koprodukcii s Dětskou operou Praha a Českým rozhlasem. (Světová premiéra 1. 6. 2006, reprízy 2., 3., 7., a 8. 6. 2006, režie Gabriela Haukvicová). Balet si pro tento projekt připravil představení s názvem *TANEC V BOUDĚ* (Premiéra 5. 6. 2006, repríza 6. 6. 2006), které divákům představilo novou choreografickou vlnu mladých tvůrců z řad souboru baletu Národního divadla. Choreografie: Natálie Benyovszká, Klára Jelínková, Sylva Nečasová, Tomáš Rychetský, Zuzana Šimáková, Martin Winter a Petr Zuska.

⁷⁸ Česká premiéra 17. 6. 2006, reprízy: 18. 6., 19., 20., 22., 23., 24., 25., 26. a 27. 6. 2006, režie SKUTR (Martin Kukučka a Lukáš Trpišovský).

⁷⁹ Tisková zpráva Národního divadla Praha - Bouda III.

⁸⁰ Česká premiéra 13. 7. 2007, reprízy: 14. 6., 16. 6., 18., 19., 21., 22., 23. a 24. 6. 2007.

⁸¹ Tisková zpráva Národního divadla Praha - Bouda Bondy.

3.4.2 Scénická čtení

Inscenované čtení divadelních her bylo nejdříve koncipováno jako jednotlivé večery. V tomto formátu byly v sezóně 2003 / 2004 v Divadle Kolowrat divákům představeny v rozmezí deseti dnů texty *Porcelánová váza* Jugoslava Petrovského (prem. 13. 2. 2004, r. Ivan Rajmont) a *Plebejci zkouší povstání* Güntera Grasse (prem. 23. 2. 2004, r. Michal Dočekal). V sezóně 2008 / 2009 vznikl v režii Michala Dočekala celý cyklus scénických čtení nesoucí název *Bouda v deseti kusech*, v jehož rámci byly v deseti večerech uvedeny texty francouzského dramatika Raymonda Cousse *Bitevní plán pro dvě šunky* (prem. 25. 10. 2008), hra francouzského dramatika Jeana Luca Lagarce *Pravidla slušného chování v moderní společnosti* (prem. 24. 1. 2009) a text Arnošta Goldflama *Doma u Hitlerů aneb u Hitlerů v kuchyni* (prem. 15. 3. 2009).

Sezóna 2009 / 2010 byla věnována historii naší vlasti. Prvním titulem tohoto cyklu byla hra Václava Klimenta Klicpery *Jan za chrta dán* (prem. 1. 10. 2009, r. Jiří Pokorný). Následovaly dva komponované večery, první z nich nesl název *Píšu z pekla* (prem. 17. 11. 2009). Dočekal vytvořil scénický dokument složený z autentických výpovědí uměleckých osobností, ale i obyčejných občanů, kteří byli perzekuováni totalitním režimem. Jako podklady pro textový materiál sloužila korespondence Jana Zahradníčka z vězení na Mírově a Labutí písně Ivana Martina Jirouse. Scénické čtení se navíc stalo součástí projektu „Uzavřeno“ výtvarníka Jiřího Sozanského u příležitosti 20. výročí konce komunistického režimu. Druhý scénický tvar s názvem *Národní čítanka* (prem. 31. 1. 2010, r. Ivan Rajmont) reflektoval život scénaristy a režiséra Pavla Juráčka, texty byly složeny z úryvků jeho deníků z let 1959 - 1974.

V sezóně 2010 / 2011 se scénické čtení poprvé dostalo i mimo prostory Divadla Kolowrat. Na Nové scéně ND byl divákům v Dočekalově režii představen text anglického dramatika Davida Harea *Jednoduše a na cokoli* (prem. 30. 11. 2010). V sezóně 2014 / 2015 se zde při příležitosti výročí upálení Jana Palacha uskutečnilo v režii Michala Dočekal čtení s názvem *1969 – doba ledová* (prem. 16. ledna 2015). Posledním scénickým čtením v Dočekalově období byl text Biljana Srbljanoviće *Ten hrob je mi malý* (prem. 15. 2. 2015) v režii makedonského režiséra Aleksandara

Ivanovskiho. Součástí scénického čtení byla vernisáž videoartu srbského umělce Dragana Stojčevského.

Pravidelnou součástí programu Divadla Kolowrat se kromě scénických čtení staly benefice jednotlivých členů souboru. Svého komponovaného večera se dočkali Radovan Lukavský (*Nebyl to jen Hamlet*, prem. 18. 2. 2002, kolektiv), Luba Skořepová (*Prospaný život*, prem. 18. 10. 2010, r. Akram Staněk), Jan Kačer (*Však světla nechte plát...*, prem. 12. 3. 2005, r. Jan Nebeský), Vlasta Chramostová (*Tři životy*, prem. 2. 11. 2006, r. Ivan Rajmont) a Blanka Bohdanová (*Barevný život*, prem. 29. 5. 2008, r. Lída Engelová).

3.4.3 Hostování v zahraničí

Zahraniční zájezdy jsou důležitou součástí divadelního života. U instituce typu ND by měly být podstatnou součástí programu. Soubor má možnost ukázat výsledky své práce v cizí zemi, vyzkoušet si hrát v jiném prostoru, ale především se představit a reprezentovat svoje divadlo, případně divadelní kulturu před jinými diváky.

Činohra ND pod vedením Michala Dočekala absolvovala třicet devět zahraničních zájezdů. Pravidelná spolupráce pokračovala se Slovenským národním divadlem. Tato tradice zde byla už z předlistopadového období, po příchodu Michala Dočekala do čela souboru se však ještě zintenzivnila, soubor zde hrál třináctkrát. První zájezd se konal v listopadu 2002 (*Cyrano z Bergeracu*, 10. 11. 2002 a *Portrét umělce jako starého muže (Minneti)*, 11. 11. 2002). Hostování v Bratislavě se stalo tradiční součástí divadelní sezóny (výjimku tvořil pouze rok 2008), v roce 2005 se uskutečnilo dokonce třikrát (*Pronásledování a umučení doktora Šaldy*, 21. - 22. 3. a 17. 5. 2005, *Lakomec*, 27. 11. 2005 a *Úklady a láska*, 28. 11. 2005). Soubory Slovenského národního divadla zároveň začaly hostovat na scénách ND v Praze. K dalším slovenským štacím patřily dva zájezdy do Státního divadla v Košicích (*Komik*, 3. a 4. 5. 2003 a *Lakomec*, 15. a 16. 10. 2004) a v roce 2006 účast na festivalu Divadelná Nitra (*Richard III*, 25. 9. 2006). Činohra ND dále navštívila mj. Řím (*Prodavač duší*, 10. a 11. 2. 2005 a *Krvavé křtiny čili Drahomíra a její synové* 11. a 12. 2. 2005), Mannheim (*Úklady a láska*, 11. 6. 2005), Budapešť (*Rock 'n' Roll*, 27. a 28. 1. 2008 a *1914*, 15. -17. 10. 2014), Bosnu (*Co se stalo, když Nora opustila manžela*, 6. 10.

2011), Varšavu (*Co se stalo, když Nora opustila manžela*, 27. a 28. 11. 2011), Neapol (*Věc Makropulos*, 7. - 9. 6. 2012), Kluž (*Čekání na Godota*, 13. a 14. 4. 2013), Moskvu (*Co se stalo, když Nora opustila manžela*, 27. a 28. 10. 2013 a *Čekání na Godota* (28. a 29. 10. 2014) či Bělehrad (*1914*, 22. 11. 2014).

K mimoevropským hostováním patřily dva zájezdy do New Yorku, kde soubor představil v České národní budově *Sluhu dvou pánů* (21. 4. 2007) a *Tři životy* (17. 11. 2008). V roce 2009 se pak kulisy Národního divadla poprvé stěhovaly na zájezd lodí, soubor se představil v Izraeli s inscenací *Rock 'n' rol* (2. - 3. 5. 2009) a zahájil tak projekt česko-izraelské divadelní sezóny. Soubor se účastnil zájezdu Festivalu národních divadel v Soulu v roce 2011, kde představila *Věc Makropulos* (1. 10. 2011), tedy český titul inscenovaný americkým režisérem Robertem Wilsonem. V roce 2013 pak Činohra ND reprezentovala Českou republiku na XIII. ročníku Latinsko-amerického divadelního festivalu IBERO-AMERICAN THEATER FESTIVAL v Bogotě (*Co se stalo, když Nora opustila manžela*, 30. 3. - 2. 4. 2013). U zaoceánských zájezdů je si třeba uvědomit velkou finanční nákladnost (nutná podpora Ministerstva kultury), tak i jistá omezení, která vycestování do zahraničí znamená pro domácí repertoár. Kvůli složité a náročné přepravě kulis, kostýmů i dalšího technického vybavení se tituly, jež ve vzdálených destinacích hostují, v České republice vždy minimálně dva měsíce nehrají.

Četnost zahraničních zájezdů tvoří jednoznačný úspěch Dočekalovy éry. Pravidelná spolupráce s evropskými divadelními domy a účast na kontinentálních i mimoevropských festivalech se do té doby nikomu jinému nepodařila. Nermalou zásluhu na tom jistě měl v roce 2009 vstup ND do Unie evropských divadel (UTE). V roce 2009 se Činohra ND stala členem Unie evropských divadel (UTE). Unie je společenstvím divadel, jehož úkolem je podílet se na rozvoji Evropské unie prostřednictvím kultury a divadla. UTE mimo jiné propaguje inscenace a představení připravená v partnerské spolupráci. Každoročně organizuje i divadelní festival, na kterém bývá zastoupen různý počet členských divadel. ND se zúčastnilo mezinárodních festivalů v členských divadlech v Kluži či v Bělehradě. V roce 2011 byl Michal Dočekal zvolen do rady ředitelů, na podzim 2015 byl na dva roky zvolen prezidentem celé organizace.

3.5 Národní divadlo v době šéfování Michala Dočekala

12. 9. 2006 byl ministrem kultury Martinem Štěpánkem odvolán dosavadní ředitel ND Daniel Dvořák. Důvodem byly údajné pochybné výsledky auditu, které Ministerstvo kultury nechalo v létě vypracovat. Dočasným vedením divadla byl pověřen bývalý předseda Rady České televize a někdejší ředitel Jihočeského divadla Jan Mrzena. Dvořákovo odvolání vyvolalo především v činoherním souboru vlnu nevole a ministrowi Štěpánkovi byl adresován otevřený dopis, pod nějž se kromě Michala Dočekala podepsali například herci Josef Vinklář, Eva Salzmannová, David Matásek, Petra Špalková, Jana Janěková, Saša Rašilov, Alexej Pyško, Hana Igonda Ševčíková, Ondřej Pavelka či Kateřina Winterová. Štěpánkovi napsali: *„Rychlost, s jakou jste bezprostředně po nástupu odvolal ředitele ND, vzbuzuje podezření z podjatosti. Z výroku vámi jmenovaného správce ND Jana Mrzeny v České televizi plyne, že jste o jeho nástupu do funkce rozhodl již v prvních dnech svého jmenování ministrem, ne-li v první den. Vystávají pochybnosti, zda jste vůbec mohl onen tajný audit kvalifikovaně prostudovat.“*⁸² Novým ředitelem se pak 1. 4. 2007 stal Ondřej Černý, jenž byl v letech 1996 - 2007 ředitelem Divadelního ústavu v Praze.

V létě roku 2007 začalo ND vyjednávat o uvedení hry Václava Havla *Odcházení*. Protože autor trval na tom, aby ústřední manželský pár ztvárnili jeho manželka Dagmar a Jan Tříška, po obrovském mediálním rozruchu na spolupráci nakonec nedošlo. Dočekal celou kauzu zpětně komentoval: *„Bylo to obvyklé jednání – ND dostalo k přečtení hru, nabídlo podmínky, za kterých ji může uvést, a ty se ukázaly jako nevyhovující. [...] Určitě to není tak, že jsme hru odmítli. My jsme od začátku nabídku formulovali zřetelně. Dramaturgický plán se připravuje rok, rok a půl dopředu a my jsme řekli, že přesto hru chceme a že jsme ji schopni uvést v požadovaném termínu, V případě uvedení jsem samozřejmě počítal s herci z ND. [...] Napsal jsem panu prezidentovi, že můžu splnit to a to a nemůžu a nechci splnit ono. Jinak obecně: autoři si mohou klást jakékoli podmínky, záleží jen na tom, jestli je ta druhá strana ochotna a schopna je plnit. Přání se nakonec redukovala na dvě jména - Jana Tříšku*

---

⁸² Archiv Národního divadla Praha – Dokument: Otevřený dopis ministrowi kultury. 12. 9. 2006.

a Dagmar Havlovou. Nabídl jsem Janu Třískovi angažmá z důvodů jeho dávného působení v ND. Žije a pracuje v Americe a přeskupit repertoár tak, aby mu to vyhovovalo, by nebylo jednoduché – byl to ode mne velmi vstřícný krok. Dále jsem ale nechtěl s angažmá ND nakládat účelově. [...] Dvě hlavní role obsazeny hosty, a na takovou podmínku jsem nechtěl přistoupit."⁸³

V roce 2010 bylo uskutečněno interní výběrové řízení na nového uměleckého šéfa Činohry ND. Poradní výběrová komise doporučila osm uchazečů (Miroslav Krobot, Hana Burešová, Jan Antonín Pitínský, Vladimír Morávek, Radovan Lipus, Martin Čičvák, Dušan D. Pařízek a David Radok). Ani jeden z navrhovaných se však konkurzu nechtěl zúčastnit. Šéf poradní výběrové komise a rektor Janáčkovy akademie múzických umění v Brně Václav Cejpek viděl za odmítnutím oslovených nevyhovující podmínky pro řízení divadel. "Neumím si představit, že by se to stalo třeba v Rakousku nebo Německu. ...že by tam nikdo z významných umělců neměl zájem řídit po určitý počet let první činoherní scénu země."⁸⁴ Dočkal se k celé situaci vyjádřil následovně: „Pro média bude vždycky lákavý titul, že o Národní divadlo nikdo nestojí. Ale důležité je si uvědomit, že byli osloveni lidé, kteří jsou v konkrétních pozicích a často jsou vázáni na určitá divadla či projekty. Mají něco za sebou a mají k někomu odpovědnost a půjdou do soutěže, v níž sedm z nich prohraje? Proč by to dělali, proč by se vystavovali takovému riziku? [...] Když jsem si v sobě rovnal, jestli tady chci dál pokračovat, moje rozhodnutí bylo, že skončím, a už jsem byl vlastně pevně rozhodnutý. A pak jsem s úžasem zjistil, že jsem ze svého rozhodnutí nešťastný. A řekl jsem si, že bych byl úplně pošetilý, kdybych se nepokusil v Národním divadle existovat dál. Vždyť tu režíruju hry, které si zadám, a když nejsem spokojený, můžu nadávat jenom sám sobě. Pracuju v nejlépe dotovaném divadle v republice, s herci, jichž si úhrnem vážím. [...] Chodím sem úplně svobodně a nemám žádné žaludeční vředy. Stresové situace byly na začátku, ale teď jich prožívám čím dál tím méně."⁸⁵

---

⁸³ SVOBODA – KONRÁDOVÁ, Petra. Velké české osudy v Národním. *Týden* 11. 12. 2007.

⁸⁴ BEZR, Ondřej. Úspěšný Michal Dočkal se bude opět ucházet o funkci šéfa činohry ND. [online]. [cit. 1. 3. 2017]. URL: <http://kultura.zpravy.idnes.cz/uspesny-michal-docekal-se-bude-opet-uchazet-o-funkci-sefa-cinohry-nd-1pl/divadlo.aspx?c=A100104_164548_divadlo_ob>.

⁸⁵ MACHALICKÁ, JANA. Jako když přeseďte z motokola na ferari. *Pátek Lidových novin* 19. 2. 2010.

V lednu 2010 získala Činohra ND prostor Nové scény. Dočkal tento krok ministerstva kultury komentoval: „*Já bych ten prostor nejráději viděl jenom jako experimentální scénu ND, ale je to otázka peněz. Od počátku jsem i projektem bouda deklaroval svou touhu znovu Novou scénu zapojit. [...] Jsem rád, že ten prostor máme, i když není ideální.*“ Vzhledem k tomu, že k dané změně došlo uprostřed divadelní sezóny, byl na základě této změny upraven dramaturgický plán. První premiérou v novém prostoru se stalo drama *Čekání na Godota* v Dočkalově režii. V únoru byla z historické budovy na Novou scénu přenesena inscenace *Rock´n´Roll* následovala březnová premiéra hry britského autora Edwarda Bona *Spasení* a v květnu se zde uskutečnila premiéra *Co se stalo, když Nora opustila manžela*. Nová scéna pak formálně přešla pod správu Činohry ND o čtyři roky později, v lednu roku 2014. Na konci sezóny 2013 / 2014 zároveň ND opustilo prostor Divadla Kolowrat. Posledním představením se uskutečnilo 23. 6. 2014 (na programu byla inscenace *Ohlušující pach bílé*).

V roce 2012 se zásadním způsobem změnila struktura celého divadla. Státní opera Praha se tehdy začlenila do svazku ND jako Státní opera. Tento krok se však podepsal i na ostatních dvou souborech. Konflikty v nově vzniklém obřím operním souboru znamenaly také problémy v nově konstituovaném Baletu ND, který se podobně jako operní soubor rovněž rozrostl o desítky členů, a především přišel o svou hlavní scénu ve Státní opeře, což se projevilo další komplikací provozu divadla. ND tak náhle přibýlo přes čtyři sta zaměstnanců. A Činohra ND si jen upevnila postavení nejmenšího souboru (ze 1370 úvazky celého ND představovala Činohra se svými 70 jen nepatrnou část).

V září 2012, půl roku před vypršením řádného mandátu odvolala ministryně kultury Alena Hanáková Ondřeje Černého z postu ředitele ND. Dočasným řízením pověřila svého ekonomického náměstka Martina Sankota. Za odvolaného ředitele se postavili všichni tři šéfové uměleckých souborů. Ministerstvo kultury zároveň vyhlásilo na post ředitele otevřené výběrové řízení. Před Černého odvoláním požádalo vedení divadla ministryni v otevřeném dopise, aby zahájila proces výběru nového ředitele. Signatáři byli znepokojeni tím, že přestože měl Černého mandát skončit v březnu 2013, v září předchozího roku dosud nebylo zřejmé, kdo vedení divadla převezme. Dopis spolu s Černým podepsali šéfové Dočkal, Zuska a Rocc, ředitelé Nové scény a Laterny Magiky a další administrativní, provozní, finanční a marketingoví ředitelé

ND. Podle nich musí ředitel ND zvládnout provoz instituce jako manažer i jako divadelník, jenž je schopen sladit zájmy všech uměleckých souborů. „*Dále musí jít o osobnost s potřebným morálním kreditem a přehledem v problematice současného divadla. V neposlední řadě je ředitel tváří Národního divadla, reprezentantem a strážcem jeho hodnot a tradic.*“ Také upozornili na to, že srovnatelné divadelní scény znají jméno budoucího ředitele nejméně dva roky dopředu. V textu upozorňovali na „*nestandardní a nekoncepční kroky*“ při výběru nového ředitele, které by mohly být „*destruktivní*“ a ohrozit stabilitu a posléze i prestiž ND. Podle Aleny Hanákové však nemělo odvolání Černého s otevřeným dopisem nic společného.⁸⁶

Na konci ledna 2013 podepsala Hanáková jmenování do funkce nového ředitele ND, jímž se stal Jan Burian. Na tuto funkci ho ministryni jako jediného kandidáta doporučil tým odborníků.⁸⁷ Burian do funkce nastoupil 1. 9. 2013 a ještě tentýž den byl novým ministrem kultury Jiřím Balvínem odvolán. Michal Dočekal společně s uměleckým šéfem baletu Petrem Zuskou Buriana podpořili a podali rezignaci. Dočekal rozhodnutí odůvodnil: „*Požadavek na okamžité odvolání Jiřího Balvína z místa ministra kultury jsme napsali s šéfem baletu Petrem Zuskou proto, že jakožto ‚nejdéle sloužící‘ šéfové uměleckých souborů Národního divadla za jedenáct let nezažíváme tuto situaci poprvé. Cítíme nutnost vyjádřit tak svůj občanský postoj. Je třeba říct nahlas, že ministerstvo kultury se nemůže stávat pouhým ‚pašalíkem‘ pro minoritní strany. Vždycky jsem byl proti rušení tohoto ministerstva, ale je-li tomu tak, tak ho pojďme zrušit, protože naši práci nijak nepomáhá. [...] Chtěli jsme dát najevo, že nestačí říct odvolanému řediteli: ‚Promiňte, my jsme se spletli a vrátíme vás zpátky do funkce‘, ale že jde o víc. Možná, že se v měřítku celé společnosti zdá, že nejde o život, ale nám o něj jde, protože život se skládá z maličkostí, tj. i z podobných lumpáren a ignorantských rozhodnutí.*“⁸⁸ Důsledkem této kauzy byly již výše zmíněné podané žádosti o výpovědi. Reálný odchod ale uskutečnili pouze Richard Krajčo a Miroslav Donutil.

---

⁸⁶ Česká tisková kancelář. *Ministryně odvolala šéfa Národního divadla Ondřeje Černého* [online]. [cit. 1. 3. 2017]. URL: <http://kultura.zpravy.idnes.cz/narodni-divadlo-chce-noveho-reditele-dvn-/divadlo.aspx?c=A120907_095947_divadlo_ob>.

⁸⁷ Skupina odborníků ve složení Jan Hančil, Jiří Šesták, Stanislav Moša, Bohumil Nekolný Václav Riedlbauch a Milan Uhde.

⁸⁸ Česká tisková kancelář. *Rusnok Balvína neodvolá, umělci mají smůlu*. [online]. [cit. 28. 2. 2017]. URL: <<https://www.novinky.cz/domaci/309650-rusnok-balvina-neodvola-umelci-maji-smulu.html>>.

3.6 Michal Dočekal – umělecký šéf Činohry Národního divadla

Michal Dočekal vedl soubor Činohry ND v sezónách 2002 / 2003 - 2014 / 2015, působil zde tři čtyřletá období a funkci začal vykonávat ve třiceti sedmi letech. O postu prohlásil: *„Šéfování je neustálá komunikace s lidmi, pořád se s někým musíte bavit, dohadovat, vyjednávat, tlačit, prosit, nadávat, vyhrožovat. Pak samozřejmě děláte koncepční práci, kdy přemýšlíte o tom, koho pozvat, koho angažovat, jaké tituly hrát. Ale skutečně každodenní práce je hlavně komunikace.“*⁸⁹ V polistopadové historii divadla vykonával Dočekal tento post ze všech tří uměleckých šéfů nejdéle. Při nástupu na něj byly (i vzhledem k progresivní a úspěšné éře v Divadle Komedie) kladeny extrémní nároky a očekávání. Na první období (2002 – 2006) vzpomínal: *„Začátky? Nejsou těžký. Je to sice hrozná darda, najednou jste v třísouborovém divadle, které operuje na třech, nyní čtyřech scénách. Je tu jiné rytmy, jiné rozměry, jako když přeseďte z motokola do ferari, máte sice řidičák, ale to je tak všechno. Přišel jsem a hned režíroval Cyrana, protože jsem nechtěl čekat až na konce sezony. Nazkoušel jsem ho za osm neděl, což dodnes nechápu. Asi jsem byl vážně hrozně nadopovaný. Měl jsem adrenalin a motivaci. Všechno se kumuluje do toho, že teď musíme zabrat, že by vám ani tepenný krvácení nevadilo. A to nějakou dobu trvá. Obtížné je, když problémy přetrvávají, investujete energii, roztopíte kotel – a ono je to pořád stejné. Ale to není přesné, lepší je to přirovnat k jízdě na šlapacím kolu. Jedete, a když přestanete šlapat, tak se to přestane hejbat. Takže čím déle jedete, tím jste utahanější.“*⁹⁰ Otázkou nicméně zůstává, zda tyto nároky Dočekal, respektive jakýkoli umělecký šéf ND, vůbec mohl (a může) naplnit. Administrativní a především technicko – provozní náročnost takové instituce, jakou ND je, totiž často přebíjí snahu jakéhokoli uměleckého plánování a směřování. Posuzování jednotlivých etap divadla (a jejich uměleckých šéfů) je úkol velice obtížný. Jedinou smysluplnou reflexi je proto nutné vztáhnout ke konkrétně vytyčeným cílům dané osoby.

V případě Michala Dočekala se jednalo o několik koncepčních bodů. Jedním z nich bylo získání komorního prostoru pro potřeby činoherního souboru. Počáteční

---

⁸⁹ MACHALICKÁ, JANA. Jako když přeseďte z motokola na ferari. *Pátek Lidových novin* 19. 2. 2010.

⁹⁰ Op. cit.

idea ohledně připojení Divadla Komedie se prakticky ani nezačala realizovat, jelikož divadlo po Dočekalově odchodu získal do pronájmu soubor Pražského komorního divadla. Získání komorní scény se následně snažil Dočekal podpořit projekty Bouda. Právě jejich časová omezenost, která vytvořila specifickou atmosféru i prostředí, ale byla jedním z důvodů jejich úspěchu. Divadlo Kolowrat, jež začalo fungovat ještě před Dočekalovým nástupem, tak funkci studiové scény plnilo dál. Poté, co byla rozvázána nájemní smlouva o pronájmu Kolowratského paláce, se některé inscenace přenesly do prostoru Nové scény, což ještě více ukázalo na problematické aspekty tohoto širokého jeviště. A ještě více se tak potvrdilo, že souboru skutečně chybí střední typ jeviště, komorní scéna, tak, jak si od počátku svého působení představoval. Přestože umělecký šéf potřebu komorního divadla neustále zdůrazňoval, vyhovující řešení nebyl schopný nalézt. Na jeho obranu je ale třeba zdůraznit, že takto velký zásah do struktury a fungování divadla není jen úkolem uměleckého šéfa, ale především je k němu nutná vstřícnost a potřebná finanční podpora ředitelství a jeho zřizovatele – Ministerstva kultury.

Co se týče evropského či světového rozměru, o němž Dočekal při vstupu do ND intenzivně hovořil, je možné konstatovat, že udělal krok správným směrem. Na druhou stranu jeho sebevědomá prohlášení (včetně účasti divadla na Avignonském festivalu) se uskutečnit nepodařila. Spolupráce s Robertem Wilsonem sice přinesla pro některé pozoruhodný, nicméně, se znalostmi Wilsonova stylu, naprosto očekávaný vizuální výsledek. Spolupráce s dalšími zahraničními režiséry zůstala téměř bez povšimnutí. Dočekalovi se však nedá upřít pozitivní vliv a angažování v hostování souboru v zahraničí. Podstatnou roli na tom sehrálo členství Činohry v Unii evropských divadel, o které se Dočekal aktivně zasadil.

Při pohledu na dramaturgické plány jednotlivých sezón nelze Dočekalovi ohledně jeho předložených plánů téměř nic vytknout. Nelze opomenout výraznou linii angloamerické dramatiky (autoři Martin Crimp, Sarah Kaneová, William Mastrosimone, Joe Penhall, Caryl Churchillová, Edna O´Brienová, William Nicholson, Tom Stoppard, J. P. Shanley, Tennessee Williams, Brian Friel, Tracy Letts, David Harrower, Edward Bond, David Hare, Nick Whitby, Lucy Prebbleová, Peter Morgan a Mike Bartlett). Dočekal pokračoval v tradičním uvádění děl Williama Shakespeara, během třinácti sezón nasadil devět jeho her (*Romeo a Julie*, *Coriolanus*, *Richard III.*, *Dva vznešení příbuzní*, *Kupec benátský*, *Zkrocení zlé ženy*, *Král Lear*, *Troilus*

a *Kressida* a *Othello, benátský mouřenín*). Většina inscenací velkého Alžbětince se projevovala svébytným uchopením, které provázely četné aktualizace či modernizace.

Klasickou světovou dramatikou reprezentovali Bertolt Brecht, Molière, G. B. Shaw, Henrik Ibsen, Samuel Beckett či Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais. České premiéry se dočkali Francouzka Marguerite Durasová (*Anglická milenka*), islandský dramatik Birgir Sigurðsson (*Den naděje*), izraelská dramatička Hadar Galron (*Mikve*), Rakušanka Elfriede Jelineková (*Co se stalo, když Nora opustila manžela*) či německý autor Marius von Mayenburg (*Kámen*). Současnou českou linii zastupovali Iva Volánková, Václav Havel, Egon Bondy, Jan Vedral, Martin Františák, Pavel Kohout, Arnošt Goldflam, Karel Steigerwald, Roman Sikora, Tomáš Vůjtek, Lenka Lagronová, Ivan Lamper a Jiří Adámek. Uvádění české klasické dramatiky tvořili autoři Ladislav Stroupežnický, Josef Kajetán Tyl, Fráňa Šrámek, Václav Štech, Alois Jirásek, Božena Němcová, Julius Zeyer, Václav Kliment Klicpera, Karel Čapek a Josef Čapek, Josef Topol, Milada Součková a František Ferdinand Šamberk. České klasické tituly pak obvykle svěřoval osobnostem s výrazným inscenačním stylem a často i radikálním interpretačním řešením.

V únoru 2012 Dočekal svoje dosavadní působení v ND komentoval: *„Především jsem o deset let starší, takže jsem například pochopil, že nemá smysl nechat se nervovat a devastovat neúspěchy, a tím víc si vážím toho, co za úspěch považuji. Když něco s láskou a odhodláním připravujete, třeba i pro někoho jiného, a ono se to nepovede, jak jste si představoval, pak frustrace pochopitelně hrozí. V opačném případě se zas můžete radovat z úspěchů druhých. Dozvěděl jsem se o sobě, jestli to jde takto říci, že jsem schopen bez větších problémů komunikovat s poměrně velkým, padesátičlenným ansámblem i širokou škálou režisérů, třebaže někteří, nebudu jmenovat, nejsou schopni odpovědět na mail. A když se nebudeme obloukem vyhýbat slovu úspěch, dokážu se těšit ze situace, kdy s Norou pojedeme do kolumbijské Bogoty, s Věcí Makropulos do Neapole, s Learem jsme pozvaní do Nitry. Velmi rád vzpomínám na projekt Boudy, i když kolem něj bylo tolik starostí a nervů. Tehdy jsem se ještě snažil pořád myslet dopředu, co přijde a co bude ještě lepší. Dneska jsem si*

s věkem uvědomil, že člověk musí vnímat hlavně to, co se děje teď, a tu přítomnost nepromeškat."⁹¹

Pod vedením Michala Dočekala se Činohra ND intenzivně snažila zařadit se mezi moderní evropská divadla. Kombinace světové (české) klasiky i objevení a uvedení nových textů sice zdánlivě nepřineslo žádné revoluční řešení, nicméně splnilo Dočekalovu výchozí koncepci. Soubor pod jeho vedením odpremiéroval 121 inscenací. 20. 1. 2016 převzal Dočekal cenu Střípek Mozaiky Českého rozhlasu 3 - Vltava za působení na české umělecké scéně. Uměleckým šéfem činoherního souboru byl do konce sezóny 2014 / 2015.

Bohužel se opět potvrdilo, že enormní technicko – provozní požadavky komplexu ND jsou příliš zásadním a omezujícím faktorem. Celá problematika úzce souvisí s koncepčním řešením celého ND a stále nevyhovujícím řešením operního souboru. Až budoucnost ukáže, zda se tyto mimoumělecké problémy podaří vůbec někomu překonat. V letech 2015 / 2016 – 2016 / 2017 vykonával Dočekal funkci ředitele Činohry ND a ředitele Nové scény. V nové pozici začal konkretizovat plánovanou transformaci ND. *„Po dlouholetých zkušenostech jsem přesvědčen, že organizační strukturu Národního divadla je třeba změnit. A to tak, že jednotlivé soubory nabudou skutečnou samostatnost, tj. právní subjektivitu, a ND nebude nadále již příspěvkovou organizací. [...] Národní divadlo má čtyři soubory (Balet, Činohru, Operu a Laternu magiku) a hraje na čtyřech scénách (historická budova ND, Stavovské divadlo, Nová scéna a Státní opera) – to je provozně a produkčně maximálně složité zejména, když v každém z divadel se jednotlivé soubory o scénu dělí s dalšími. (Nejvíce na Nové scéně, kde hrají všechny čtyři soubory a ještě hosté.) Jednou ze změn je určení „domicilů“ jednotlivých souborů – ve Státní opeře je doma Opera a Balet, ve Stavovském a na Nové scéně (tam společně s Laternou) je doma Činohra a Národní je pod přímým řízením ředitele ND. Ředitel Činohry tedy zodpovídá (a to je nové) za chod a provoz jemu svěřených domů, jsou mu podřízeni techničtí a umělecko-techničtí pracovníci. S postupujícími změnami ponese pak plnou ekonomickou a právní odpovědnost za část divadla, která získá právní subjektivitu v nové struktuře tzv. holdingového uspořádání. Kompetence ředitele Činohry*

---

⁹¹ ERML, Richard. Michal Dočekal: Klasik přežije i pád z prvního patra. *Divadelní noviny* 21 / 2012.

*a uměleckého ředitele se nepřekrývají, jak je, doufám, patrné, každý má vlastní rozpočet, za který zodpovídá řediteli ND. Na podobu repertoáru a jeho obsah nemá ředitel Činohry žádný vliv, ale vliv má a musí mít na jeho provozní a technické parametry. To je důležité zejména při koexistenci tří a více souborů na jedné scéně.*⁹²

Tyto ambice na nové uspořádání struktury ND se zatím stále nepodařilo realizovat. Je však třeba dodat, že takto rozsáhlé změny je možné uskutečnit v horizontu minimálně pěti let. Každopádně doposud problematické organizační uspořádání jednotlivých souborů je krok, který je pro budoucí fungování ND zcela nutný.

I po odchodu z funkce uměleckého šéfa zůstal Dočekal se souborem v úzkém kontaktu, nicméně vykonával pouze administrativní pozici, což dokládá i fakt, že zde nереžiroval ani jednu novou inscenaci. V květnu 2016 spolupracoval se souborem Opery ND, když nastudoval inscenaci *Andrea Chénier* (prem. 5. 5. 2016, Národní divadlo). V zimě 2017 pak oznámil, že z ND z důvodu svých budoucích tvůrčích aktivit odchází. Na jaře nazkoušel v Divadle Husa na provázku hru Stefana Massiniho *Dynastie* (prem. 3. 5. 2017). Kam se bude Dočekal profesně ubírat v následujících letech, uvidíme časem. Každopádně dvě sezóny, které po skončení jeho mandátu uplynuly, potvrdily, že opustit tuto funkci je situace velmi obtížná. A to jak pro soubor, jenž se při příchodu nového šéfa musí vyrovnávat s řadou koncepčních i personálních změn, tak pro samotného Dočekala. Manažerská pozice se pro něj záhy stala nedostačující. Po dvanácti letech na nejvyšším postu se dostal do situace, kdy byl zdánlivě ve vedoucí pozici souboru, ale na jeho přímé umělecké fungování a směřování neměl žádný vliv.

---

⁹² DOČEKAL, Michal. Příspěvková organizace musí být zničena. [online]. [cit. 1. 3. 2017]. URL: <<http://www.divadelni-noviny.cz/prispevkova-organizace-musi-byt-znicena>>.

ZÁVĚR

Cílem této magisterské práce bylo reflektovat období uměleckého šéfa Činohry ND Michala Dočekala. Je ale vůbec možné postihnout fenomén uměleckého šéfování v tak obrovské instituci, jakou je Národní divadlo? Období, které bylo předmětem zkoumání, patří k čerstvé historii českého divadla. Éru Michala Dočekala jsem hodnotila s prakticky nulovým odstupem. Na druhou stranu mi moje vlastní divácká zkušenost posloužila jako výchozí bod analýzy. ND se především v polistopadové historii potýká s celou řadou předsudků i klišé odborné veřejnosti a diváků. Co je jeho hlavním úkolem? Kdo je „jeho“ divák? Co a kdo se v něm má hrát? Každý umělecký šéf se s těmito otázkami musí nějakým způsobem vypořádat.

Umělecké výsledky Činohry ND vyplývají z důsledků dlouhodobě nevyhovujícího nastavení správy celého ND. Umělecký šéf je do velké míry ovlivňuje a zodpovídá za něj, nicméně z velké části je může pouze korigovat. Michal Dočekal při svém nástupu na pozici uměleckého šéfa Činohry ND jednoznačně patřil k nejtalentovanějším režisérům své generace. Jako první polistopadový šéf také vypracoval konkrétní a reálnou koncepci (Ivan Rajmont vzhledem ke svému zvolení žádnou nepředložil, Kovalčukova vize zase byla plný obecných plánů). Na základě předložené koncepce se Dočekal po celou dobu snažil její jednotlivé body naplňovat. Neopomíjel inscenování českých dramatických textů, českou klasiku však svěřoval režisérům, od nichž předpokládal specifické pojetí. Dramaturgickými plány se snažil sledovat vývoj evropského divadla (s viditelným směřováním k angloamerické dramatické) a současným evropským textům. Tento „zahraniční“ program pak podpořil výrazným nárůstem zahraničních zájezdů a účastí na festivalech (i mimo evropský kontinent). Jako neúspěšné jsou možné hodnotit jeho tendence o spolupráci se zahraničními režiséry, přes mnohé problémy mu ale nelze upřít dohodnutí spolupráce s americkým režisérem Robertem Wilsonem. Otevření ND světu se tak minimálně podařilo nastartovat. Také jeho další cíl – získání komorního prostoru - se nepodařilo realizovat, nicméně tento krok je potřeba přisuzovat nikoli pouze Dočekalovi, ale celému ND, potažmo Ministerstvu kultury jako zřizovateli divadla. Výrazným Dočekalovým přispěním pak byly projekty Bouda, které v sobě propojovaly snahu vyrovnat se evropským divadelním domům a jež v sobě mísily progresivní tituly a neobvyklý komorní prostor. Dočekal rovněž významně proměnil herecký soubor,

přivedl do něj řadu výborných herců, hlavně mladé a střední generace. Bohužel však zdaleka ne všem dokázal nabídnout dostatečné příležitosti. Soubor se nepodařilo stylově profilovat, s čímž souvisí přetrvávající nemožnost definovat inscenační styl ND.

Tato diplomová práce představuje výchozí shrnutí materiálu, jenž může sloužit k dalším výzkumům zabývajícím se novodobou úlohou ND i hodnocením Dočekalova období. Michal Dočekal pracoval v moderní historii souboru koncepčně nejdéle. Je třeba si uvědomit, že cokoli prosadit v obtížných podmínkách ND si vyžaduje potřebný čas. Dočekal dostal zatím jako jediný z uměleckých šéfů v novém tisíciletí šanci svoje plány realizovat. Éru jakéhokoli uměleckého šéfa totiž není možné posuzovat bez komparace s někým dalším. Jak moc byl nebo nebyl Dočekal úspěšný, se totiž ukáže také na tom, jak si povedou jeho nástupci a jakým směrem se Činohra ND bude dál ubírat.

PRAMENY A LITERATURA

Archiv Národního divadla Praha. <<http://archiv.narodni-divadlo.cz/>>.

Archiv Národního divadla Praha – Dokument: Otevřený dopis ministrovi kultury. 12. 9. 2006.

Archiv Národního divadla Praha – Dokument: Otevřený dopis vedení ND ministryni kultury. 7. 9. 2010.

BEDNÁŘOVÁ, Veronika. Zničila nám bouda tradici Národního divadla?. *Reflex* 27. 3. 2003.

BEZR, Ondřej. Úspěšný Michal Dočekal se bude opět ucházet o funkci šéfa činohry ND. [online]. [cit. 1. 3. 2017]. URL: <http://kultura.zpravy.idnes.cz/uspesny-michal-docekal-se-bude-opet-uchazet-o-funkci-sefa-cinohry-nd-1pl/divadlo.aspx?c=A100104_164548_divadlo_ob>.

BREDEROVÁ, Tatiana. Švanda goes to Bollywood. Je to ale cesta bez cíle. [online]. [cit. 27. 12. 2016]. URL: <<https://magazin.aktualne.cz/kultura/divadlo/recenze-svanda-goes-to-bollywood-je-to-ale-cesta-bezcile/r~d4969a5085a311e385ea002590604f2e/>>.

CZIVIŠ, Jan. V divadle Komédie se hrála tragédie Král Lear. *Lidové noviny* 18. 11. 1998.

Česká tisková kancelář. Dočekal: odcházím a zůstávám. [online]. [cit. 1. 3. 2017]. URL: <<http://www.divadelni-noviny.cz/docekal-odchazim-a-zustavam>>.

Česká tisková kancelář. Ministryně odvolala šéfa Národního divadla Ondřeje Černého. [online]. [cit. 1. 3. 2017]. URL: <http://kultura.zpravy.idnes.cz/narodni-divadlo-chce-noveho-reditele-dvn-/divadlo.aspx?c=A120907_095947_divadlo_ob>.

Česká tisková kancelář. Rusnok Balvína neodvolá, umělci mají smůlu. [online]. [cit. 28. 2. 2017]. URL: <<http://www.novinky.cz/domaci/309650-rusnok-balvina-neodvola-umelci-maji-smulu.html>>.

Česká tisková kancelář. Stísnění jako převládající pocit [online]. [cit. 27. 12. 2016]. URL: <http://kultura.zpravy.idnes.cz/stisneni-jako-prevladajici-pocit-dqi-/divadlo.aspx?c=A030310_174201_divadlo_vlk/>.

Divadlo Komédie. <http://www.divadlokomedie.eu/divadlo-komedie/>.

DOČEKAL, Michal. Příspěvková organizace musí být zničena. [online]. [cit. 1. 3. 2017]. URL: <<http://www.divadelni-noviny.cz/prispevkova-organizace-musi-byt-znicena>>.

DOČEKAL, Michal - ULLRICOVÁ, Daria - JANOUŠKOVÁ, Markéta. *Divadlo Komédie: 1994 – 2002: katalog*. Praha: Divadlo Komédie, 2002. 69 s.

DOLNÍČKOVÁ, Markéta. Václav v negližé. [online]. [cit. 27. 3. 2017].
URL: <http://www.rozhlas.cz/kultura/portal/_zprava/vaclav-v-neglize--154516>.

ERML, Richard. Edmond Rostand: Cyrano z Bergeracu. *Reflex* 21. 11. 2002.

ERML, Richard. Michal Dočekal: Klasik přežije i pád z prvního patra. *Divadelní noviny* 21 / 2012.

ERML, Richard. Obrozenec smutné postavy. *Mladá Fronta DNES* 29. 6. 2002.

ERML, Richard. Viliam Klimáček: Hypermarket. *Reflex* 24. 6. 2004.

FRANCKOVÁ, Ilona. Faust plný efektů. *Hospodářské noviny* 29. 6. 2001.

FRANCKOVÁ, Ilona. Shakespeare jako sen o snu. Divadlo na divadle. *Hospodářské noviny* 6. 2. 2000.

HRADECKÁ, Marie. Přehled zahraničních zájezdů Činohry během působení uměleckého šéfa Michala Dočekala. Archiv Národního divadla Praha 12. 2. 2015.

HRDINOVÁ, Radmila. Pocta Dagmar Šimkové umenšená špatnou groteskou v Národním divadle. [online]. [cit. 2. 1. 2017].
URL: <<https://www.novinky.cz/kultura/259559-pocta-dagmar-simkove-umensena-spatnou-groteskou-v-narodnim-divadle/>>.

HULEC, Vladimír. Soudobé divadlo v českém svatostánku. *Mladá Fronta DNES* 11. 7. 2003.

JUNGMANNOVÁ, Lenka. *Pro-gram* 2. 3. 1994.

JUST, Vladimír. Dejte mi loknout! *Týden* 3. 2. 2004.

KOLÁŘOVÁ, Kateřina. Nová inscenace klasické komedie je protiválečná. *Mladá Fronta DNES* 1. 2. 2000.

MACHALICKÁ, Jana. Stavovského se jen tak nevzdáme. *Lidové noviny* 29. 1. 2011.

MACHALICKÁ, Jana. Špinarovo být či nebýt v Národním divadle je nedorozumění. [online]. [cit. 27. 12. 2016]. URL: <<http://www.lidovky.cz/spinarovo-byt-ci-nebyt-v-narodnim-divadle-je-nedorozumeni-p3a/>>.

MACHALICKÁ, JANA. Jako když přisednete z motokola na ferari. *Pátek Lidových novin* 19. 2. 2010.

MIKULKA, Vladimír. Babička s Chramostovou ztrácí půdu pod nohama. *Mladá Fronta DNES* 17. 12. 2007.

PATEROVÁ, Jana. Hlavně nezhodit žádný nápad.... *Lidové noviny* 5. 10. 2001.

RESLOVÁ, Marie. Blackbird dokázal, že velké divadlo se nemusí hrát jen na velkých scénách. [online]. [cit. 27. 12. 2016]. URL: <<http://art.ihned.cz/divadlo/c1-41898550-blackbird-dokazal-ze-velke-divadlo-se-nemusi-hrat-jen-na-velkych-scenach/>>.

RESLOVÁ, Marie. Kde končí tragédie, začíná fraška. *Týden* 30. 11. 1998.

SLADKÝ, Vítězslav. Národní divadlo premiéruje Žebráckou operu s Vojtěchem Dykem. [online]. [cit. 2. 1. 2017]. URL: <<http://www.musical-opereta.cz/narodni-divadlo-premieruje-zebrackou-operu-s-vojtechem-dykem/>>.

STANISLAVČÍK, Tomáš. Coriolanus je náš člověk. *Pražský deník* 2. 2. 2004.

SOPROVÁ, Jana. Kašpaři – nová posametová generace. *Divadelní průvodce MDP* 1. 4. 2016.

SOPROVÁ, Jana. Kupec benátský (recenze). [online]. [cit. 27. 12. 2016]. URL: <http://www.rozhlas.cz/mozaika/recenze/_zprava/kupec-benatsky-recenze-659028/>.

SVOBODA – KONRÁDOVÁ, Petra. Velké české osudy v Národním. *Týden* 11. 12. 2007.

ŠPRICL, Jan. Tenhle Rock 'n' Roll jsme potřebovali. [online]. [cit. 27. 12. 2016]. URL: <<https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/tenhle-rock-n-roll-jsme-potrebovali/r~i:article:363485/>>.

ŠTĚPÁNOVÁ, Karola. Pražská sezóna 1992 / 93. *Lidové noviny* 27. 1. 1994.

TICHÝ, A. Zdeněk. Dočkalův Lear se žene z dostihů až do blázince. *Mladá Fronta DNES* 28. 11. 1998.

TICHÝ, A. Zdeněk. Režisér Dočkal: Nové české hry nelze měřit Hamletem. *Mladá Fronta DNES* 21. 5. 1999.

TICHÝ, A. Zdeněk. Nemůžeme být pořád v předklonu. *Mladá Fronta DNES* 16. 3. 2001.

TICHÝ, A. Zdeněk. Co očekáváte od Dočkala? *Mladá Fronta DNES* 16. 3. 2001.

TILIU, Nina. Intimní blízkost bílé nechává číst z Vincentova smutku. [online]. [cit. 27. 12. 2016]. URL: <<https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/intimni-blizkost-bile-nechava-cist-z-vincentova-smutku/r~i:article:782186/>>.

Tisková zpráva Národního divadla Praha - Zahájení sezóny 2002 / 2003.

Tisková zpráva Národního divadla Praha – Bouda.

Tisková zpráva Národního divadla Praha – Bouda II.

Tisková zpráva Národního divadla Praha – Bouda III.

Tisková zpráva Národního divadla Praha – Bouda Bondy.

Tisková zpráva Národního divadla Praha – Činohra ND vstoupila do stávkové pohotovosti.

OVSÍKOVÁ, Jana. Chceme hrát pro otevřené publikum. *Práce* 18. 10. 1994.

PEŇÁS, Jiří. Širák na hvězdném nebi. *Týden* 4. 11. 2002.

PRAŽAN, Bronislav. Činohra Národního divadla má nového šéfa. *Týdeník Rozhlas* 25. 8. 1997.

PRAŽAN, Bronislav. Cyrano jako svár lásky a smrti, touhy a závazku. *Týdeník Rozhlas* 8. 4. 2002.

Virtuální studovna, Databáze a online služby divadelního ústavu.
<<http://vis.idu.cz/>>.

VOKÁČ, Tomáš. Donutilův Don Juan se divákům nepodbízí. [online].
[cit. 27. 12. 2016]. URL:<http://kultura.zpravy.idnes.cz/donutiluv-don-juan-se-divakum-nepodbizi-f0x-/divadlo.aspx?c=A080317_174303_divadlo_kot>.

ŽÁČEK, Ivan. Revoluce jako ZOO. *Divadelní noviny* 22 / 2014.

PŘÍLOHA č. 1

Přehled premiér Divadla Komédie v sezónách 1994 / 1995 - 2001 / 2002

Sezóna 1994 / 1995

Hamlet. Divadlo Komédie, prem. 24. 10. 2004, režie Jan Nebeský.
Doña Juana. Divadlo Komédie, prem. 1. 11. 1994, režie Michal Dočekal.
Clavijo. Divadlo Komédie, prem. 7. 11. 1994, režie Michal Dočekal.
John Gabriel Borkman. Divadlo Komédie, prem. 17. 1. 1995, režie Jan Nebeský.
Alpský král a nelida. Divadlo Komédie, prem. 15. 3. 1995, režie Michal Dočekal.

Sezóna 1995 / 1996

Sonáta duchů. Divadlo Komédie, prem. 6. 9. 1995, režie Jan Nebeský.
Ten, který dostává políčky. Divadlo Komédie, prem. 30. 10. 1995, režie Michal Dočekal.
Okno do hlavy. Divadlo Komédie, prem. 31. 12. 1995, režie Jiří Pokorný.
Modrý pták. Divadlo Komédie, prem. 8. 3. 1996, režie David Czesany.
Konec hry. Divadlo Komédie, prem. 6. 6. 1996, režie Jan Nebeský.

Sezóna 1996 / 1997

Tři sestry. Divadlo Komédie, prem. 15. 11. 1996, režie Michal Dočekal.
Tereška. Divadlo Komédie, prem. 19. 12. 1998, režie Jan Nebeský.
Kupec benátský. Divadlo Komédie, prem. 5. 5. 1997, režie Michal Dočekal.
Maska. Nejvyšší Purkrabství Pražského hradu, prem. 7. 6. 1997, režie Viktorie Čermáková.

Sezóna 1997 / 1998

Hamlet – part 2. Divadlo Komédie, prem. 18. 10. 1997, režie Jan Nebeský.
Chladné srdce. Divadlo Komédie, prem. 15. 11. 1997, režie Jan Nebeský.
Arkádie. Divadlo Komédie, prem. 7. 2. 1998, režie Robert Russell.
Dcera Vichřice. Divadlo Komédie, prem. 11. 5. 1998, režie Jan Nebeský.

Sezóna 1998 / 1999

Intimita. Divadlo Komédie, prem. 11. 9. 1998, režie Irena Perclová.
Král Lear. Divadlo Komédie, prem. 14. 11. 1998, režie Michal Dočekal.
Tiše ke světlu. Divadlo Komédie, prem. 16. 1. 1999, režie David Prachař.
Obrázkáři. Divadlo Komédie, prem. 15. 3. 1999, režie Michal Dočekal.
Zvláštní žena. Divadlo Komédie, prem. 12. 4. 1999, režie Jan Antonín Pitínský.

Sezóna 1999 / 2000

Stavitel Solness. Divadlo Komédie, prem. 24. 11. 1999, režie Jan Nebeský.
Sen noci svatojánské. Divadlo Komédie, prem. 2. 2. 2000, režie Michal Dočekal.
Marta (Mal d'or). Divadlo Komédie, prem. 27. 4. 2001, režie Jan Nebeský.

Sezóna 2000 / 2001

Zkrocení zlé ženy. Divadlo Komédie, prem. 6. 9. 2000, režie Michal Dočekal.
Les. Divadlo Komédie, prem. 28. 2. 2001, režie Michal Dočekal.
Tragická historie o Doktoru Faustovi. Gorlice – Vyšehrad Praha, prem. 21. 6. 2001, režie Michal Dočekal.

Sezóna 2001 / 2002

Deset malých černoušků. Divadlo Komédie, prem. 21. 12. 2001, režie Michal Dočekal.

PŘÍLOHA č. 2

Přehled premiér Národního divadla Praha v sezonách 2002 / 2003 – 2014 / 2015

Sezóna 2002 / 2003

Cyrano z Bergeracu. Národní divadlo, prem. 31. 10. 2002, režie Michal Dočekal.

Venkov. Divadlo Kolowrat, prem. 5. 11. 2002, režie Ivan Rajmont.

Nebyl jen Hamlet – Benefice Radovana Lukavského. Divadlo Kolowrat, prem. 18. 12. 2002, režie kolektiv.

Romeo a Julie. Stavovské divadlo, prem. 23. 1. 2003, režie Vladimír Morávek.

Psychóza ve 4. 48. Divadlo Kolowrat, prem. 6. 3. 2003, režie Michal Dočekal.

Stísněná 22. Stavovské divadlo, prem. 21. 3. 2003, režie Jiří Pokorný.

Jako naprostý šílenci. Stavovské divadlo, prem. 29. 5. 2003, režie Michal Dočekal.

Hamlet - stroj, Bouda, prem. 10. 6. 2003, režie Tomáš Svoboda.

Faidra (Z lásky). Bouda, prem. 16. 6. 2003, režie Petr Tyc.

Faust, můj hrudník, má přílba. Bouda, prem. 22. 6. 2003, režie Thomas Zielinski.

Sezóna 2003 / 2004

Poslední páska. Národní divadlo, prem. 16. 10. 2003, režie Michal Dočekal.

Prospaný život – Benefice Luby Skořepové. Divadlo Kolowrat, prem. 18. 10. 2003, režie Akram Staněk.

Slyšet hlasy. Divadlo Kolowrat, prem. 2. 11. 2003, režie David Farr.

Dobrý člověk ze Sečuanu. Stavovské divadlo, prem. 6. 11. 2003, režie Martin Čičvák.

Lakomec. Stavovské divadlo, prem. 15. 1. 2004, režie Michal Dočekal.

Coriolanus. Národní divadlo, prem. 29. 1. 2004, režie Ivan Rajmont.

Porcelánová váza, Divadlo Kolowrat, prem. 13. 2. 2004, scénické čtení, režie Ivan Rajmont.

Plebejci zkoušejí povstání. Divadlo Kolowrat, prem. 23. 2. 2004, scénické čtení, režie Michal Dočekal.

Prvotřídní ženy (Top Girls). Stavovské divadlo, prem. 26. 2. 2004, režie Jiří Pokorný.

Pokoušení. Stavovské divadlo, prem. 13. 5. 2004, režie Charles Marowitz.

Hypermarket. Bouda, prem. 13. 6. 2004, režie Michal Dočekal.

Naši furianti. Národní divadlo, prem. 17. 6. 2004, režie Jan Antonín Pitínský.

Sezóna 2004 / 2005

Pronásledování a umučení dr. Šaldy. Stavovské divadlo, prem. 7. 10. 2004, režie Michal Dočekal.

Škola pomluv. Stavovské divadlo, prem. 4. 11. 2004, režie Ivan Rajmont.

Černé mléko. Divadlo Kolowrat, prem. 13. 11. 2004, režie Jan Kačer.

Eldorado. Divadlo Kolowrat, prem. 17. 12. 2004,

režie Jan - Willem van den Bosch.

Úklady a láska. Stavovské divadlo, prem. 13. 1. 2005, režie Jan Nebeský.

Krvavé křtiny aneb Drahomíra a její synové. Národní divadlo, prem. 28. 1. 2005, režie: Jiří Pokorný.

Prodavači duší. Stavovské divadlo, prem. 17. 2. 2005, režie Michal Dočekal.

Tisíc a jedna noc – Příběhy z písku. Stavovské divadlo, prem. 7. 4. 2005,

režie Martin Čičvák.

Virginia (Hra ze života Virginie Woolfové). Divadlo Kolowrat, prem. 28. 4. 2005,

režie Lucie Bělohradská.

Okruh osob 3.1. ND – suterén, prem. 11. 5. 2005, režie Thomas Zielinski.

Sezóna 2005 / 2006

Pygmalión. Stavovské divadlo, prem. 28. 9. 2005, režie Michal Dočekal.

Duše – krajina širá. Stavovské divadlo, prem. 17. 11. 2005, režie Ivan Rajmont.

Na ústupu. Divadlo Kolowrat, prem. 24. 11. 2005, režie Michal Dočekal.

Vladařka závist aneb Zahradníkův pes. Národní divadlo, prem. 15. 12. 2005, režie Enikő Eszenyiová.

Richard III.. Stavovské divadlo, prem. 2. 3. 2006, režie: Michal Dočekal.

Však světla nechte plát... – Benefice Jana Kačera. Divadlo Kolowrat, prem. 12. 3. 2006, režie Jan Nebeský.

Josef a Marie. Divadlo Kolowrat, prem. 6. 4. 2006, režie Martin Porubjak.

Arkádie. Stavovské divadlo, prem. 4. 5. 2006, režie Radovan Lipus.

Zvony. Národní divadlo, prem. 15. 6. 2006, režie Jan Antonín Pitínský.

Hrdinové. Bouda, prem. 17. 6. 2006, režie SKUTR (Martin Kukučka a Lukáš Trpišovský).

Sezóna 2006 / 2007

Tři životy – Benefice Vlasty Chramostové. Divadlo Kolowrat, prem. 2. 11. 2006, režie: Ivan Rajmont.

Revizor. Stavovské divadlo, prem. 23. 11. 2006, režie Michal Dočekal.

Rock'n'Roll. Národní divadlo, prem. 22. 2. 2007, režie Ivan Rajmont.

Pochyby. Divadlo Kolowrat, prem. 1. 3. 2007, režie David Cezany.

Sladké ptáče mládí. Stavovské divadlo, prem. 8. 3. 2007, režie Lucie Bělohradská.

David a Goliáš aneb Pepička to zařídí. Stavovské divadlo, prem. 7. 6. 2007, režie Lucie Bělohradská.

Bouda Bondy. Bouda, prem. 13. 6. 2007, režie Viktorie Čermáková, Daniel Špinar, Jan Nebeský, Buchty a loutky.

Otec / Doma. Národní divadlo, prem. 21. 6. 2007, režie Michal Dočekal.

Sezóna 2007 / 2008

Malá hudba moci. Stavovské divadlo, prem. 9. 11. 2007, režie Michal Dočekal.
Anglická milenka. Divadlo Kolowrat, prem. 22. 11. 2007, režie Daniel Špinar.
Babička. Národní divadlo, prem. 13. 12. 2007, režie Jan Antonín Pitínský
Don Juan. Stavovské divadlo, prem. 3. 3. 2008, režie Jan Nebeský.
Staří režiséři – We Got Him!. Divadlo Kolowrat, prem. 18. 3. 2008, režie Ivan Rajmont.
Sněhová královna. Stavovské divadlo, prem. 24. 4. 2008, režie Zoja Mikotová.
Barevný život – Benefice Blanky Bohdanové. Divadlo Kolowrat, prem. 29. 5. 2008, režie Lída Engelová.
Dva vznešení příbuzní. Stavovské divadlo, prem. 5. 6. 2008, režie Ivan Rajmont.

Sezóna 2008 / 2009

Lucerna. Národní divadlo, prem. 7. 10. 2008, režie Vladimír Morávek.
Bitevní plán pro dvě šunky. Divadlo Kolowrat, prem. 25. 10. 2008, režijní spolupráce Michal Dočekal.
Den naděje. Divadlo Kolowrat, prem. 14. 11. 2008, režie Gudjon Pedersen.
Mikve. Stavovské divadlo, prem. 4. 12. 2008, režie Michal Dočekal.
Pravidla slušného chování v moderní společnosti. Divadlo Kolowrat, prem. 24. 1. 2009, režijní spolupráce Michal Dočekal.
Listy důvěrné (Leoše Janáčka). Divadlo Kolowrat, prem. 19. 2. 2009, režie Lucie Bělohradská.
Nepřítel lidu. Stavovské divadlo, prem. 26. 2. 2009, režie Ivan Rajmont.
Doma u Hitlerů aneb Hitlerova kuchyně, Divadlo Kolowrat, prem. 15. 3. 2009, režijní spolupráce Michal Dočekal.
Pláč. Divadlo Kolowrat, prem. 19. 5. 2009, režie Jan Kačer.
Srpen v zemi indiánů. Stavovské divadlo, prem. 5. 6. 2009, režie Michal Dočekal.
Radúz a Mahulena. Národní divadlo, prem. 18. 6. 2009, režie Jan Antonín Pitínský.

Sezóna 2009 / 2010

Jan za chřta dán (scénické čtení). Divadlo Kolowrat, prem. 1. 10. 2009, režie Jiří Pokorný.
Kupec benátský. Stavovské divadlo, prem. 12. 11. 2009, režie Martin Čičvák.
Píšu z pekla (scénické čtení), Divadlo Kolowrat, prem. 17. 11. 2009, režie Michal Dočekal.
Žebrácká opera. Národní divadlo, prem. 10. 12. 2009, režie Ivan Rajmont.
Čekání na Godota. Nová scéna, prem. 16. 1. 2010, režie Michal Dočekal.
Národní čítanka (scénické čtení). Divadlo Kolowrat, prem. 31. 1. 2010, režie Ivan Rajmont.
Blackbird. Divadlo Kolowrat, prem. 11. 3. 2010, režie Jiří Pokorný.
Spaseni. Nová scéna 12. 3. 2010, režie Michal Dočekal.
Čaj u pana senátora. Stavovské divadlo, prem. 18. 3. 2010, režie Ladislav Smoček.
Co se stalo, když Nora opustila manžela. Nová scéna, prem. 15. 5. 2010, režie Michal Dočekal
Dogville. Stavovské divadlo, prem. 10. 6. 2010, režie Miroslav Krobot.
Historický monolog. Divadlo Kolowrat, prem. 15. 6. 2010, režie Jan Antonín Pitínský.

Sezóna 2010 / 2011

Věc Makropulos. Stavovské divadlo, prem. 18. 11. 2010, režie Robert Wilson.
Jednoduše a na cokoli (scénické čtení). Nová scéna, prem. 30. 11. 2010,
režie Michal Dočekal.

Špinavé ruce. Divadlo Kolowrat, prem. 3. 12. 2010, režie Ivan Rajmont.
Zkrocení zlé ženy. Národní divadlo, prem. 10. 2. 2011, režie Martin Čičvák.
Být či nebýt. Stavovské divadlo, prem. 24. 2. 2011, režie Daniel Špinar.
Konec masopustu. Národní divadlo, prem. 26. 5. 2011,
režie Jan Antonín Pitínský.
Racek. Stavovské divadlo, prem. 9. 6. 2011, režie Michal Dočekal.

Sezóna 2011 / 2012

Můj soused, můj nepřítel. Ateliér ND na Anenském náměstí, prem. 21. 9. 2011,
režie Viktorie Čermáková.
Král Lear. Národní divadlo, prem. 10. 11. 2011, režie Jan Nebeský.
Ohrožené druhy. Nová scéna, prem. 24. 11. 2011, režie Petr Zelenka.
Deváté srdce. Stavovské divadlo, prem. 25. 11. 2011, režie Juraj Herz.
Enron. Stavovské divadlo, prem. 16. 2. 2012, režie Michal Dočekal.
Má vzdálená vlast. Nová scéna, prem. 17. 2. 2012, režie Ivan Rajmont.
Bláznivý den aneb Figarova svatba. Stavovské divadlo, prem. 26. 4. 2012,
režie Michal Dočekal.
Karla. Divadlo Kolowrat, prem. 18. 5. 2012, režie Jan Kačer.
Nosorožec. Nová scéna, prem. 30. 5. 2012, režie Gábor Tompa.

Sezóna 2012 / 2013

Pán z Prasečkova. Stavovské divadlo, prem. 22. 11. 2012, režie Hana Burešová.
Troilus a Kressida. Národní divadlo, prem. 6. 12. 2012, režie David Radok.
Strýček Váňa. Stavovské divadlo, prem. 14. 3. 2013, režie Michal Dočekal.
Z prachu hvězd. Divadlo Kolowrat, prem. 22. 3. 2013, režie Štěpán Pácl.
Ohlušující pach bílé. Divadlo Kolowrat, prem. 29. 5. 2013,
režie Lucie Bělohradská.
Zahradní slavnost. Stavovské divadlo, prem. 13. 6. 2013,
režie Dušan D. Pařízek.

Sezóna 2013 / 2014

Jedenácté přikázání aneb Mucholapka. Stavovské divadlo, prem. 21. 11. 2013,
režie David Drábek.
Strakonický dudák aneb Hody divých žen. Národní divadlo, prem. 19. 1. 2014,
režie Jan Antonín Pitínský.
Tartuffe Impromptu! aneb Variace podle slavného Molièrova textu. Stavovské
divadlo, prem. 28.02.2014, režie Jan Nebeský.
Snídaně s Leviathanem. Nová scéna, prem. 4. 3. 2014, režie Jiří Honzírek.
Kvartýr. Nová scéna, prem. 13. 3. 2014, režie David Jařab.
Les. Stavovské divadlo, prem. 19. 3. 2014, režie Michal Dočekal.
1914. Stavovské divadlo, prem. 30. 4. 2014, režie Robert Wilson.
Ze života hmyzu. Národní divadlo, prem. 5. 6. 2014, režie Daniel Špinar.

Sezóna 2014 / 2015

Po sametu. Nová scéna, prem. 17. 11. 2014, režie Jiří Adámek.

Dokonalé štěstí aneb 1789. Národní divadlo, prem. 4. 12. 2014,
režie Vladimír Morávek.

Othello, benátský mouřenín. Stavovské divadlo, prem. 18. 12. 2014,
režie Daniel Špinar.

1969 - doba ledová (scénické čtení). Nová scéna, prem. 16. 1. 2015,
režie Michal Dočekal.

Ten hrob je mi malý (scénické čtení). Nová scéna, prem. 15.02.2015,
režie Aleksandar Ivanovski.

Strasti života. Nová scéna, prem. 12. 3. 2015, režie Eduard Kudláč.

Audience u královny. Stavovské divadlo, prem. 19. 3. 2015, režie Alice Nellis.

Zemětřesení v Londýně. Nová scéna, prem. 2. 4. 2015, režie Daniel Špinar.

Kámen. Stavovské divadlo, prem. 28. 5. 2015, režie Michal Dočekal.